

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ขวัญเรือน กิติวัฒน์ และ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ "กระบวนการสร้างความหมายทางสังคม" เอกสารการสอนวิชาบทบาทของสื่อสารมวลชนกับสังคมไทยปัจจุบัน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาคปลาย ปีการศึกษา 2532

ข่าวเรื่องรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการวิสามัญของรัฐสภา เกี่ยวกับเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม, หนังสือพิมพ์แนวหน้ารายวัน ฉบับวันที่ 26 มิ.ย 2535

ระวีวรรณ ประกอบผล "สื่อมวลชนกับวิกฤตการณ์การเมืองในประเทศไทย" วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528

รัตน์ะ บัวสมถ์ บทความพิเศษในหนังสือสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 มิถุนายน 2535

รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายให้สิทธิเสรีภาพแก่สื่อมวลชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษา วิกฤตพฤษภา, จัดทำโดยนักศึกษา ภาคพิเศษ รุ่น 4 สาขานโยบายสาธารณะ และการบริหารโครงการ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พฤศจิกายน 2535

ศิริชัย ศิริเกษ และกาญจนา แก้วเทพ ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529

สมพงษ์ ชูมาก การต่อสู้ทางการเมือง (กรุงเทพ, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519)

Fry, Donald and Fry, Virginia " A Semiotic Model for the Study of Mass Communication" in Communication Year Book edited by M.l. McLaughlin (Beverly Hills : Sage-Publication, 1986)

Hawkes, T. Structuralism and Semiotics (London : Methuen, 1977)

Littlejohn, S. Theories of Human Communication (Belmont : Wadsworth, 1989)

Robert D. Murphy Mass Communication and Human Interaction Houghton Mifflin Company, Boston, 1977

Sidney Kraus and Dennis Davis The Effects of Mass Communication on Political Behavior (Uni Park and London : The - Pennsylvania State University Press, 1980)

Walter Lippmann Public Opinion (New York, The Free Press : London, Collier-Macmillan limited, 1962)

Wilbur Schramm The Process and Effects of Mass Communication (University of Illinois Press, URBANA, 1961)

เสถียร หอมขจร "สื่อมวลชนกับการโฆษณาชวนเชื่อ", 2521

ภาษาอังกฤษ

Adoni, H.A., and Mane, S. Communication Research, 1984

Arthur Asa Berger "Semiological Analysis" Media Analysis-
Techniques (Sage Publication, 1986)

Barthes, Roland Elements of Semiology (New York : Hill and
Wang, 1968)

Burger, A. Media Analysis Techniques (Beverly Hills : Sage
Publication, 1984)

Defleur, Melvin l., Sandra Ball Rokeach Theories of Mass
Communication 5th edition, Longman Inc., 95 Church
Street, White Plains, N.Y. 10601, 1989

Dunn, Delmer Public Officials and the Press (Massachusetts :
Addison Wesley Publishing Company, 1969)

Epstein, Edward Jay. "The Selection of Reality" in What's
News :Thr Media in American Society edited by Elie
Abel. (San Francisco California : Institute for
Contemporary Studies, 1981)

Fiske, J. Introduction to Communication Studies (London :
Methuen, 1982)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก : ภาพเหตุการณ์วิกฤตการณ์เดือนพฤษภาคม 2535

พล.อ.สุจินดา คราประยูร
รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีน

ร.ต.ฉลาด วรจักร อุดอาหารประท้วงหน้ารัฐสภา

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อดอาหารประท้วง วันที่ 4 พ.ค 2535

ชุมนุมหน้ารัฐสภา ระหว่างวันที่ 5-7 พ.ค 2535

ชุมนุมมถนนราชดำเนิน วันที่ 8 พ.ค 2535

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ยุติการอดอาหาร วันที่ 9 พ.ค 2535

ชุมนุมใหญ่ท้องสนามหลวง วันที่ 17 พ.ค 2535

เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุม วันที่ 17 พ.ค 2535

สลายกลุ่มผู้ชุมนุม และจับกุมตัวพล.ต.จำลอง วันที่ 18 พ.ค 2535

ผู้ชุมนุมเผชิญหน้าทหาร เส้นวันที่ 18 พ.ค 2535

ควบคุมตัวผู้ชุมนุม เข้าวันที่ 19 พ.ค 2535

สภาพความเสียหายในถนนราชดำเนิน

เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมไปยังมหาวิทยาลัยรามคำแหง วันที่ 19 เม.ย 2535

พล.อ.สุจินดา คราประยูร และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ 20 พ.ค 2535

ภาคผนวก ข : แถลงการณ์ขององค์กรที่เรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ
และผู้ถืออาหารประท้วง

แถลงการณ์ของ ร.ต.ฉลาต วรฉัตร

พี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย

ผมขอกราบขอบพระคุณพี่น้องประชาชนทุกท่าน ที่ได้แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนผมทั้งวันทั้งคืน วันแล้ววันเล่าตลอด 20 วันที่ผมอดอาหารอยู่ ผมจะขอจดจำความมีน้ำใจของท่านทั้งหลายตราบชีวิตจะหาไม่

เชื่อว่าหลายท่านไม่ยากให้ผมเอาชีวิตไปแลกกับความไร้สาระ ความไม่มีคุณธรรมทางการเมืองที่กำลังถูกรอบงำจากเผด็จการรุ่นใหม่ เพราะกลุ่มคนเหล่านั้นจะไม่รู้ และไม่เข้าใจเจตนาของเรา หรืออาจจะรู้ แต่แกล้งเป็นไม่เข้าใจก็ได้

ผมไม่ใช่เพียงจะคัดค้านความไม่เป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองเราเพียงครั้งหนึ่ง แต่ผมและประชาชนอีกมากมายเคยคัดค้านมาตลอดที่รัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย

อันที่จริงรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด เป็นเพียงธรรมนูญการปกครองที่ร่างขึ้นโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งตั้งโดยคณะรสช. เท่านั้น หาใช่เป็นมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศไม่ รัฐธรรมนูญที่แท้จริงจะต้องได้มาโดยฉันทานุมัติจากประชาชนหรือผู้แทนราษฎรทั้ง 73 จังหวัด จึงจะถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ที่สุด นั่นคือเจตนารมณ์ของผู้รักประชาธิปไตยทุกคน

ผมเห็นว่าบ้านเมืองของเราถึงเวลาแล้ว ที่จะพัฒนามาถึงจุดที่ประชาชนจะต้องมีอำนาจสูงสุด ไม่ใช่วนเวียนอยู่ในวังวนของอำนาจเผด็จการ และประชาธิปไตยแบบจอมปลอม อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนับวันจะถอยหลังไปอีกไม่รู้กี่สิบก้าว เศรษฐกิจก็ถดถอยอย่างประเมินค่าไม่ได้ และผมก็ไม่เชื่อว่า เผด็จการรุ่นใหม่จะแก้ปัญหาอะไรได้ เพราะ 60 ปีที่ผ่านมา ได้สรุปบทเรียนความล้มเหลวของเผด็จการทุกรูปแบบไว้หมดสิ้นแล้ว

ให้โอกาสอีกก็ล้มเหลวอีก ซึ่งมองเห็นๆกันอยู่ว่า นอกจากจะเป็นรูปร่างของเผด็จการรุ่นใหม่แล้ว ก็ยังเห็นเผด็จการเครือญาติคล้ายก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาอย่างชัดแจ้งอีกด้วย ไม่ใช่ความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาประชาธิปไตยให้ชาวไทยแต่อย่างใดเลย

ธรรมะแห่งการเสียสละ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า "พึงสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต และพึงสละชีวิต เพื่อรักษาคุณธรรม" จึงเป็นเจตนารมณ์ที่ผมต้องยืนยันตามเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงหรือมีใครมาแก้งัดบิดเบือนให้สับสน ตราบดที่ผมนั้นยังมีลมหายใจอยู่ เพื่อเป็นชนวนสายใยให้พี่น้องประชาชนได้ร่วมกันคิดว่า พี่น้องได้สละความสุขส่วนตัวเพื่อนึกถึงส่วนรวม และได้สละเสี้ยวชีวิตให้กับการรักษาคุณธรรมทางการเมือง ร่วมกับประชาชนส่วนรวมบ้างแล้วหรือยัง

ผมจึงยังไม่เปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์เดิม และจะขอเรียกร้องจนกว่าชีวิตจะหาไม่ เพื่อให้ นายกรัฐมนตรี ต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้นำจะต้องเป็นคนรักสัจจะ และทหารจะต้องไม่แทรกแซงทางการเมือง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความสับสนในการบริหารประเทศแล้ว ยังจะทำให้เกียรติภูมิของทหารหาญต้องตกต่ำ ในความรู้สึกของประชาชนลงไปเรื่อยๆ อีกด้วย

อายุผมก็ 49 ปีแล้ว ไม่ตายวันนี้ อีกไม่นานนักก็ต้องตายอยู่ดี ผมจึงอยากให้ชีวิตของผมได้ทำประโยชน์ต่อแผ่นดิน และระบอบประชาธิปไตย ก็ด้วยการเรียกร้องให้ผู้ที่มัวเมาในลาภยศ และหลงอำนาจการปกครองซึ่งยึดมาจากประชาชน ได้หันกลับไปรักษาคุณธรรมทางการเมือง และช่วยกันประพฤติปฏิบัติตามพระราชดำรัสของล้นเกล้ารัชกาลที่ 7 ที่ท่านชอบอ้างกันเหลือเกินว่า จะรักษาราชบัลลังก์ยิ่งชีวิตเสียที

นั่นแหละคือแนวทางที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ผมจึงขอเชิญชวนมายังพี่น้องประชาชนทั้งหลาย และองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่า นายกรัฐมนตรี ต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้นำต้องเป็นคนรักสัจจะ และทหารต้องไม่แทรกแซงทางการเมืองต่อไป ได้โปรดแสดงประชามติที่หน้ารัฐสภาในวันพุธที่ 6 พฤษภาคม ศกนี้ ตั้งแต่เวลา 08.30 น. เป็นต้นไป ด้วยการแสดงออกอย่างสันติวิธีอีกครั้งหนึ่ง

ด้วยความเคารพนับถือ

(ร.ค.ฉลาด วรฉัตร)

29 เมษายน 2535

แถลงการณ์ฉบับสุดท้าย จากร.ต.ฉลาด วรฉัตร

ถึง พี่น้องผู้รักประชาธิปไตยทุกท่าน

ตามที่พี่น้องผู้รักชาติรักประชาธิปไตย ได้ร่วมกันสนับสนุนการต่อสู้ของผมห่างอย่างอบอุ่นตั้งแต่วันที่ผมได้อัดข้าวประท้วง เพื่อคัดค้านนายกรัฐมนตรีนี่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ถึงวันนี้เป็นวันที่ 35 แล้ว ที่ผมยังยืนหยัดต่อสู้ในหลักการดังกล่าวอยู่อย่างแน่วแน่และมั่นคง ผมขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในไมตรีจิตที่ทุกท่านทั้งหลายได้มอบให้แก่ผม เมื่อมาถึงวันนี้ ผมทราบสถานการณ์ดีว่าการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของเราที่ผ่านมาั้น โอกาสที่เราจะได้รับการชัยชนะมีน้อยลงไปทุกขณะ แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับผมแล้ว ผมได้ตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่และมั่นคงแล้วว่า ชีวิตนี้ของผมทั้งชีวิต จะขออุทิศเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันเป็นที่รักยิ่งของเราทุกคน หากการต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตยของเราในครั้งนี้ มีอันต้องล้มเหลว ประสบกับความพ่ายแพ้ต่อเผด็จการอีกครั้งหนึ่ง ชีวิตชายชาติทหารอย่างผม จะขอเป็นนักรบกองหน้า ขอยอมสละชีวิตเพื่ออุทิศแก่ระบอบประชาธิปไตย โดยขอยอมตายเป็นคนแรก เพื่อการต่อสู้ของเราในครั้งนี้

พี่น้องผู้รักชาติรักประชาธิปไตยที่รักทั้งหลาย เมื่อมาถึงวันนี้ ผมขอยืนยันอย่างเด็ดเดี่ยวอย่างชายชาติทหารว่า ร.ต.ฉลาด วรฉัตร จะไม่ร้องขอชีวิตจากพี่น้องประชาชนผู้รักชาติรักประชาธิปไตยแต่อย่างใด แต่ใคร่ขอร้องเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตต่อผู้รักชาติรักประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งว่า...

ประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ไม่เคยได้มาด้วยการร้องขอ มีแต่การต่อสู้ยืนหยัดอย่างเด็ดเดี่ยวและมั่นคงเท่านั้น จึงจะประสบความสำเร็จ

ผมจึงขอแสดงเจตนารมณ์เรียกร้องเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตว่า...

1. พล.อ.สุจินดา คราประยูร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนวันที่ 24 พฤษภาคม 2535

2. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข เลิกสนับสนุนพล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สนับสนุน

ระบอบเผด็จการ ให้สนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป

3. ให้นักศึกษาทุกสถาบัน ผู้รักชาติรักประชาธิปไตย หยุดเรียนร่วมกันคัดค้านเผด็จการตั้งแต่วันที่ 18-24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับนักศึกษาที่สนับสนุนระบอบเผด็จการ ก็ให้เล่าเรียนตามปกติไปเช่นเดิม

4. ให้พ่อค้า นักธุรกิจ และในส่วนพ่อค้า นักธุรกิจ นักการธนาคาร สถาบันการเงิน และตลาดหลักทรัพย์ ผู้รักประชาธิปไตย ปิดร้านงดค้าขายทางธุรกิจ ตั้งแต่วันที่ 18-24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับพ่อค้า นักธุรกิจ และในส่วนพ่อค้า นักธุรกิจ นักการธนาคาร สถาบันการเงิน และตลาดหลักทรัพย์ที่สนับสนุนระบอบเผด็จการ ก็ให้ดำเนินธุรกิจต่อไปตามปกติ

5. ให้ลูกจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรต่างๆ ทุกสาขาอาชีพผู้รักประชาธิปไตย ลาหยุดงานโดยพร้อมเพรียงกัน ตั้งแต่วันที่ 18-24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับลูกจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรต่างๆทุกสาขาอาชีพ ที่สนับสนุนเผด็จการ ก็ให้ปฏิบัติงานไปตามปกติ

สำหรับข้อเรียกร้องดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากว่าท่านไม่ร่วมกันสนับสนุนโดยพร้อมเพรียงกันแล้ว แสดงว่าเสียงเรียกร้องประชาธิปไตย เป็นเสียงของคนข้างน้อย ผมก็จะถือว่าประชาชนทั้งประเทศแสดงออกโดยการยอมรับที่จะให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร บริหารประเทศตามระบอบการปกครองแบบเผด็จการต่อไป ตัวผมและผู้สนับสนุนประชาธิปไตย ที่ได้ร่วมกันต่อสู้ตลอดมานั้น ถือได้ว่าเป็นเสียงข้างน้อย

ผมจึงขอยืนยันที่จะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา คืออุทิศชีวิตเพื่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามที่ได้ประกาศเป็นเจตนารมณ์ไว้ก่อนหน้านี้แล้ว ผม ร.ต.ฉลาด วรฉัตร จะขอดทั้งอาหารและน้ำ โดยไม่ยอมรับการรักษาพยาบาลแต่อย่างใด จนกว่าจะจบชีวิตลง ซึ่งคาดว่าคงจะสิ้นลมอย่างแน่นอนภายใน 3 วัน เมื่อผมสละชีวิตอุทิศแก่การปกครองระบอบประชาธิปไตยในครั้งนี้นับสิ้นลงแล้ว ผมขออุทิศร่างกายทั้งหมดบริจาคเป็นวิทยาทานแก่โรงพยาบาลวชิระ เพื่อนำศพไปใช้เพื่อประโยชน์แก่วงการแพทย์ตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดของชีวิตในครั้งสุดท้ายมา ณ โอกาสนี้

ร.ต.ฉลาด วรฉัตร

12 พฤษภาคม 2535

(ผู้รักประชาธิปไตย เมื่อได้รับแถลงการณ์แล้ว กรุณาเผยแพร่ต่อไปอย่างรวดเร็วด้วย)

จดหมายของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในการประกาศอดอาหาร 4 พ.ค 2535

เรียน ท่านพี่น้องประชาชนผู้หวังดีต่อประเทศชาติ

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ประชาชนเป็นจำนวนมาก ได้มาร่วมกันคัดค้านคนนอก เป็นนายกฯ และคัดค้านคำประกาศที่ว่า "เสียสัจเพื่อชาติ" ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหาย อย่างใหญ่หลวงในด้านคุณธรรม เราคัดค้านในหลักการ ไม่มีใครจงเกลียดจงชังพลเอก สุจินดาเป็นส่วนตัว และเราไม่ได้คัดค้านเรื่องการทำงาน จึงไม่ต้องรอดูผลงานของรัฐบาลอย่างก็อ้างกันข้างๆ คูๆ

การสืบทอดอำนาจคณะปฏิวัติ และวางแผนสืบทอดอำนาจต่อไปอีก 10 ปีนั้น ประชาชนเห็นชัดแล้วว่า จะก่อให้เกิดผลเสียหายมากมายแก่ประเทศชาติต่อไป ซึ่งนับวัน จะเข้าสู่ระบอบเผด็จการมากยิ่งขึ้น มีผลกระทบต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพเทิดทูนบูชาของเรา ทั้งจะทำให้ต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจอีกนับ เป็นหมื่นๆ ล้านบาท

พลเอกสุจินดา และคณะหลงผิดไปชั่วขณะ ซึ่งพวกเราได้เสนอแนะทางออกที่ดีที่สุด อันเปี่ยมไปด้วยความรักและความเมตตาต่อกัน ขอร้องให้พลเอกสุจินดาลาออกจากนายกฯ แล้วสมัครสส. เขตไหนก็ได้ สส. ในเขตนั้นยินดีจะลาออกเพื่อเปิดทางให้ แต่เราไม่ยอมรับการแก้ตัวด้วยวิธีอื่นใดทั้งสิ้น

ความผิดพลาดทางการเมืองในขณะนี้ ที่จริงการแก้ไขเป็นหน้าที่ของนักการเมือง เป็นหน้าที่ของสส. แต่สส. ก็ช่วยพูดคัดค้านในสภาไม่ได้ เพราะประธานและรองประธานสภาเป็นคนของรัฐบาล สส. ฝ่ายรัฐบาลมีถึง 195 เสียง และยังมีวุฒิสมาชิกหนุนอีก 270 เสียง การพูดในสภาจึงเป็นเพียงการแสดงละครประกอบให้เห็นว่า เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น สส. หลายคนจึงต้องคัดค้านอย่างสันตินอกสภา ร่วมกับประชาชน

การชุมนุมประท้วงที่อาจจะมีผลก็เฉพาะวันที่ 6 พฤษภาคม วันแถลงนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น ถัดจากวันที่ 6 ไปแล้ว เกือบจะไม่มีผลในการคัดค้านเลย ประชาชนและสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จะถูกปิดปากหมด ความเป็นเผด็จการจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จะแก้ปัญหาสำคัญของชาติไม่ได้เลย เป็นที่น่าสังเกตว่าการคัดค้านขยายวงอย่างกว้างขวาง

และรวดเร็ว ไม่มียุคใดสมัยไหนที่ครูบาอาจารย์ สถาบันการศึกษาต่างๆ จะร่วมกันต่อต้านอย่างมากมายเหมือนครั้งนี้ เพราะต่างก็เห็นภัยร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติของเรา

เพื่อให้การคัดค้านเป็นผลอย่างจริงจัง เราขอเรียนเชิญชวนทุกท่านที่มีความห่วงใยบ้านเมือง ได้โปรดสละวันทำงานของท่านหนึ่งวัน ไปชุมนุมกันอย่างสงบในวันที่ 8 พฤษภาคม แปรโมงเช้า เพื่อช่วยกันขอร้องวิงวอนให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากนายกรัฐมนตรี นัดพบกันที่หน้ารัฐสภา ซึ่งพลเอกสุจินดาจะไปที่นั่น

ที่แล้วมา การต่อสู้ของร.ต.ฉลาดและคณะ ด้วยวิถีการอดอาหารมีผลระยะยาวนั้น เป็นวิถีที่ถูกต้องเพราะประชาชนอีกเป็นจำนวนมาก ต้องการระยะเวลาเพื่อความเข้าใจ แต่ผู้ที่มาต่อสู้เพิ่มเติมต่อไปนั้น ต้องใช้วิธีเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในระยะเวลายันรวดเร็วภายในสองสามวันนี้ จึงจะได้ผล

ผมได้คัดค้านในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองมานานแล้ว แต่ไม่เกิดผล คราวนี้ผมขอคัดค้าน ในฐานะส่วนตัวในฐานะประชาชนคนหนึ่งไม่ผูกติดกับพรรคการเมือง

ผมได้ไตร่ตรองมานาน พินิจพิจารณาอย่างรอบคอบ ผมขอเอาชีวิตเข้าแลก อดอาหารตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป อดโดยไม่ยอมรับอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นกลูโคส น้ำเกลือ การตรวจร่างกาย หรือการรักษาใดๆ การอดอาหารโดยวิธีนี้จะอยู่ได้ประมาณไม่เกิน 7 วัน ผมจะอดจนกว่าพลเอกสุจินดาจะลาออก หรือผมตายไป

การคัดค้านของผมนั้น ผมไม่ได้หวังอำนาจ หากการคัดค้านในครั้งนี้ทำให้ผมมีโอกาสเป็นรัฐมนตรี เป็นรองนายกรัฐมนตรี หรือเป็นนายกรัฐมนตรี ผมจะไม่ยอมรับตำแหน่งใดๆทั้งสิ้น ผมจะไม่ยอมเสียสัตย์เป็นอันขาด

ท่านพี่น้องประชาชนครับ ถ้าการชุมนุมในวันที่ 6 พฤษภาคมนี้ เหตุการณ์เป็นไปในทำนอง "น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ" ละก็ ผมขอถือโอกาสนี้กล่าวอำลาท่าน โดยเฉพาะท่านที่กรุณาสันับสนุนผมตลอดมา ทั้งท่านที่อยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

ผมภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ได้พบพระศาสนา ได้อยู่ใต้ร่มพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้มีโอกาสรู้จักพี่น้องประชาชนหลายๆท่านที่เป็นคนดี แม้ผมจะต้องจากโลกนี้ไปในเวลาอีกไม่กี่วัน ผมก็ไม่เสียดาย

ผมขอขอบพระคุณ ขอบพระคุณต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่หลายท่าน เคยให้ความเมตตากรุณาต่อผม ลาก่อนครับ

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

แถลงการณ์เรื่อง

นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง สุจินดาต้องลาออก

ถึงแม้ว่าการชุมนุมโดยสงบ สันติ ของประชาชนผู้รักประชาธิปไตยกว่าหนึ่งแสนคน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ที่ผ่านมา จะแสดงผลings ประชามติให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร พิจารณาตนเองลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่พล.อ.สุจินดา ก็ยังคงยืนยันที่จะยึดเก้าอี้นายกต่อไป โดยไม่ใยดีต่อเสียงคัดค้านจากประชาชนทุกสาขาอาชีพแต่อย่างใด และยังมีท่าทีดูหมิ่นดูแคลนพลังบริสุทธิ์ของประชาชน ด้วยการกล่าวทำนองว่า "มีผู้ต้องการอำนาจ แต่ไม่เคารพกติกาอยู่เบื้องหลัง" "เหนื่อยก็เลิกกันไปเอง" และล่าสุดเมื่อคืนที่ผ่านมา ก็ได้ยืนยันอีกครั้งว่า "ไม่ลาออก" "คนหนึ่งแสนคนคัดค้านตนไม่กลัว เพราะตนเองสามารถหามาได้ 5 ล้านคน"

सनท.ขอยืนยันว่า เรามิได้คัดค้านที่ตัวบุคคล แต่ที่เราต่อสู้คัดค้านร่วมกับประชาชนผู้รักประชาธิปไตย ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า พล.อ.สุจินดานั้น มีที่มาที่ไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย หากมาจากการสืบทอดอำนาจ จากการรัฐประหาร 23 ก.พ. 2534 รัฐธรรมนูญใหม่และการเลือกตั้งที่ผ่านมา ก็เป็นเพียงเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้กับการเป็นนายก มิได้เป็นการคืนอำนาจให้ประชาชน หรือเป็นประชาธิปไตยแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มของบ้านเมือง กลับยังถอยหลังมากขึ้น มีการปิดหูปิดตาประชาชน คุกคามสื่อมวลชน รวมทั้งฝ่ายค้าน และมีแผนการที่จะดันทุรังสืบทอดอำนาจไปอีก 10 ปี ประชาธิปไตยจึงต้องตกอยู่ภายใต้ที่อุปบืดต่อไป และบ้านเมืองต้องถอยหลังจนยากที่จะก้าวไปข้างหน้าได้

การชุมนุมแสดงความรักชาติรักประชาธิปไตยของประชาชนชาวไทยที่ลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ 20 เมษายน และที่ท้องสนามหลวง เมื่อ 4 พฤษภาคมที่ผ่านมา ยังไม่พอที่จะทำให้ พล.อ.สุจินดา มีความสำนึกต่อบาปกรรมที่ทำไว้ต่อบ้านเมือง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ไร้สัจจะปราศจากความละอาย และที่สำคัญยังหลอกตนเองว่ามีกองทัพสนับสนุน 2000 % จึงไม่คำนึงต่อประชามติของประชาชน ในวันที่ ซึ่งเป็นวันที่รัฐบาลเผด็จการของพล.อ.สุจินดา จะแถลงนโยบาย เราประชาชนผู้รักชาติรักประชาธิปไตย จึงมาร่วมชุมนุมอยู่ ณ หน้ารัฐสภาแห่งนี้ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ร่วมกันกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

และร.ต.ฉลาด วรจักร ซึ่งได้เสียสละ อดทนต่อสู้อย่างเข้มแข็ง เพื่อให้พล.อ.สุจินดา ได้กลับตัวกลับใจ พิจารณาตนเองลาออกจากตำแหน่งโดยเร็วที่สุด เราจะทำการต่อสู้ด้วยความสงบและสันติ ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริง เราขอยืนยันที่จะไม่ใช้ความรุนแรงและอาวุธดังที่ พล.อ.สุจินดาและพวกพ้องจปร.5 ได้กระทำอย่างป่าเถื่อนเสมอมา โดยเด็ดขาด

ประชาธิปไตยของเรานั้นล้มลุกคลุกคลานมามากเกินพอแล้ว นายกษจะไม่มีความหวังที่จะมาจากการเลือกตั้ง ประชาธิปไตยไม่มีวันที่จะเป็นอิสระจากการแทรกแซงของกองทัพ พล.อ.สุจินดาอาจเป็นนายกษไปอีก 10 ปี ขณะที่พล.ต.จำลอง คุณฉลาด และผู้เสียสละอีกหลายคน อาจต้องเสียชีวิตในการเรียกร้องครั้งนี้ ดังนั้น การต่อสู้เรียกร้องในวันนี้ เราจะยืนหยัดอย่างแน่วแน่ด้วยจิตใจฝ่าฝืนประชาธิปไตย จนกว่าจะได้รับชัยชนะ นั่นคือ นายกษที่มาจากการเลือกตั้ง และประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของประชาชน
สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)

6 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์ร่วม

รวมพลังนักศึกษา แก้อัศจรรย์ธรรมณู ให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง

ถึง พ่อแม่พี่น้องประชาชน และเพื่อนนิสิตนักศึกษาที่รักในประชาธิปไตยทุกท่าน

ถึงแม้ว่าการชุมนุมคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ 20 เมษายนที่ผ่านมา จะมีประชาชนเข้าร่วมเกือบแสนคนก็ตาม แต่พลเอกสุจินดา คราประยูร ก็ไม่สะทกสะท้าน ยังคงยืนกรานที่จะนั่งบนเก้าอ้นายกต่อไป โดยไม่สนใจเสียงคัดค้านของประชาชนแต่ประการใด

ทางสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศ จึงขอยืนยันว่า จะทำการคัดค้านนายกที่มาไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย และเรียกร้องให้พลเอกสุจินดาลาออกโดยเร็วที่สุด เวลาที่ผ่านมา 1 ปี นับแต่การยึดอำนาจที่ทำให้บ้านเมืองมีแต่ถอยหลัง ตั้งแต่การตั้งคนที่ตนเองกล่าวหาว่าเป็นพวกคอร์ปชั่น และไล่ลงจากเก้าอ้นั้นมาเป็นรัฐมนตรีใหม่ เพื่อแลกกับการสนับสนุนตนเอง ให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และยังมีการปิดหูปิดตาประชาชน ด้วยการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าวสารของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ตลอดจนการคุกคามฝ่ายตรงข้าม ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อพิทักษ์อำนาจของตน จนเหมือนกับยุคมืดเผด็จการครองเมือง ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงชาติทุกข์ของพลเอกสุจินดา ได้อย่างแจ่มแจ้ง

แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องบทบาทของกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การนำของทหารจปร.5 ที่เข้ามาครอบงำแทรกแซงทางการเมืองอยู่ในปัจจุบันที่กำลังมีวเมาในอำนาจถึงขนาดกล้าพูดว่า จะทำการยึดอำนาจอีก ดังนั้น เราจึงมิได้คัดค้านพลเอกสุจินดา เพื่อให้คนนอกหรือนายทหารคนอื่นขึ้นมาเป็นแทน แต่เราต้องการที่จะสร้างสรรค์ระบอบที่ให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง และประชาธิปไตยที่เป็นอิสระจากการควบคุมของกองทัพ เพื่อจะพัฒนาไปสู่การเป็นการปกครองของประชาชนที่แท้จริงสืบไป

ดังนั้น ทางสนนท. และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศ จะร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการแก้อัศจรรย์ธรรมณู ให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้งและลดอำนาจวุฒิ

สมาชิกที่กองทัพให้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการเมือง เพื่อให้พลเอกสุจินดา ต้องลงจากเก้าอี้ และเป็นการป้องกันคนนอกคนต่อไป มิให้เข้ามาโดยไม่ถูกต้องเช่นนี้อีก นอกจากการเคลื่อนไหวกับเพื่อนนิสิตนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยแล้ว ทางส่วนกลางจะยื่นหัตถ์ร่วมต่อสู้กับคุณฉลาด วรฉัตร ที่ทำการอดอาหารอยู่ โดยทำการชุมนุมปราศรัยที่หน้ารัฐสภาทุกวัน ส่วนทางภูมิภาค ก็จะร่วมกับ 4 พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ในการจัดการปราศรัยในจังหวัดใหญ่ทั่วประเทศ และมาตรการต่อไปคือ จะจัดชุมนุมใหญ่แสดงพลังของประชาชนอีกครั้งหนึ่งในเร็ววันนี้

ประชาธิปไตยไม่เคยได้มา หากประชาชนไม่ต่อสู้เรียกร้อง บ้านเมืองเราต้องถอยหลัง และประชาชนของเราถูกกระทำมามากพอแล้ว ถึงเวลาที่เราต้องเป็นฝ่ายรุกต่อต้านเผด็จการ ด้วยพลังของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย

ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของประชาชน

- สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)
- องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ชนบุรี
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- องค์การบริหารองค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- องค์การนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- องค์การบริหารองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาเขตหาดใหญ่
- สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
- องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร
- แนวร่วมนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แถลงการณ์

เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมใหญ่ ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535

กราบเรียน พี่น้องประชาชน ผู้รักประชาธิปไตยทุกท่าน

ถึงแม้ว่าการชุมนุมโดยสงบและสันติของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เย็นวันที่ 5 พฤษภาคมที่ผ่านมา จะมีประชาชนเข้าร่วมนับแสนคน อันมากมายเป็นประวัติการณ์ครั้งแรก นับตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา แต่พล.อ.สุจินดา คราประยูร กลับได้ทำการบิดเบือนเจตนารมณ์ของการต่อสู้ของประชาชน โดยการใส่ร้ายป้ายสี อีกทั้งยังสร้างภาพการแตกแยกของผู้นำการชุมนุม ด้วยการใช้อำนาจของ รัฐ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และยังคงยืนยันกรานที่จะไม่ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การชุมนุมของประชาชนจึงได้ต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม

ในที่สุด หลังจากที่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรค ได้ประชุมร่วมกับ พรรคการเมืองฝ่ายค้าน จนได้ข้อตกลงร่วมกัน โดยการแถลงของประธานสภาผู้แทนราษฎร ที่จะแก้รัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง อันจะมีผลให้พล.อ.สุจินดา ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกฯ ดังนั้นด้วยความเข้าใจว่าพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคจะมีศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความจริงจัง ในการคลี่คลายสถานการณ์ แก้ไขปัญหาบ้านเมือง ผู้นำการชุมนุมอันประกอบด้วย พลตรีจำลอง ศรีเมือง สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย รวมทั้งกลุ่มองค์กรประชาชนต่างๆ จึงได้ตัดสินใจยุติการชุมนุมลงชั่วคราว ในเช้าวันที่ 11 พ.ค โดยได้ประกาศที่จะมีการชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 17 พฤษภาคมนี้

แต่กลับปรากฏว่า ถึงบัดนี้ พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคกลับอ้างว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญยังไม่มีมติพรรค และได้ยืนยันที่จะต้องมียุทธเฉพาะกาล อันจะมีผลให้พลเอกสุจินดา จะไม่พ้นจากตำแหน่งนายกฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลเอกสุจินดา ได้อ้างว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของพรรคการเมือง อันเป็นการปิดความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

ส่วนทางสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ขอยืนยันกับพี่น้องประชาชนอีกครั้งหนึ่งว่า เรามิได้เปลี่ยนเป้าหมายจากการให้พลเอกสุจินดาออกจาก

ตำแหน่งนายกฯ มาเป็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญแทน หากแต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นแต่เพียงวิธีการที่จะให้พลเอกสุจินดาต้องพ้นจากตำแหน่งนายกฯ ดังนั้น ทางสนท. จึงขอเรียกร้องให้พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคได้ปฏิบัติตามมติที่ประชุมพรรคการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้าน 9 พรรค โดยรับดำเนินการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้นายกฯมาจากการเลือกตั้ง โดยไม่มีบทเฉพาะกาล ภายในวันที่ 15 พ.ค. ดังที่ได้สัญญาไว้กับประชาชน

ทางสนท. จึงขอให้พี่น้องประชาชน ได้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด หากว่าพรรคการเมืองทั้ง 5 พรรค ได้พยายามยึดเชื้อเรื่องนี้ออกไป ย่อมเป็นการหลอกลวงประชาชน และไม่มีหวังที่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้พลเอกสุจินดาพ้นจากตำแหน่งนายกฯจะเป็นจริงได้ การชุมนุมแสดงพลังของประชาชนโดยสันติอีกครั้ง ในวันที่ 17 พฤษภาคมนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นการต่อสู้อย่างถึงที่สุดและเด็ดขาด เพื่อให้พลเอกสุจินดาต้องพ้นจากตำแหน่ง อันจะทำให้ประชาชนได้ประชาธิปไตย กลับคืนมา อย่างแท้จริง

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนท.)

แถลงการณ์สมาพันธ์ประชาธิปไตย

สืบเนื่องมาจาก พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยไม่ชอบธรรม ทั้งทางด้านจริยธรรม นิติธรรมและการเมือง กล่าวคือ

1. ในด้านจริยธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้กลับสัจวาจาที่ได้ให้ไว้ ต่อประชาชนทั่วประเทศ ผู้นำที่ไร้สัจจะ ย่อมไม่สามารถบริหารบ้านเมือง และทำหน้าที่ เป็นตัวแทนติดต่อกับต่างประเทศ ให้เป็นที่เชื่อถือได้

2. ในด้านนิติธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นผู้นำสำคัญในการกระทำ รัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ และทำลายระบอบประชาธิปไตย จึงไม่สมควรดำรง ตำแหน่งผู้นำรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญ อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดง ว่า พลเอกสุจินดาไม่เคารพหลักนิติธรรม เช่น การตั้งโฆษกรัฐบาล ซึ่งเป็นตำแหน่งข้าราชการการเมือง โดยข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

3. ในด้านการเมือง พลเอกสุจินดา เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยการกระทำอย่างรวบรัดตัดตอน ขัดกับหลักประชาธิปไตย เป็นเผด็จการทางรัฐสภา และทำการปิดหูปิดตาประชาชน และบิดเบือนข่าวสารตลอดมา

โดยเหตุดังกล่าว พลเอกสุจินดาจึงไม่มีสิทธิเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประชาชนจึงได้ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านและต่อต้านเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นเวลามากกว่าหนึ่งเดือน โดยเฉพาะการชุมนุมเป็น จำนวนหลายแสนคน แต่พลเอกสุจินดาก็ยังดิ่งตัน และไม่ฟังเสียงประชาชน อีกทั้งยัง ช่มชู้ว่า จะใช้มาตรการรุนแรงต่างๆ

เพื่อให้การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้พลเอกสุจินดาลาออก และมีการแก้ไข รัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ องค์กรต่างๆ ที่ได้ร่วมรณรงค์คัดค้าน พลเอกสุจินดาเป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ร่วมประชุมกันในวันนี้ เพื่อประสานสัมพันธ์ให้ การรณรงค์คัดค้านครั้งนี้ เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ โดยสอดคล้องต่อเนื่องกัน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยได้ร่วมกันจัดตั้ง "สมาพันธ์ประชาธิปไตย" ขึ้น

จึงขอประกาศให้พี่น้องประชาชนชาวไทย ผู้รักประชาธิปไตยทั้งหลายทราบ ว่าสมาพันธ์ประชาธิปไตยจะต้องสู้ต่อไป จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายให้พลเอกสุจินดา คราประยูร พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชา

ชิปไตยโดยสมบูรณ์

สมาพันธ์ประชาธิปไตย ขอยื่นยันการต่อสู้โดยสันติวิธี และขอเชิญชวนพี่น้องประชาชนทุกท่าน เข้าร่วมฟังการอภิปรายและบทเพลงเพื่อประชาธิปไตย โดยวงดนตรีและนักร้องขวัญใจของผู้รักประชาธิปไตย ที่สวนจตุจักร วันศุกร์ที่ 15 พฤษภาคม 2535 เวลา 16.00 น. ร่วมงานวันวิสาขบูชา ที่ท้องสนามหลวง วันเสาร์ที่ 16 พฤษภาคม 2535 เวลา 17.00 น. และชุมนุมใหญ่ที่ท้องสนามหลวง ในวันอาทิตย์ที่ 17 พฤษภาคม 2535 ตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป

14 พฤษภาคม 2565

ภาคผนวก ค : รายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงวิกฤตการณ์เดือนพฤษภาคม 2535

รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด และสำรวจความเสียหาย

เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535

ของคณะกรรมการวิสามัญรัฐสภา

คําแนะนํา

คณะรัฐมนตรีชุด พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๕/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๓๕ (ลงนามโดยนายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรี รักษาราชการแทนนายกรัฐมนตรี) แต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและสำรวจความเสียหายเนื่องในการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ มี นายโสภณ รัตนกร อดีตประธานสภาผู้พิพากษา เป็นประธาน ต่อมาคณะรัฐมนตรีชุด นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบให้คณะกรรมการคณะนี้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป โดยปรับปรุงกรรมการบางคนตามที่ขอลาออกหรือมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ ใช้เวลาปฏิบัติงาน ๖๕ วัน จึงแล้วเสร็จและส่งรายงานผลการตรวจสอบ ฯ ให้คณะรัฐมนตรี ตามอำนาจหน้าที่ดังที่ระบุไว้ในคำสั่ง ข้อ ๒ (๖) ว่า

"จัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง การสำรวจความเสียหายและข้อเสนอแนะมาตรการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ให้เผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อประชาชนได้"

ในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรีมีมติให้ตั้งคณะกรรมการอีกคณะหนึ่ง มีนายเกษม สุวรรณกุล รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน เพื่อกลับกรองรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ต่อมาคณะกรรมการกลับกรอง ฯ ดังกล่าวได้เสนอผลการกลับกรองต่อคณะรัฐมนตรีซึ่งในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรีมีมติ ดังนี้

๑. รับทราบรายงานคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ ที่มีนายโสภณ รัตนกร เป็นประธานกรรมการ

๒. รับทราบรายงานคณะกรรมการกลับกรอง ฯ ที่มีรองนายกรัฐมนตรี (นายเกษม สุวรรณกุล) เป็นประธานกรรมการ และเห็นชอบตามข้อสังเกตและความเห็นของคณะกรรมการกลับกรอง ฯ ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ทั้งในระยะเฉพาะหน้าและระยะยาว โดยส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามที่คณะกรรมการกลับกรอง ฯ เสนอต่อไป และให้แต่ละหน่วยงานรายงานกลับมายังคณะรัฐมนตรีภายในสองเดือนนับจากนี้ และเป็นระยะ ๆ ต่อจากนั้น

- ๒ -

๓. ให้คณะกรรมการกลั่นกรอง ฯ ตรวจสอบรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ โดยตัดทอนชื่อบุคคลและข้อความบางตอนที่สมควรเปิดเผย และในกรณีจำเป็นอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ก็อาจเรียบเรียงเฉพาะข้อความในส่วนนั้นใหม่ เพื่อให้ได้ใจความต่อเนื่องแล้วนำออกเผยแพร่ให้แล้วเสร็จทันในสมัยของคณะรัฐมนตรีชุดนี้

๔. ให้คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ ส่งเอกสารคำพยานทั้งหมดที่จัดบันทึกหรือรวบรวมไว้ ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐานต่อไป

ดังนั้น ในการเปิดเผยรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ ดังกล่าว ได้ใช้ฉบับของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ โดยแก้ไขเฉพาะในส่วนต่อไปนี้

✓ ๑. ตัดทอนชื่อบุคคลและตำแหน่งที่ไม่จำเป็นหรือไม่สมควรเปิดเผย เช่น เป็นพยานที่มาให้การ โดยอาจไม่ได้ตระหนักว่าจะมีการนำไปเปิดเผยในลักษณะนี้ ทั้งนี้ ได้ใช้วิธีเรียกชื่อด้วยอักษรย่อ เว้นแต่ชื่อย่อและคำให้การของบุคคลใดเป็นเรื่องเปิดเผย และรับรู้โดยทั่วไปอยู่แล้ว ก็ได้คงไว้ตามนั้น

✓ ๒. ตัดทอนข้อความที่เป็นการให้ถ้อยคำในลักษณะพยานบอกเล่า หรืออาจมีผลกระทบในทางกฎหมายโดยไม่จำเป็นและไม่เป็นธรรมแก่ผู้มาให้ถ้อยคำ

✓ ๓. ตัดทอนข้อความที่ควรส่งให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการ เช่น รายชื่อผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต ผู้กล่าวว่าจะสูญหาย ซึ่งมีการเปิดเผยในที่อื่นอยู่แล้ว นอกจากนี้ ก็ตัดทอนภาคผนวกเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการก่อความไม่สงบในต่างประเทศ

✓ ๔. ไม่ได้มีการเขียนข้อความใดขึ้นเพิ่มเติมใหม่อีกเลย เว้นแต่เป็นการย่อข้อความในส่วน ก. ของรายงานซึ่งเป็นรายชื่อกรรมการ วิธีการทำงานปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ฯ

๑. รายงานดังกล่าวมี ๒๑๕ หน้า แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน คือ

(๑) ความเป็นมา (วิธีทำงาน ปัญหาและอุปสรรค)

(๒) รายงาน (สาเหตุ พฤติการณ์ การบาดเจ็บ ตายสูญหาย ความเสียหาย)

(๓) ผู้มีส่วนผิดหรือบกพร่อง

(๔) ข้อเสนอแนะ

(๕) ภาคผนวก

/ก. ...

- ๓ -

ก. ความเป็นมา (ข้อความในส่วนนี้ในรายงานฉบับสมบูรณ์ มี ๑๖ หน้า แต่ได้ย่อให้เหลือข้อความต่อไปนี้)

คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ๆ ได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น ๘ ชุด แต่ละชุดรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและลำดับเหตุการณ์ทั้งหมดแต่แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะสอบถามให้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

- (๑) ชุดที่ ๑ ตรวจสอบจากกลุ่มผู้ถูกจับกุม
- (๒) ชุด ๒ ตรวจสอบจากกลุ่มทหาร ตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ :
- (๓) ชุดที่ ๓ ตรวจสอบจากสื่อมวลชน
- (๔) ชุดที่ ๔ ตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม
- (๕) ชุดที่ ๕ ตรวจสอบจากผู้ได้รับบาดเจ็บ
- (๖) ชุดที่ ๖ ตรวจสอบจากผู้เสียหาย

ส่วนชุดที่ ๗ เป็นชุดศึกษามาตรการป้องกัน และชุดที่ ๘ เป็น ชุดรับฟังความคิดเห็นประชาชนในการทำงาน คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ๆ พบว่ามีอุปสรรคบางประการ เช่น

(๑) ระยะเวลาสั้นๆ เพียง ๖๕ วัน (ที่จริงในคำสั่งไม่ได้จำกัดไว้ แต่ในทางปฏิบัติก็มีเสียงเรียกร้องให้คณะกรรมการทำงานให้เสร็จโดยเร็ว)

(๒) พยานบุคคลหลายคนไม่กล้ามาให้ถ้อยคำหรือแม้จะมาก็ไม่กล้าพูดความจริงทั้งหมด

(๓) อนุกรรมการยังขาดความชำนาญในการสอบสวน แต่ต่อมาก็ได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่

ตำรวจและข้าราชการฝ่ายตุลาการมาร่วมเป็นอนุกรรมการด้วยหลายคน

๗. รายงาน

1. สาเหตุของการชุมนุม

1.1 จากคำให้การของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง, นายชวน หลีกภัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ, เรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร และพยานซึ่งเป็นนักการเมืองอีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งผู้จัดให้มีการชุมนุม เช่น นางประทีป อิงทรงธรรม ชาดะ, นายปริญญา เทวานฤมิตรกุล, นายโคทม อาริยา (อ.4) ได้ชี้แจงว่าการชุมนุมกันทางการเมืองในช่วงเหตุการณ์วันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 มีสาเหตุสำคัญเบื้องต้นมาจากความไม่พอใจต่อสภาวิชาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ(สภา รสช.) ในการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและมีลักษณะเป็นการสืบทอดอำนาจของสภา รสช. ตั้งแต่ช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายน 2534 แต่ความไม่พอใจดังกล่าวไม่นำไปสู่ความรุนแรง เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกระแสพระราชดำริสึ่งเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2534 ว่าสิ่งต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ และต่อมาก่อนจะมีการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ในวาระที่ 3 พลเอก สุจินดา คราประยูร ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบกและรองประธานสภา รสช. ได้แถลงต่อสื่อมวลชนว่าตนเองและพลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล จะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยผลจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จนกระทั่งภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พลเอก สุจินดา คราประยูร ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อันเป็นการคืนค่าแกลงที่เคยประกาศไว้ ทำให้เกิดความไม่พอใจอย่างกว้างขวาง องค์การต่าง ๆ อันมีคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) เป็นแกนนำได้ร่วมกับพรรคฝ่ายค้านประกอบด้วย พรรคพลังธรรม พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปไตย และพรรคเอกภาพ จึงทำการเคลื่อนไหว และให้มีการชุมนุมขึ้น

โดยแบ่งการประชุมครั้งสำคัญออกเป็น 2 ช่วงคือวันที่ 4 ถึงวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 ซึ่งได้มีการสลายการประชุมลงชั่วคราว เนื่องจาก นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แถลงผ่านสื่อมวลชน ว่าพรรคการเมืองต่างๆ รวมทั้งพรรคฝ่ายรัฐบาลพร้อมที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 4 ประเด็น มีประเด็นสำคัญอยู่ที่ให้นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง การชุมนุมในช่วงที่ 2 เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 มีประชาชนเข้ามาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก เพราะมีความไม่พอใจต่อท่าทีของพรรคร่วมรัฐบาลที่ออกมาแถลงถึงความไม่แน่นอนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เพื่อฟังคำตอของรัฐบาลและเพื่อกดดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามความต้องการของประชาชน

1.2 จากคำให้การของ นายแก้วสรร อติโพธิ์ , นาย วีระ มุสิกพงศ์, นาย อำนวย ชศสุข, พลเอก ศิริ ทิวะพันธุ์ (อ.4) เห็นว่าท่าทีและการแสดงออกผู้นำรัฐบาล โดยเฉพาะ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ในช่วงที่มีการชุมนุมตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เรื่อยมาตามลำดับ มีลักษณะแข็งกร้าว ท้าทาย มองผู้นำชุมนุมเป็นผู้ใช้กฎหมาย สร้างความไม่พอใจอย่างมากให้แก่ผู้ชุมนุม ซึ่งเห็นว่าการเคลื่อนไหวของตนเป็นสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ จึงออกมาชุมนุมต่อต้าน

1.3 จากคำให้การของ นาย วีระ มุสิกพงศ์, นายแพทย์บัณฑิต ศรีไพศาล นายวิลาศ สีนะสวัสดิ์ และพลตำรวจตรีอุทัย อัศววิไล (อ.4) ได้ความว่า รัฐบาลใช้สื่อสารมวลชนที่รัฐควบคุมไปในทำนองต่อผู้ขัดขวาง และบิดเบือนข้อเท็จจริงบางประการของผู้ชุมนุม ตลอดจนปิดกั้นข่าวสารข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ทำให้ประชาชนที่อยากทราบเหตุการณ์ที่เป็นจริงได้ออกมาร่วมชุมนุมด้วยเป็นจำนวนมาก

1.4 จากคำให้การของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง , เว็ออากาศตรี ฉลาดวรจักร, นายแพทย์ อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม , นายแพทย์ สันต์ ทัดถิรัตน์ และนายแพทย์แหวง โตจิราการ (อ.4) ได้ความว่าสาเหตุประการหนึ่งมาจากความไม่พอใจของประชาชนในการวิบัติตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอก สุจินดา คราประยูร ซึ่งผิดต่อ

คำแถลงที่ได้เคยประกาศไว้ก็ทั้งยังมีการแต่งตั้งบุคคลซึ่งคณะ วสช. ได้ประกาศปิดทรัพย์ เข้าร่วมเป็นเจ้าหนี้

1.5 จากคำให้การของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ, พลตรี จำลอง ศรีเมือง นายอำนวยการ ยศสุข และนายประพันธ์ หุดะสิงห์ (อ.4) ได้ความว่าในวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาแล้วว่าผู้จัดชุมนุม เป็นผู้ฝึกฝนในสภาประชาธิปไตยและเป็นผู้ต้องการสร้างศาสนาใหม่ ทำให้เกิดกระแสความไม่พอใจขึ้นในนักการเมืองกลุ่มพรรคฝ่ายค้าน และมีส่วนปลุกเร้าให้ประชาชนเข้าร่วม ชุมนุมด้วยเป็นจำนวนมาก

1.6 จากคำให้การของนายสมบุญ ช่มชวีโรจน์, นายศักดิ์ชาย มีวงษา, นาย พิระพล วรรณะ, นายไกรวุฒิ กัททะวงศ์, นายอาทิตย์ พ่วงมหา และพยานอีกหลายปาก ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมและได้รับบาดเจ็บ (อ.1) ได้แจ้งว่า เหตุที่เข้าร่วมในการชุมนุม ก็เนื่องจากอยากเรียกร้องเห็น และอยากไปดูเหตุการณ์

1.7 จากคำให้การของ นายแพทย์ นิธิทัศน์ เจียมกุล กับพวก รวม 12 คน (อ.5) ยืนยันว่า เหตุที่เข้าร่วมชุมนุมก็เพราะต้องการเข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บจาก เหตุการณ์ชุมนุมในฐานที่เป็นแพทย์ และพยาบาล

2. พฤติการณ์ระหว่างการชุมนุม

2.1 พฤติการณ์ทั่วไป

จากการให้ปากคำของผู้ร่วมชุมนุม รายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ต่างๆ ตลอดจนรายงานของทางราชการ (อ.1 ,อ.2 ,อ.3 ,อ.4 และ อ.5) ได้ความว่า เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลา 17.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้รวมตัวกันที่ท้องสนามหลวง เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง โดยผู้จัดให้มีการชุมนุมได้รวมตัวกันเป็นองค์กร ชื่อสมาพันธ์ประชาชนไทย

เมื่อเริ่มต้นการชุมนุมมีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณ 60,000 คน และต่อมาได้เพิ่มจำนวนจนเต็มท้องสนามหลวง มีนักการเมือง นักวิชาการ ตลอดจนนักศึกษาชั้นเวทีใหญ่ ต่อมาผู้จัดให้มีการชุมนุมได้ตกลงร่วมกันที่จะให้มีการเคลื่อนย้ายการชุมนุมไปยังท่าเนียบรัฐบาลเพื่อฟังคำตบจากนายกรัฐมนตรี ครั้นเวลา 21.00 น. ขบวนของพลตรี จำลอง ศรีเมือง ซึ่งมีกลุ่มรถจักรยานยนต์เป็นส่วนหน้าได้เคลื่อนย้ายออกจากท้องสนามหลวงมาตามถนนราชดำเนินกลาง เมื่อถึงบริเวณสะพานผ่านฟ้า มีแนวลาดหนามขวางกั้นและเจ้าหน้าที่ตำรวจยืนเรียงรายสกัดกั้นเพื่อมิให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนตัวต่อไป แต่ฝูงชนบางส่วนซึ่งอยู่ด้านหน้าได้พยายามฝ่าแนวลาดหนามออกไป เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำและโหมสกัดกั้น คนกลุ่มหนึ่งได้ขว้างปาก้อนหิน ไม้และขวดน้ำเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และยึดรถดับเพลิงไว้ได้ จากนั้นได้มีการทุบทำลายรถดับเพลิงและรถยนต์ที่อยู่บริเวณดังกล่าวจนได้รับความเสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจบุกรุกเข้ายึดรถดับเพลิงคืนมาได้และผลักดันให้ฝูงชนกลับไปอยู่หลังแนวสะพานผ่านฟ้า ขณะนั้นผู้จัดให้มีการชุมนุมได้พยายามขอร้องมิให้ผู้ชุมนุมฝ่าแนวลาดหนามเข้าไปและมีให้มีการใช้กำลังรุนแรง โดยประกาศทางเครื่องขยายเสียงเป็นระยะๆ แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะยังมีประชาชนบางส่วนพยายามฝ่าแนวกัน และขว้างปาเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ครั้นถึงเวลาประมาณ ๐๐.๐๑ น. ของวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ คนกลุ่มหนึ่งได้บุกเข้ายึดสถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง ทบทำลายอาคารสถานที่ราชการ รดดับเพลิงและยานพาหนะอื่นๆ เสียหาย บางส่วนถูกเผาและวัสดุอุปกรณ์บางส่วนได้วิ
 ฝูงชนหนีบเวลายไป เวลา ๐๐.๓๐ น. รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขต
 กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เวลา ๐๑.๔๕ น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจได้ประกาศ
 ให้ทราบถึงคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ห้ามมิให้ชุมนุมมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติชุ
 รมตั้งแต่
 ลิบคนขึ้นไป ขณะเดียวกันที่ยังมีคนขว้างปาสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจและสามารถรื้อแนว
 ลวดหนามได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจถอนรั้วจากแนวกันและถอนกำลังจากสะพานผ่านฟ้า
 คนกลุ่มหนึ่งบุกเข้าไปในบริเวณกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ทบทำลายสิ่งของ
 และจุดไฟเผาอาคาร จากนั้นได้เข้าไปในอาคารสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง และมี
 การเผาทำลายอาคารสถานที่รวมทั้งทรัพย์สินของทางราชการ จนเพลิงไหม้ลุกลามไปยัง
 กองกำกับการตำรวจนครบาล ๒ ทำให้อาคารบางส่วน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และทรัพย์สิน
 ของเจ้าหน้าที่ได้รับความเสียหาย ต่อมากำลังฝ่ายทหารเข้าสลายกลุ่มผู้ชุมนุมตั้งแต่
 บริเวณหน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน้าสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
 จนถึงสะพานผ่านฟ้า โดยให้อาวุธประจำกายยิงเพื่อผลักดันผู้ชุมนุมให้ถอยกลับไปอยู่ใน
 แนวเดิมที่สะพานผ่านฟ้า จนถึงเวลา ๐๖.๐๐ น. ผู้ชุมนุมจึงถอยไปรวมตัวกันอยู่บริเวณ
 ถนนราชดำเนิน เหตุการณ์ที่ผ่านมามีการเคลื่อนขบวนของกลุ่มผู้ชุมนุมจนถึงเวลา
 ๐๖.๐๐ น. มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการถูกตีด้วยกระบองและถูกกระสุนปืน รวมทั้งมีผู้ถูก
 กระสุนปืนถึงแก่ความตายบางส่วน เช่น นายภิรมย์ รามขาว, นายปรีดา เอี่ยมสำอางค์
 และนายสุวัฒน์ ชูช่วย ถูกยิงที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าระหว่างเวลา ๐๒.๐๐ - ๐๔.๐๐ น.
 และเสียชีวิตที่โรงพยาบาล

ตั้งแต่เวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น. เป็นต้นไป กลุ่มผู้ชุมนุมยังคงชุมนุม
 เรียกร้องอยู่ที่บริเวณถนนราชดำเนิน โดยมีฝ่ายทหารได้เข้ามาขอเจรจากับผู้จัดให้มีการ

ชุมนุมเพื่อให้เคลื่อนย้ายการชุมนุมกลับไปยังบริเวณท้องสนามหลวง แต่ไม่อาจตกลงกันได้ จนกระทั่งเวลา 15.00 น. ฝ่ายทหารจึงเคลื่อนกำลังเข้าสลายฝูงชน โดยยิงปืนขึ้นฟ้า เป็นชุดในระยะเวลาที่ยาวนาน ผู้ชุมนุมบางส่วนหลบหนี และบางส่วนหมอบลงกับพื้น ฝ่ายทหารได้เข้าควบคุมตัว พลตรี จำลอง ศรีเมือง และใช้กำลังทหารกวาดล้าง ประชาชนให้ออกไปจากบริเวณถนนราชดำเนิน โดยระดมยิงอาวุธปืนขึ้นฟ้าอย่างหนาแน่น และจับกุมผู้ชุมนุมประมาณ 700 - 800 คน มีผู้บาดเจ็บจากกระสุนปืนจำนวนหนึ่ง และมี ผู้ถูกกระสุนปืนถึงแก่ความตาย หลังจากหน่วยทหารได้หยุดยิง ผู้ชุมนุมก็กลับรวมตัวกันใหม่ที่ บริเวณถนนราชดำเนิน หน้าโรงแรมรอยัล โดยหน่วยทหารยังคงตรึงกำลังสกัดกั้นกลุ่ม ผู้ชุมนุมบริเวณทางแยกทุกแห่งที่เข้าสู่ถนนราชดำเนิน การชุมนุมมีลักษณะกระจัดกระจาย ไม่เป็นระเบียบเพราะขาดผู้นำ และใช้วิธีการต่อสู้โดยนักรบยนต์โดยสารประจำทางมา กีดขวางเส้นทางในถนนราชดำเนิน พร้อมทั้งนั่งเป็นแนวประจัญหน้ากับกลุ่มทหารสิ่งวาง ลวดหนามกั้นถนนราชดำเนิน หน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยอยู่คนละฟากที่กั้น ลวดหนาม

เวลาประมาณ 20.30 น. กลุ่มผู้ชุมนุมนำรถยนต์โดยสารประจำทาง จำนวน 7 - 9 คัน เข้ามาประจัญหน้ากับแนวทหาร มีการโบกธงชาติ ร้องเพลงและ โห่ฮาวอยู่บนรถบางคัน จากนั้นได้เคลื่อนรถดังกล่าวเข้าหาแนวทหาร โดยดันรั้วลวดหนาม พับไปด้านหลัง ฝ่ายทหารได้ยิงปืนขึ้นฟ้าและได้มีทหารบางคนยิงไปที่รถดังกล่าว ปรากฏ ว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง ฝ่ายผู้ชุมนุมได้จัดตั้งศูนย์รักษาพยาบาล ผู้บาดเจ็บที่บริเวณข้างล่างของโรงแรมรอยัล โดยมีแพทย์และพยาบาล ช่วยทำการรักษา พยาบาลในเบื้องต้น ขณะนั้นยังคงมีเสียงปืนจากฝ่ายทหารอยู่ตลอดเวลาเป็นระยะๆ จนถึงเวลาประมาณเที่ยงคืน มีผู้จุดไฟเผาอาคารกรมประชาสัมพันธ์ ใช้ก้อนหินข้างปา กระจก และตัวอาคารกรมสรรพากร จากนั้นไฟได้ลุกลามไหม้กรมสรรพากร คนกลุ่มหนึ่ง ได้เข้าไปทุบทำลายทรัพย์สินภายในอาคารและรถยนต์ที่จอดอยู่หน้าอาคาร รวมทั้งได้นำ

เอาทวีปย์ลินออกไปจากอาคารด้วย

วันที่ 19 พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลาประมาณ ๐5.00 น. หน่วยทหารได้
เข้าสลายฝูงชน โดยจับกุมผู้ชุมนุมที่อยู่บริเวณราชดำเนิน หน้าโรงแรมรอยัล และภายใน
โรงแรมรอยัล เป็นจำนวนมาก โดยบังคับให้ผู้ถูกจับกุมซึ่งเป็นชายถอดเสื้อมัดมือไขว้หลัง
และก้มหน้าลงกับพื้น ทหารบางคนทำร้ายผู้ถูกจับกุม

หลังจากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุม ได้เคลื่อนย้ายการชุมนุมไปที่มหาวิทยาลัยราม
คำแหง และชุมนุมต่อเนื่องตั้งแต่เวลาบ่ายของวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 จนถึงวันที่
20 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 00.30 น. ของวันที่ 21 พฤษภาคม 2535
โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจได้แพร่ภาพ พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง
ศรีเมือง เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ตั้งแต่
เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 21.30 น. พระราชทานกระแสพระราช
ดำรัสให้ยุติการเผชิญหน้าและหันหน้าเข้าหากันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา ผู้ชุมนุมจึงได้ยุติ
การชุมนุมในวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 เวลา 07.00 น.

2.2 พฤติการณ์ที่ท้องสนามหลวง

ได้รับความจากการสอบถามผู้จัดให้มีการชุมนุม ผู้เข้าร่วมชุมนุม และ นักข่าวเมืองหลายคน (อ.4) ว่าการชุมนุมของคณะกรรมการพรรคเพื่อประชาธิปไตย (ครบ.) สมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จำนวน 4 พรรค ประกอบด้วย พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม และพรรคเอกภาพ ได้เลิกไปในวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 04.00 น. และนัดหมายที่จะชุมนุมกันอีกครั้งในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวง ซึ่ง ต่อมา วันที่ 14 พฤษภาคม 2535 ผู้จัดให้มีการชุมนุมได้ประชุมกันที่โรงแรมรอยัลแล้ว จัดตั้งองค์การใหม่ชื่อว่า สมาพันธ์ประชาธิปไตย โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลทั้งหมด 7 คน คือ

1. พลตรี จำลอง ศรีเมือง
2. นาง ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ
3. นายแพทย์ สันต์ ทัศนวิรัตน์
4. นายแพทย์ เหวง โตจิราการ
5. นาย ปวิญญา เทวานฤมิตรกุล
6. นางสาว จิตราวดี วรรัตน์
7. นาย ลมศักดิ์ โภคชัยกุล

มีมติว่า สมาพันธ์ประชาธิปไตย จะเป็นแกนนำในการชุมนุม ครั้นถึงวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 12.00 น. มีการประชุมรวมการสมาพันธ์ประชาธิปไตยที่ สภากาชาด เพื่อวางแผนในการเคลื่อนไหวในตอนเย็น ได้มีมติว่า หากมีคนไปร่วมชุมนุมมากจะทำการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมประท้วงจากบริเวณท้องสนามหลวง ไปยังท่าเทียบเรือราชินี เพื่อให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร เห็นว่ามีประชาชนเป็นจำนวนมากที่มา

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ประชุมประท้วงเรียกร้อง กดดันให้มีการเจรจา ก้าวเคลื่อนย้ายได้แบ่งความรับผิดชอบ ออกเป็นสามส่วนด้วยกันโดยส่วนที่หนึ่งมีนายแพทย์เหวง และนายสมศักดิ์ เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนที่สองมีพลตรี จำลอง และนายแพทย์ สันต์ เป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนที่สามมี นางประทีป นาย ปริญญา และ นางสาวจิตราวดี เป็นผู้รับผิดชอบ ต่อมาเวลาประมาณ 17.00 น. มีผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมากจนเต็มท้องสนามหลวง มีนักการเมือง อาทิ นายวิระ มุสิกพงษ์ ขึ้นพูดบนเวที กับมี นายบัญญัติ บรรทัดฐาน, นายอุทัย พิมพ์ใจชน และ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รอขึ้นอภิปราย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ นักศึกษาสลับขึ้นพูดบนเวที

จากการให้ถ้อยคำของ พลอากาศเอก เกษตร วิจารณ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และพลเอก อิศระพงศ์ หนุนภักดี ผู้บัญชาการทหารบก (อ.2/1) ได้ความว่า พลอากาศเอกเกษตร วิจารณ์ ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ได้เคยออกประกาศกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ฉบับที่ 1 ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 แจ้งเตือนและชี้แจงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการชุมนุม และขอร้องให้ระงับการชุมนุมแต่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงกลับเพิ่มจำนวนขึ้นอีก พลอากาศเอก เกษตร วิจารณ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในฐานะผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ จึงได้สั่งการให้ พลเอก อิศระพงศ์ หนุนภักดี ผู้อำนวยการรักษาพระนคร ปฏิบัติให้สถานกวางแผ่นดินสุภคติและอนุมติให้ใช้แผนไพรพินาศ/33 ที่มีผลในการควบคุมและสลายกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง โดยเป็นคำสั่ง ผู้อำนวยการรักษาพระนคร เสนอขออนุมัติ ปราบกฏตามบันทึกข้อความกองอำนวยการรักษาพระนคร (ลับมาก) ด่วนที่สุดที่ กท.0407(รพน.)/27 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 เรื่องขออนุมัติใช้แผนไพรพินาศ/33 เป็นคำสั่ง ทั้งนี้เพื่อให้มีผลในการใช้ปฏิบัติได้ทันทีโดยได้มอบนโยบายปฏิบัติไว้ 5 ประการ คือ

1. ให้คำนึงเสมอว่าผู้ก่อความไม่สงบคือพี่น้องประชาชนคนไทยด้วยกัน
2. ให้หลีกเลี่ยงการปะทะ
3. ให้หลีกเลี่ยงการใช้อาวุธ
4. ให้หลีกเลี่ยงการเสียเลือดเนื้อและทรัพย์สิน
5. ให้ใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก

เมื่อมีคำสั่งดังกล่าวข้างต้น กองกำลังรักษาพระนครได้จัดเจ้าหน้าที่ออกหาข่าวและติดตามความเคลื่อนไหวการชุมนุมในพื้นที่รับผิดชอบ จากนั้นเวลาประมาณ 20.15 น. กองกำลังรักษาพระนคร ทราบว่าจะมีการเคลื่อนย้ายการชุมนุมไปบริเวณท่าเนียบรัฐบาล จึงได้ให้กองกำลังทหารบกเตรียมการวางลวดหนามสกัดกั้นที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า และที่บริเวณสะพานมัฆวาน โดยให้กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ อันมี พันโท ภัสสร อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้บังคับกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ นำเครื่องกีดขวางเริ่มวางที่สะพานผ่านฟ้า

เวลาประมาณ 21.00 น. ที่บริเวณท้องสนามหลวง ประชาชนมาร่วมชุมนุมจำนวนมาก พลตรี จำลอง (อ.4) ได้ปรึกษากับ นายปริญญาและคณะกรรมการอื่น ๆ มีมติว่าจะมีการเคลื่อนย้ายฝูงชนในเวลา 21.30 น. เนื่องจากทางฝ่ายรัฐบาลทราบแล้วว่าทางกลุ่มผู้ชุมนุมจะเคลื่อนย้ายในเวลา 23.00 น. หากไม่เคลื่อนก่อนเวลาจะถูกสกัดกั้น ครึ่งถึงเวลา 21.30 น. นายแพทย์ เหวง ได้ประกาศเชิญชวนให้ผู้ชุมนุมเคลื่อนที่จากบริเวณท้องสนามหลวงไปยังท่าเนียบรัฐบาล ชบวนชุมนุมได้แบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนแรกนั้นมี รถจักรยานยนต์นำ ตามด้วย พลตรี จำลอง และนายแพทย์ สันต์ อยู่ในส่วนหน้า สำหรับ นางประทีป และนายปริญญา คุ่มอยู่ส่วนท้าย

มีข้อสังเกตว่าการเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจากท้องสนามหลวงนั้นคณะกรรมการ
สมานฉันท์ประชาธิปไตย ได้มีมติในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลา 12.00 น. ว่าจะ
เคลื่อนย้ายไปท่าเนียบรัฐบาลในเวลากลางคืน การที่สมานฉันท์ประชาธิปไตยจะเคลื่อน

ฝ่ายผู้ชุมนุมตั้งกล่าว ฝ่ายกองกำลังรักษาพระนครคงทราบอย่างดีแล้ว เฝืองจากได้มีการ
สั่งการไว้ทหารทุกหน่วยเตรียมจัดนายทหารติดต่อบริเวณกองกำลังรักษาพระนคร เฝือง
ความเข้ามาติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวต่างๆ และไว้กองกำลังทหารบก
จัดกำลังระวังป้องกันที่ตั้งหน่วย และจัดกำลังระวังป้องกันพื้นที่ต่างๆ อาทิ สวนมิสกวัน
 รอบนอกพระตำหนักสวนจิตรลดา กับไว้กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ จัดกำลังไปสืบสนน
 การปฏิบัติการในของกองกำลังตำรวจอีกด้วยแต่ข่าวของทางราชการที่ออกทางโทรทัศน์ใน
 นายประพันธ์ นุตะสิงห์ และนายแก้วสรร อดิโทธิ (อ.4) ได้ให้ด้วยคำว่าโทรทัศน์
รวมการเฉพาะกิจออกข่าวว่า พลตรี จวาลอง จะนำฝูงชนไปที่สวนจิตรลดาซึ่งไม่ตรงกับ
คำประกาศของสมาพันธ์ประชาธิปไตย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

2.3 พฤติการณ์ที่ถนนราชดำเนินและสะพานผ่านฟ้า

ได้รับความจากคำชี้แจงของ พลเอก อิศระพงษ์ หนูแก้วดี (อ.2/1) ว่าเนื่องจากมีการชุมนุมของสมาพันธ์ประชาธิปไตย พลเอก อิศระพงษ์ จึงได้ออกคำสั่ง ยุทธการที่ 1/35 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 (ยก.55) เพื่อรองรับการปฏิบัติตามแผน ไทรีทินาส/33 โดยกำลังเข้าหน้าที่ตำรวจเป็นหลัก และในกรณีสถานการณ์รุนแรง กองกำลังตำรวจไม่อาจยับยั้งได้ กองอำนาจการรักษาพระนคร (กอ.รพน.) ก็จะใช้ กองกำลังอื่นมา คำสั่งดังกล่าวส่งไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคำสั่งหลักในการปฏิบัติการ ภารกิจควบคุมอยู่กับคำสั่ง ไทรีทินาส/33 ซึ่งกองอำนาจการรักษาพระนคร มีการแบ่ง ส่วนการบังคับบัญชาและสั่งการตามลำดับชั้น โดยเฉพาะกำลังทหารบก กองอำนาจการรักษาพระนคร ได้มอบให้กองกำลังทหารบก เป็นหน่วยควบคุมบังคับบัญชา ส่วนทางด้าน กองกำลังตำรวจ ได้จัดทำแผนตุลขัย/33 ขึ้นรองรับแผนรักษาความสงบแห่งชาติ (รสช. 118) และแผน ไทรีทินาส/33 ส่วนกองกำลังทหารบก พลโท ชัยณรงค์ หนูแก้วดี ในฐานะผู้บัญชาการกองกำลังทหารบกซึ่งได้รับมอบหมายจากกองอำนาจการรักษาพระนคร ให้ควบคุมพื้นที่ ที่ได้มอบหมายต่อให้ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 9 และผู้บัญชาการ กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ เป็นผู้ดำเนินการ

ได้รับความจากคำชี้แจงข้อเท็จจริงของพลตำรวจตรีสมชาย วาณิชเสนา ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจนครบาล (อ.2/3) ว่าเมื่อพลตรี จาลอง เคสื่อน่าย นำผู้ชุมนุม เดินมาตามถนนราชดำเนินกลาง มุ่งหน้าไปทางท่าเรือรัฐบาล พลตำรวจตรี ณรงค์ ไทริยดุทอง รักษาการผู้บัญชาการตำรวจนครบาล สั่งให้กำลังตำรวจที่เตรียมหรือมออยู่ที่ กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน วางกำลังสกัดกั้นอยู่หลังแนวเครื่องโคขวาง (ลวดโซ่เหลือง) ซึ่งกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ได้นำมาวางไว้สกัดกั้นอยู่หน้า บริเวณสะพานผ่านฟ้า เข้าหน้าตำรวจได้วางก ำกันตั้งไว้

- หน่วยปราบจลาจล กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ
จำนวน 2 กองร้อย ประจำสะพานผิงซ้าย

- หน่วยปราบจลาจล กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้
จำนวน 2 กองร้อย ประจำสะพานผิงขวา

- หน่วยปราบจลาจล กองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี จำนวน
2 กองร้อย ประจำเชิงสะพานกรมโยธาธิการ ถนนเหล่านหลวง และถนนนครสวรรค์

- หน่วยปราบจลาจล กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ
จำนวน 2 กองร้อย วางกำลังหลังแนวกำลังของกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนคร
เหนือ และกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้

กับไฟ หันตำรวจเอก วัชรภรณ์ กระต่ายทอง ผู้กำกับการ 2
กองบังคับการตำรวจดับเพลิง เคลื่อนรถดับเพลิง 8 คัน ไปตั้งที่กลางสะพานเพื่อกัน
ประชาชนมิให้ข้ามสะพานได้โดยมิได้และกระบองไม้มีอาวุธปืนประจำกาย ผู้ที่ร่วม
อำนวยความสะดวกอยู่ในขณะนั้น มี พลตำรวจโท ธนู หอมหวล, พลตำรวจตรี ณรงค์
เหรียญทอง, พลตำรวจตรี สมชาย วาณิชเสนา, พลตำรวจตรี ชัยสิทธิ์ กาญจนกิจ เป็นต้น
ส่วนด้านหลังกองกำลังตำรวจดังกล่าว กองกำลังทหารบกได้ส่งการให้หน่วยทหารราบที่ 1
รักษาพระองค์ จำนวน 1 กองพัน กับ 2 กองร้อย รวม 500 นาย และมีกำลังของ
หน่วยทหารม้า พัน 4 รักษาพระองค์ กับกำลังของทหารต่อสู้อากาศยานหน่วยบัญชาการ
อากาศโยธิน จำนวน 2 หมวด ทั้งหมดขึ้นการบังคับบัญชาต่อ พันเอก ก.

ทุกหน่วยมีอาวุธปืน เข็ม 16 แต่ไม่บรรจุ
ของกระสุนประจำกาย มาร่วมวางกำลังสนับสนุนการปฏิบัติของกองกำลังตำรวจอยู่ด้วย

ให้ความจากคำชี้แจงของ พลโท ชัยณรงค์ หนูนแก้ว แม่ทัพภาคที่ 1
และผู้บัญชาการกองกำลังทหารบก (อ.2/1) ว่าเนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมกลุ่มใหญ่ซึ่งเคลื่อน
ขบวนจากท้องสนามหลวงครบถ้วนแล้ว ก็อย่างสงบเรียบร้อยราคาเงินกลางเชิงสะพาน

ผ่านฟ้าทั้งนี้ที่สะพานผ่านฟ้ามีลวดหนามกีดขวางและเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ยอมให้กลุ่มผู้ชุมนุม
ผ่าน เป็นเหตุให้กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนน้อย จำนวนประมาณ 200 คน พยายามผ่านแนวกัน
ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยใช้ก้อนอิฐและวัสดุต่างๆ ขว้างปาเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่บริเวณ
สะพานผ่านฟ้านี้มีสื่อมวลชนซึ่งติดตามท่าข่าวเห็นเหตุการณ์อยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก อาทิ
นาย ส. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์... (อ. 3/1) ได้ให้ถ้อยคำว่ากลุ่มผู้ชุมนุมได้มี
การขว้างปาด้วยขวด อิฐ ก้อนหิน ใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ขว้างปา
กลับมาตอบโต้กัน โดยใช้ก้อนอิฐ ก้อนหินที่กลุ่มผู้ชุมนุมขว้างปาเข้าไป ขว้างปาออกมา
นอกจากนี้ นาย ส. ผู้ช่วยหัวหน้าข่าว เศรษฐกิจหนังสือพิมพ์... (อ. 3/1)
ได้ให้ถ้อยคำว่าจะตะแคงได้มีกลุ่มผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ประมาณ 30 คัน หยุดแอดกัน
หน้าลวดหนาม ซึ่งจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นผู้ร่วมชุมนุมแต่อีกส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผู้ผ่านมาใน
เส้นทาง ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์บางคนไม่เห็นด้วยกับการปิดกั้นถนนจึงได้เร่งเครื่อง
รถจักรยานยนต์ให้เครื่องชนตัง และพ่นท่อไอเสียไปทางด้านกำลังตำรวจที่ตั้งแถวปิดกั้น
ผู้ชุมนุมได้ปลดถอดขอเกี่ยวลวดหนามออกจากที่ยึดจนหลุดออก มีผู้เข้ามาสมทบช่วยดึงลวด
หนามเพื่อเปิดทาง ในขณะที่ตะแคงฝ่ายตำรวจและทหารก็เข้ามาแข่งดึงกลับแต่ไม่เป็นผล
สำเร็จ เพราะผู้ร่วมชุมนุมได้ดึงลวดหนามไปกองไว้ที่บริเวณเกาะกลางถนน เจ้าหน้าที่
ทหารได้นำขดลวดขดใหม่มาขึงกันปิดแต่ผู้ชุมนุมก็ได้เข้าปลดออกอีกประมาณ 5 ครั้ง เมื่อ
ลวดหนามที่วางไว้ไม่สามารถติดตั้งอยู่ได้ถูกผู้ชุมนุมปลดดึงออกหมด คงเหลือแนวกำลัง
ตำรวจพร้อมรถดับเพลิงประจัญหน้าอยู่กับฝ่ายผู้ชุมนุมที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มผู้ชุมนุมได้
ตะโกนด่าเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มระส่ำระสาย ต่ยมตามคำสั่งของ
พันตำรวจเอก สมศักดิ์ กองคำพันธุ้ ผู้กำกับการปราบจลาจล (อ. 2/3) ว่า พลตำรวจโท
วิโรจน์ เปาอินทร์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งการให้ พันตำรวจเอก
สมศักดิ์ สั่งเจ้าหน้าที่ดับเพลิงทำการฉีดน้ำสกัดฝูงชนในที่ที่กลุ่มฝูงชนรูกล้ำผ่านแนวเข้า
มา รถดับเพลิงได้เริ่มฉีดน้ำไปยังกลุ่มผู้ชุมนุมในลักษณะการฉีดชั้นท้องฟ้าให้สายน้ำโปรยตก

ลงมา ผู้ชุมนุมเริ่มทยอยเข้ามาเมื่อผู้ชุมนุมเริ่มทยอยตัวเคลื่อนเข้ามามีการติดน้ำจึงติดในลักษณะพุ่งไปข้างหน้าเข้าใส่ผู้ชุมนุม ซึ่งผู้ชุมนุมบางคนถึงกับเสียหลักด้วยแรงดันของน้ำ รถดับเพลิงติดน้ำอยู่ประมาณ 10 นาที โดยรวม 3 คันแรกน้ำหมด รถคันที่ 4 จึงเคลื่อนเข้ามาติดน้ำอีกกระยะหนึ่ง รถดับเพลิงคันหนึ่งจึงได้ถอยออกไปสักครู่ แล้วกลับมาเริ่มติดน้ำอีก การติดน้ำครั้งหลังนี้ได้นำน้ำจากคลองซึ่งเป็นน้ำครำน้ำเหม็นติดเข้าใส่ฝูงชน ทั้งจากการให้ถ้อยคำของ นาง อ. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ ...

(อ. 3/1) ได้ระบุว่าเห็นรถดับเพลิง 4 คัน ติดน้ำใส่ประชาชนโดยการดูดน้ำจากคลองซึ่งเป็นน้ำครำจากนั้นเกิดการขว้างปากัน จนกระทั่งเวลาประมาณ 22.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมประมาณ 5-6 คน ได้ขึ้นไปยึดรถดับเพลิง 1 คัน แล้วติดน้ำเข้าใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจสักครู่ไม่กี่คน เจ้าหน้าที่ตำรวจถอยหลังแล้วรวบรวมตัวผลักดันเข้ามายังรถดับเพลิง ใช้กระบองตีคนที่อยู่บนรถดับเพลิงจนถอยกลับไป นาง พ. ผู้สื่อข่าว ... (อ. 3/1) ได้ให้ถ้อยคำว่าย ขณะนั้นคนที่จับรถและคนที่ขึ้นอยู่บนหลังคาหลบหนีลงมาจากไม่ทันถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจกระชากลงมาและทำร้ายร่างกายโดยใช้กระบองตี นาง พ. ถ่ายภาพ จึงถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ไม้กระบองตีที่หลังและท้อง กำชับไม่ให้ถ่ายภาพกลุ่มคนและเจ้าหน้าที่ตำรวจขว้างปาตอบโต้กัน จนถึงเวลาประมาณ 22.30 น. มีการขว้างปาระเบิดเพลิงมาจากกลุ่มผู้ชุมนุมทางด้านสะพานมหาตมาทมิฬอุทิศ และถนนตำรวจรักษ์เข้าใส่กลุ่มกำลังตำรวจที่สะพาน มีการจุดประทัดซึ่งบรรจุในขวดแก้วโยนเข้าใส่ ขวดแก้วแตกระเบิดเสียงดังน่าจะเป็นอันตรายทำให้วิ่งหลบหนีกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้วิ่งไล่ตามกลุ่มบุคคลที่ขว้างปาระเบิดเพลิงในลักษณะไล่ตีด้วยกระบอง นาย ส. (อ. 3/1) ซึ่งเห็นเหตุการณ์ได้ระบุว่าเห็นตำรวจประมาณ 20-30 คน ใช้กระบองทุบตีทำลายรถจักรยานยนต์ประมาณ 10 คัน ของกลุ่มผู้ชุมนุมที่รอดอยู่ที่บริเวณถนนตำรวจรักษ์ได้รับความเสียหาย ช่างภาพและสื่อมวลชน ได้เข้าทำการถ่ายภาพก็ถูกกำลังตำรวจไล่ทุบตีด้วยกระบอง การทุบตีที่ถนนตำรวจรักษ์นั้น นาย บ. , นาย อ. , นาย

ช. (อ. ๔) ซึ่งอยู่ที่บริเวณหน้าโรงเรียนประถมโกลเด้นเกย์ยอส ถนนดำรงวิทย์ ได้เห็น
 ผู้ชมนกหลบหนีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาทางหน้าโรงเรียนในขณะเดียวกันนั้น นาย ส.
 ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์... (อ. ๓/๑) ได้เข้าไปฟัง พลตำรวจโท บัญ หอมหวล
 กับ พันเอก น. ซึ่งยืนคุยกันอยู่

หลังรถดับเพลิงบนสะพานผ่านฟ้า โดยพลตำรวจโท บัญ ได้บอก พันเอก น. ว่าให้
 ทหารยิงปืนขึ้นฟ้าเข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุมหลักๆ เพื่อยุติให้สลายตัว แต่พันเอก น. บอกว่า
 ยังไม่มีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ยิง จึงดำเนินการไม่ได้ ระหว่างนั้น พลตรี จำลอง
 ได้ประกาศห้ามอยู่ตลอดเวลาไม่ให้มีการปะทะกันแต่ยังไม่หยุด จึงได้ชักชวนผู้ชุมนุมหนึ่งลง
 แล้วร้องเพลง ต่อมาเวลาประมาณ ๒๓.๕๐ น. ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งได้บุกเข้าล้อมสถานี
 ตำรวจดับเพลิงภูเขาทองและเขารถดับเพลิงรวมทั้งรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวม ๕ คัน

พลโท ชัยณรงค์ (อ. ๒/๑) ได้รายงานเหตุต่าง ๆ ให้ผู้บัญชาการกอง
 กำลังรักษาพระนครทราบ รุ่งขึ้นวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลา ๐๐.๓๐ น. รัฐบาล
 ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และประกาศปิดสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและ
 ปริมณฑลเป็นเวลา ๓ วัน ขณะเดียวกัน พลโท ชัยณรงค์ ขออนุมัติ พลเอก อิศระพงศ์
 ขอกำลังทหารของกองพล ๑ รักษาพระองค์ ที่เป็นกำลังป้องกันปราบปรามหลังแนวเจ้าหน้าที่
 ตำรวจให้ถอนตัวจากบริเวณสะพานผ่านฟ้าไปที่แนวสะพานมิตรวาน ซึ่งมีกองกำลังของ
 หน่วยทหารม้า กองพันที่ ๔ รักษาพระองค์ และกำลังของกองบัญชาการตำรวจตระเวน
 ชายแดน รักษาอยู่เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะและการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น พลเอก อิศระพงศ์
 สั่งการให้เจ้าหน้าที่ทุกหน่วยถอนตัวได้ ต่อมาเวลา ๐๐.๔๖ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่
 สามารถต้านทานกำลังของผู้ชนได้ มีผู้สามารถผ่านริ้วordonนามเข้ามา แล้วรุกไล่ทุบตี
 ทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจนต้องหลบหนีเข้าไปที่กองกำลังกับกำลังวิสติภาพเด็กฯ และสถานี
 ตำรวจนครบาลบางเขน นาย ส. ช่างภาพหนังสือพิมพ์... (อ. ๓/๑) ได้
 ให้สัมภาษณ์ว่าตำรวจที่มาปิดกั้นได้พากันวิ่งหลบหนีไป ผู้ชุมนุมได้ชุมนุมกันแล้วเข้ามาเผา

ดับเพลิง และรถยนต์ที่จอดอยู่ที่บริเวณถนนราชดำเนินนอก กลุ่มผู้ชุมนุมกับกลุ่มวัยรุ่น ประมาณ 10-20 คน ถือไม้และก้อนเหล็กตีทุบกระจกหน้าต่างของทางราชการตำรวจ ซึ่งเข้ามาและจอดไว้ที่ริมถนนราชดำเนินนอก หลังจากนั้นกลุ่มพวกวัยรุ่นใช้ก้อนหินขว้างปาทุบกระจกสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เข้าไปรื้อค้นทุกห้อง มีบางคนได้ยกโทรทัศน์ทิ้งผิด บางคนได้รื้อลิ้นชักโต๊ะทำงานและนำเอาทรัพย์สินส่วนตัวไป ปวากฎหลักฐานจากวัดที่ศรั (ว.1) มีการเผาทำลายทรัพย์สิน รถยนต์ของตำรวจที่จอดอยู่รอบๆบริเวณสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจขอให้ฝูงชนหยุดทำลายทรัพย์สิน แต่ไม่เป็นผล กลับบุกเข้าทำการเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง และมีการปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกคุมขัง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงถอยร่นไปรวมตัวกันที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล กลุ่มชนที่ทำการเผาและทำลายทรัพย์สินของทางราชการดังกล่าวนั้น เป็นกลุ่มชนจำนวนน้อย โดยผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ยังอยู่ที่เชิงสะพานผ่านฟ้า ซึ่งรวมทั้ง พลตรีจำลอง ด้วย

ได้รับความจากคำชี้แจงของ พลโท ชัยณรงค์ หนูนักดี (อ.2/1) ว่า
เมื่อมีการเผาทำลายทรัพย์สินที่สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งและกองกำกับการสวัสดิภาพ
เด็กและเยาวชนแล้ว ได้มีคนกลุ่มหนึ่งเข้าเผชิญหน้ากับแนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
และทหารที่สะพานมิตรภาพ มีการกล่าววาทะยามคาย ชั่วๆ ช่วงเวลาดังกล่าว
พลอากาศเอกเกษมธร ได้เรียกผู้บัญชาการหน่วยกำลังต่างๆเข้าพบเพื่อทบทวนสถานการณ์
ที่เกิดขึ้น เห็นเข้าแนวทางปฏิบัติของหน่วยต่างๆ และให้มีการสั่งการให้ทุกหน่วยพยายาม
ใช้มาตรการประนีประนอมในบริเวณพื้นที่ที่มีการชุมนุมของประชาชนเป็นจำนวนมาก และ
พยายามประกาศแจ้งให้ประชาชนที่กระจัดกระจายอยู่โดยทั่วไปให้กลับเดสสถาน เพื่อ
ป้องกันการลี้ภัย ล่าหรือฝูงชนที่เข้าความรุนแรงหากจำเป็นให้ใช้มาตรการเบาที่สุด
 ในการผลักดัน โดยให้ทุกหน่วยพยายามผลักดันให้ฝูงชนกลับ (ไปร่วมกับผู้ชุมนุมส่วนใหญ่
 ที่ถนนราชดำเนินกลาง พลโท ชัยณรงค์ จึงสั่งการให้ผู้บัญชาการหน่วยขึ้นตรงกองกำลัง
 ทหารบกปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว เพื่อให้เจ้าหน้าที่กลับเข้าที่สภานาแนวผ่านฟ้าให้ได้

และสั่งการให้ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ นำกำลังทหารในหน่วยทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ นำโดย พันเอก ก.

เคลื่อนที่ดำเนินการตามแนวถนนราชดำเนิรนอก โดยมีกำลังของกองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ 2 นำโดย พันเอก ส. และพันเอก พ. และกำลังตำรวจตระเวนชายแดน นำโดย พันตำรวจโท พ.

เคลื่อนที่ไปด้วย กองกำลังทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์ เคลื่อนที่ดำเนินการตามแนวถนนนครสวรรค์ หน่วยทหารปืนใหญ่ที่ 1 รักษาพระองค์ เคลื่อนที่เข้าดำเนินการตามแนวถนนตำรวจวิชัย และถนนหลานหลวง เวลา 03.30 น. ได้เริ่มปฏิบัติการตามแผน โดย พันเอก ก. (อ. 2/2) ให้ล้อยคำว่าได้นำกำลังทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ จำนวน 1 กองพัน ประมาณ 300 นาย ทุกนายมีอาวุธปืนเอ็ม 16 เคลื่อนที่ไปตามแนวถนนราชดำเนิรกลาง พันเอก ก. ได้ใช้เครื่องขยายเสียงมือถือประกาศให้ประชาชนซึ่งมีอยู่จำนวนมากกลับที่พักแต่ไม่เกิดผล กลับมีการต่อต้านโดยใช้ก้อนอิฐ ก้อนหิน ขวดบรรจุน้ำมันจุดไฟ ข้างป่าใส่กองกำลังของทหารที่กำลังเคลื่อนที่เข้าหาฝูงชนจนทหารได้รับบาดเจ็บ พันเอก ก. จึงได้รายงานทางวิทยุให้ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ทราบ และขออนุมัติใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้าเพื่อให้ฝูงชนล่าถอยโดยเดินเคบเท้าเข้าหา แต่แทนที่ฝูงชนจะเกรงกลัวกลับใช้ขวดบรรจุน้ำมันติดไฟขว้างปาเข้าใส่อย่างหนัก ทหารทุกหน่วยซึ่งมีหน่วยของกรมต่อสู้อากาศยานรวมอยู่ด้วยประมาณ 500 - 600 นาย ต้องหมอบลงและยิงปืน การยิงปืนนั้น พันเอก ก. ว่าทหารต้องหมอบลงกับพื้นอย่างกระชั้นชิด จึงอาจเป็นเหตุให้บางนายซึ่งกำลังเหนี่ยวไกปืนยิงขึ้นฟ้าเสียหลัก ทำให้ระดับน้ำถกระบอบอกปืนหันขึ้นฟ้า เปลี่ยนแนวระดับไปบ้าง เมื่อเคลื่อนกำลังต่อไปพบว่ามีประชาชนได้รับบาดเจ็บนอนอยู่ประมาณ 4-5 คน ไม่ทราบว่าได้รับบาดเจ็บจากอะไร จึงได้นำผู้บาดเจ็บส่งโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โดยรถของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กับมี พันเอก น. (อ. 2/2) ให้ราย

ละเอียดชี้แจงว่า เห็นทหารในบริเวณที่ระเบิดเพลิงตกหมอบลงซึ่งในช่องนี้คาดว่ามี
 กระสุนที่ยิงเข้าต้องลดระดับลง และคงทำอันตรายต่อกุ่มชนที่ก่อการจลาจลได้บ้าง ซึ่ง
 ภายหลังที่แถวทหารเคลื่อนที่ต่อไปได้ เห็นมีคนได้รับบาดเจ็บจากกระสุนปืนจำนวน 4 คน
 แต่จากภาพให้ถ้อยคำของนาย ว. ช่างภาพของสถานีโทรทัศน์...

(อ. ๓/1) ได้ให้ถ้อยคำว่า เห็นทหารตั้งแนวหน้ากระดาน 3 แนวมีอาวุธปืนเล็ก ๖
 นิ้วในมือทุกคนและใส่หมวกกันน็อกแล้ว ทหารกลุ่มดังกล่าวเดินมุ่งหน้าไปยังสะพานผ่านฟ้า
 มีการวิ่งตะโกนเปล่งใจไปด้วยจนถึงหน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากนั้นเวลา
 ประมาณ ๐4.๐๐ น. ทหารกลุ่มดังกล่าวได้ยิงปืน โดยยิงเฉียงขึ้นฟ้าเป็นส่วนใหญ่ แต่เห็น
 ประมาณ 4-6 กระบอก ในแถวหน้าที่ยิงได้ ถึงปากกระบอกปืนในลักษณะขนานกับพื้น
 ถนน ยิงใส่กลุ่มผู้ชุมนุมเสียงปืนดังขึ้นประมาณ 15-20 วินาที จึงสงบลง นาย ว. เห็น
 ผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บ 4 คน คนแรกนอนคว่ำหน้าอยู่กลางถนน แต่ยังไม่เสียชีวิต อีก 2
 คน นอนคว่ำหน้าอยู่ริมฟุตบาทหน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และอีก 1 คน บาดเจ็บ
 นอนหงายอยู่ที่หน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบาดแผลถูกยิงที่ไหล่ซ้าย มีทหารเดิน
 เข้าไปหาคนเจ็บดังกล่าว คนเจ็บพูดกับทหารที่เดินเข้าไปหาซึ่งมีลักษณะเป็นผู้บังคับบัญชา
 เหล่าทหารว่าผมยังเรียนไม่จบเป็นนักศึกษาปีที่ 2 ทหารดังกล่าวพูดว่าเรียนไม่จบก็เลือก
 มาประท้วงทำไม ระหว่างนั้น นาย ว. ได้ถ่ายภาพเหตุการณ์ไว้ตลอดรวมทั้งการพูดคุย
 และมีนักข่าวอื่นๆ คือ นาย พ. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์... นาย อ.

ช่างภาพหนังสือพิมพ์... (อ. ๓/1) เห็นเหตุการณ์และบันทึกภาพไว้แต่ก็ถูกทหาร
 ยึดเอาฟิล์มที่ถ่ายภาพนั้นไป นอกจากนี้ ก็มีนาย ก. ผู้สื่อข่าวหนังสือ
 พิมพ์... (อ. ๓/1) ระบุว่าเห็นทหารจำนวน 100 นาย เดินเต็มถนนราชดำเนินนอก
 ใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้านาน 20 นาที หลังจากยิงเป็นชุดจบลง เห็นประชาชนนอนตายอยู่บน
 พื้นประมาณ 5 คน และมีทหารมาผู้บาดเจ็บเข้าไปในวัดปวิชายกอีก 5 คน ส่วนมากเป็น
 ผู้ที่ถูกยิงด้านหลังบางคนถูกยิงที่เท้า

มีข้อสังเกตว่ากาวยิงที่ถนนราชดำเนินกลาง เวลาประมาณ 03.30 - 04.00 น. นั้น พันเอก ก. ก็รับว่ามีประชาชนได้รับบาดเจ็บ 4-5 คน แต่ไม่ทราบว่าได้รับบาดเจ็บจากอะไร ส่วนผู้สื่อข่าวที่นั้นได้ระบุว่าว่ามีบางคนตายและบางคนได้รับบาดเจ็บ จากกาวยิงที่รอยคำของผู้สื่อข่าวหนึ่งสื่อพิมพ์ดังกล่าวแม้จะไม่มีภาพถ่ายมาแสดง เพราะถูกขโมยไปนำ เชื่อว่าจะต้องมีผู้ถูกกระสุนปืนถึงแก่ความตายและได้รับบาดเจ็บจริง

นอกจากนี้ยังปรากฏจากรายงานของ นายแพทย์ ว.

(อ.5) ระบุว่า ศพที่ถูกนำไปโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ารายหนึ่ง ในตอนเช้ามีตของวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 นั้นน่าจะเป็นผลจากกาวยิงที่ถนนราชดำเนิน มีบาดแผลเข้าที่ก้นด้านซ้ายบาดแผลกระสุนออกที่ต้นขาซ้าย แสดงว่าวิถีกระสุนเฉียงลงต่ำ เล็กน้อย รายงานดังกล่าวนี้ยังระบุว่านอกจากที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าแล้วยังมีศพคนตายในช่วงเวลาเดียวกันส่งไปที่โรงพยาบาลเลิดสิน โรงพยาบาลสัตว์เขียว และโรงพยาบาลตำรวจ ก็ได้รับบาดเจ็บบริเวณทรวงอก และหลัง เช่นเดียวกัน กับจากคำให้การของนาย ป.

(อ.5) ที่ถูกยิงที่ถนนราชดำเนินนอกได้ให้การว่า ถูกนำขึ้นรถพยาบาลของโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า บาดแผลถูกยิงบริเวณท้องเป็นลักษณะเดียวกันกับศพที่ส่งไปที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ที่ส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บบริเวณทรวงอกและหลัง แสดงว่ากลุ่มผู้ถูกยิงตายในตอนเช้ามีตวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 นั้น จะถูกยิงจากข้างหลัง ผู้ตายส่วนใหญ่ถูกยิงขณะกำลังวิ่งหนีและมีรายหนึ่งถูกยิงในระยะใกล้ โดยพบเขม่าเป็นเม็ดตวอบๆ บาดแผล ซึ่งเป็นศพที่ถูกส่งไปที่โรงพยาบาลสัตว์เขียว จากกาวยิงตรวจสอบมีผู้เสียชีวิตชื่อของผู้ตาย (อ.5) ปรากฏว่ามีผู้ถูกยิงถึงแก่กรรมเมื่อเวลาประมาณ 04.00 น. ที่บริเวณถนนราชดำเนินนอก มีนายสมเพชร เจริญเนตร, นายสาโรจน์ ยามินท์ และนายไทยไม่ทราบชื่อจำนวน 2 คน ส่วนที่บริเวณเชิงสะพานผ่านฟ้า มีนายภิรมย์ รามขาว, นายประสงค์ ทิพย์พิมล และนายสุ ธีร์ ธีร์ช่วย กับมีนาย กฤษดา

นิยมมีตรี และ นายจักรวาล นามมาตะ ซึ่งไม่ทราบสถานที่ถึงแก่กรรมแน่ชัด สำหรับที่บริเวณข้างสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งนั้น นาย ว. ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์... (อ. 3/1) ให้ถ้อยคำว่าได้เห็นทหารนำคนเจ็บเป็นชาย อายุประมาณ 40 ปี มาโยนไว้ที่โคนต้นมะขาม ซึ่งอยู่ห่างจากนาย ว. ประมาณ 30 เมตรเชื่อว่าชายดังกล่าวเสียชีวิตแล้วและทหารนำคนเจ็บอีก 1 คน อายุประมาณ 40 ปี มาโยนรวมไว้ เก่าที่สิ่งเกิดยังไม่เสียชีวิต จากนั้นได้เห็น พลตำรวจโทวิโรจน์ เปาอินทร์ และผู้ติดตามอีกประมาณ 4-5 คน เดินผ่านมา นาย ว. และพวกได้ตะโกนว่า " ทหาร " เนื่องจากเห็นว่าไม่สนใจคนเจ็บ ต่อมา มีรถของตำรวจนำคนทั้งสองไป ตามบัญชีรายชื่อผู้ตายของแพทย์ (อ. 5) มีระบุว่า นาย ปรีดา เอี่ยมสำอางค์ ถึงแก่กรรมและเหตุเกิดที่ข้างสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง

ได้ความจากกาวให้ถ้อยคำของ พันเอก ภ. (อ. 2/2)

ต่อไปว่ากองกำลังของ พันเอก ภ. เคลื่อนที่ไปถึงปากทางแยกถนนราชดำเนินนอกติดกับถนนนครสวรรค์ เวลา 05.00 น. วางกำลังอยู่โดยมีกองกำลังของตำรวจตระเวนชายแดน ประมาณ 300 - 400 นาย เสริมทางด้านหลัง ขณะนั้นมีฝูงชนอยู่ที่บริเวณแยกผ่านฟ้าประมาณ 2,000 คน พันเอก ภ. ได้ปรึกษากับผู้บังคับบัญชาหน่วยตำรวจตระเวนชายแดนว่าจะจัดกำลังทหารประมาณ 120 นาย ก้าวออกนอกแถวไปด้านฝูงชน ห่างแนวกำลังตำรวจประมาณ 20 ก้าว ทหารที่อยู่ด้านหน้าจ. บรรจกระสุนปืนแต่ละ 3 นัด ยิงปืนขึ้นฟ้าตามสัญญาณแถวที่ พันเอก ภ. เป็นผู้ให้ เมื่อสิ้นเสียงปืนครั้งที่สาม ให้กำลังตำรวจตระเวนชายแดนวิ่งข้ามผ่านเข้าหาฝูงชน การยิงปืน พันเอก ภ. ขออนุมัติยิงขึ้นฟ้าตามแผนการ ต่อผู้บัญชาการกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ แล้ว เมื่อปฏิบัติภารกิจดังกล่าวฝูงชนก็ถอยร่นไปโดยมีกำลังตำรวจตระเวนชายแดนวิ่งตามไปทางสะพานผ่านฟ้าจนสามารถยึดสะพานได้เมื่อเวลา 05.40 น. การยิงปืนดังกล่าวนี้ นาย ว.

ผู้ช่วยช่างภาพของบริษัท...

จำกัด (อ. 3/1) ให้ถ้อยคำว่า เวลา 05.00 น.

ทหารได้ใช้อาวุธปืนยิงไปทางบ้อมพระกาฬ และยิงเข้าใส่กลุ่มฝูงชน สังเกตเห็นกลุ่ม
ผู้ชุมนุม ได้รับบาดเจ็บและล้มตายประมาณ 5 - 10 คน เห็นกลุ่มผู้ชุมนุมช่วยกันแบกหาม
ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงและถูกทำร้าย ได้มีการบันทึกภาพไว้ทั้งหมด ก็ยอมแสดง
ว่าการใช้อาวุธปืนยิงเพื่อสลายฝูงชน และเข้าสถาปนาสะพานผ่านฟ้าของหน่วยทหารนั้น
มีบางส่วนยิงไปที่บ้อมพระกาฬด้วย นอกจากนั้นนาย น. ช่างภาพสำนักข่าว

... และนาย ป. ช่างภาพสำนักข่าว... (อ.3) ก็ได้

ให้ถ้อยคำว่า เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 05.00 น. อยู่ที่ชั้นสองของ
บ้อมพระกาฬ เห็นการเคลียร์พื้นที่ของทหาร เห็นวิถีกระสุนทั้งระดับต่ำและสูง เห็นการ
หามคนเจ็บ 3-4 คนมาที่ถนนข้าง ๆ โรงภาพยนตร์เฉลิมไทยเก่า เห็นคนโดนยิงตกลง
มาจากบ้อม 1 คน เลือดสาด ไม่ทราบว่าตายหรือไม่ จากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมได้ร้องเพลง
สรรเสริญพระบารมีและได้ขอร้องว่าย่าอิงกันเลย เราเป็นคนไทยด้วยกัน ประชาชนมี
แต่มือเปล่า นาย ว. ให้ถ้อยคำว่า ในขณะที่ผู้ชุมนุมร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีนั้น
ก็ตำรวจ ทหาร และผู้ชุมนุมได้ยืนตรงกันหมด แต่พอเพลงจบ นาย ว. เห็นทหาร
ยิงปืนไปที่ลำโพงใหญ่ที่อยู่บนหลังคารถบรรทุก 6 ล้อ เป็นเหตุให้เสียงลำโพงเจี๊ยบลง
ใช้การไม่ได้ กำลังทหารและตำรวจเมื่อยึดสะพานได้แล้วก็ได้ให้ทหารช่างวางลวด
หนาม โดยมีกำลังของตำรวจตระเวนชายแดนและทหารราบที่ 1 รักษาพระองค์ วาง
กำลังอยู่ด้านหลังลวดหนาม

เหตุการณ์ต่อมาเวลาประมาณ 07.00 น. ได้ความจาก พันเอก
พ. (อ.2/2) ว่า

พันเอก น. และพันเอก พ. เข้าเจรจากับผู้ชุมนุม โดยเจรจากับ นาย ช.

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร โดยขอให้ผู้ชุมนุมกลับ

ไปชุมนุมที่ท้องสนามหลวงและหากปฏิบัติตามฝ่ายทหารก็จะถอนกำลังกลับแต่ นาย ช.

ไม่สามารถติดต่อกับกรมการสัมพันธประชาธิปไตยได้ เวลา 10.30 น. พลตรี จำลอง

ขึ้นปราศรัยกับผู้ชุมนุมที่สะพานผ่านฟ้าฯ จะอยู่คู่สอไป และให้ผู้เฝ้าการชุมนุมทยอยกันขึ้น
 ปราศรัย จนถึงเวลา 14.30 น. ผู้ชุมนุมเริ่มจางแวนมาก จากนั้นตามคำชี้แจงของ พลโท
 ชัยณรงค์ หนูนักดิ์ (อ.2/1) ว่า พลอากาศเอก เกษตร ตัดสินใจสั่งการให้กองกำลัง
 ทหารบก ทำการสลายการชุมนุมที่บริเวณถนนราชดำเนินกลาง ผู้บัญชาการหน่วยขึ้นตรง
 กองกำลังทหารบกได้กำหนดแผนปฏิบัติการโดยให้ กรมทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ นำ
 โดยพันเอก ว. เป็น

หน่วยนำเข้าสู่สายฝูงชนเมื่อเวลา 15.20 น. เมื่อถึงเวลากำหนด นากำลังเคลื่อนที่
 เข้าสู่แนวรถหนาม เมื่อผ่านไปแล้วมีระยะใกล้ชิดกับผู้ชุมนุม ซึ่งผู้ชุมนุมทราบดีว่าทหาร
 จะเข้าสู่สายการชุมนุม แต่ก็ยังไม่สลายตัวหรือสาดอวย ทหารจึงยิงปืนขึ้นฟ้าตามแผนที่ได้
 กำหนดไว้ กลุ่มผู้ชุมนุมหอบราบลงกับพื้น จึงสามารถควบคุมตัวผู้ชุมนุมไว้ได้ประมาณ
 600 - 700 คน และเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารได้เข้าควบคุมตัว พลตรี จาลอง ไว้ได้
 ทหารให้ผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมถอดเสื้อผูกมัดไว้หลังโดยใช้เชือกของผู้ชุมนุมเอง นำขึ้นรถ
 จี เอ็ม ซี ประมาณ 7 คันและรถบัสของทหารอีกประมาณ 2 คัน นาย จ.

นักข่าวหนังสือพิมพ์... (อ.3/1) ได้ด้อยคำว่า ค่อมลัดกรูเห็น พลโท ชัยณรงค์ จึง
 เข้าไปจะสัมภาษณ์แต่ พลโทชัยณรงค์ ปฏิเสธและหลบไปทางโรงภาพยนตร์เฉลิมไทยเก่า
 และได้เขียนเขียนทหารอยู่สักครู่หนึ่ง ก็ได้กลับใบ จากนั้นกองกำลังทหารได้ใช้อาวุธปืนยิง
 ขึ้นฟ้า าสผู้ชุมนุมที่บริเวณหน้าวัดราชผินติลา ผู้ชุมนุมให้ดอยรับ ทหารอีกส่วนหนึ่ง ได้ใช้
 อาวุธปืน เอ็ม 16 ยิงขึ้นฟ้าใส่ต้อนผู้ชุมนุมมาทางอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและเข้าบรรจบ
 กองกำลังทหารอากาศที่สกัดผู้ชุมนุมอยู่บริเวณสี่แยกคอกวัว

เหตุการณ์ต่อมา เมื่อเวลาประมาณ 16.00 น. นาย ว.

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์... (อ.3/1) ได้ให้ด้อยคำว่า ขณะที่ยกกองกำลังทหาร
 ใช้อาวุธปืนยิงใส่ต้อนผู้คนไปเห็น กลุ่มผู้ชุมนุมมีการเอากระดางหันเข้าหากันเข้าที่บริเวณ
 สี่แยกคอกวัวและกลุ่มผู้ชุมนุมหลังกระดางหันเข้า ฟ้าใช้วัตถุซึ่งไม่ทราบว่าเป็นอะไร ขวาง

- ๒๙๗ -

ใส่ทหาร นายว. เห็นทหารใช้อาวุธปืนยิงใส่กลุ่มผู้ชุมนุม ผู้ชุมนุมคนหนึ่งถูกกระสุนปืน
เสียชีวิตอยู่หลังกระตางตันให้ กลุ่มผู้ชุมนุมนำผู้เสียชีวิตขึ้นรถกระบะสีดำวิ่งออกไป กับมี

นาย ข. ผู้สื่อข่าวการเมืองหนังสือพิมพ์... (อ.3/1) ได้ให้ถ้อยคำว่า เวลา
ประมาณ 16.00 น. เศษ เห็นมีผู้เสียชีวิต 1 คน บริเวณหน้าธนาคารออมสิน ความข้อนี้
นาย ข. (อ.4) ได้ให้ถ้อยคำและแสดง

ภาพว่า ทหารเดินเป็นแถวเต็มถนนราชดำเนินกลาง ทำการสลายฝูงชน ซึ่งอยู่ที่ถนน
ราชดำเนินกลางและอยู่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ให้ถอยร่นไปทางโรงแรมรอยัล และ
สนามหลวง นาย ข. ทลบทนี้ไปด้วย จนถึงสี่แยกคอกวัว ตรงข้ามธนาคารออมสิน โดย
มีชายคนหนึ่งนั่งกางเกงขาค้นไม่ทราบสีไม่ทราบว่าสวมเสื้ออะไร อายุประมาณ 40 ปี
วิ่งคู่กันมากับ นาย ข. ชายผู้นั้นถูกยิงในเวลาต่อมา ...

ผู้ถูกยิงดังกล่าวน่าจะเป็น นาย ทวีศักดิ์ ปานะถึก ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ชานเมือง (อ.5) ระบุว่า
ถึงแก่กรรมที่ถนนราชดำเนิน วันที่ 18 พฤษภาคม 2538 เวลา 16.00 น.

กลุ่มผู้ชุมนุมถอยร่นไปรวมตัวกันที่ กรมประชาสัมพันธ์ และโรงแรม
รอยัล โดยในเวลา 18.30 น. เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมสถานการณ์ที่บริเวณถนน
ราชดำเนินกลางไว้ได้ และวางแผนสกัดกั้นบนถนนราชดำเนินกลางบริเวณหน้าสำนักงาน
สลากกินแบ่งรัฐบาล

2.4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการเผาสนามตำรวจดับเพลิงเขาทอง
และสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง

ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 21.00 น. เมื่อผู้ชุมนุม ส่วนหน้าได้มาถึงสะพานผ่านฟ้า ทหารช่างและตำรวจ จึงนำลวดหนามไปวางกั้นบน สะพานผ่านฟ้า และปิดกั้นเส้นทางแยกทุกถนนที่จะข้ามไปยังถนนราชดำเนินนอก ได้มี ประจักษ์พยานที่เป็นสื่อมวลชนคือ นาย ว. (อ.๒/1) ให้ถ้อยคำว่าคุณ กลุ่มหนึ่ง เป็นชายฉกรรจ์ประมาณ 20 คน ได้ใช้กระดาดหนึ่งสีฉิมพื่อหุ้มมือและเข้าไป ตั้งลวดหนามที่ทหารกำลังกั้นอยู่ มีการข้อยแย้งลวดหนามกันอยู่พักใหญ่แต่ฝ่ายผู้ชุมนุมไม่ สามารถขี้อลวดหนามออกได้ พยานเห็นตำรวจจำนวนมากเข้าแถวหน้ากระดานอยู่หลัง ทหารที่พยายามกั้นแนวลวดหนาม และมีรถดับเพลิง 2 คัน จอดอยู่ด้านหลังแถวตำรวจ บริเวณเชิงสะพานผ่านฟ้า ผู้ชุมนุมได้ทยอยกันมาอย่างหนาแน่น และขว้างปาขวดพลาสติก มายังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งประจำอยู่บนรถดับเพลิง จึงทำการฉีดน้ำ ซึ่งพยานยืนยันว่า สืบจากคลองข้างสะพานและมีกลิ่นเหม็น ใส่อีกกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ผู้ชุมนุม แสดงอาการไม่พอใจ และส่งเสียงโห่ร้อง จากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมได้ใช้ก้อนหิน อิฐและขวด เต็องต๋มกระทุ้งแดง ขว้างใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงขว้างปาสิ่งของ ดังกล่าวกลับใส่ผู้ชุมนุม มีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บจากการขว้างปาหลายนาย หลังจากนั้นได้มีกลุ่มคนซึ่งอยู่ในรอยข้างภูเขาทอง ซึ่งพยานสังเกตเห็นว่าเป็นกลุ่มที่ พยายามก่อความรุนแรงและมีใจกลุ่มเดียวกันกับผู้ชุมนุมซึ่งชุมนุมอย่างสงบบนถนนราชดำเนิน กลุ่มคนดังกล่าวได้จุดประทัด และขว้างระเบิดขวดใส่เจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้ววิ่งหนี แต่ถูก เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้หนึ่งคน โดยญาติที่สี่พระยา เลี้ยวแบกม จากนั้นได้ถูกนำตัว ไปยังสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง ต่อมาได้มีกลุ่มคนประมาณ 10 คนเศษ เข้ายึด รถดับเพลิงได้หนึ่งคันแต่ไม่สามารถขับได้ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ล้อมรถดับเพลิงไว้และ ใช้กระบองตีกลุ่มคนดังกล่าวจนแตกจากรถและบางคนได้ถูกจับตัวไป นอกจากนี้ บริเวณ

- ๒๕ -

หน้ากรมโยธาธิการ ได้มีผู้ชุมนุมถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ศีรษะและใบหน้า เช่นกัน หลังจากนั้นผู้ชุมนุมได้ฝ่าแนวลาดหนามเข้ามายังถนนราชดำเนินนอกเป็นจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องถอยร่นไปอยู่ที่กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน และสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง

ว่าที่พันตำรวจตรี ส.

(อ. 2/2) ได้ให้ถ้อยคำว่ามีผู้ชุมนุมใช้ไม้

ไล่ตีทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทบตรรถยนต์ที่จอดอยู่รอบสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งและกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังได้เผารถดับเพลิงที่จอดอยู่กลางสะพานผ่านฟ้าเสี้ยวหาย สิบตำรวจตรี ส. (อ. 2/2)

ให้ถ้อยคำว่าได้มีผู้ชุมนุมใช้ขวดบรรจุน้ำมันจุดไฟเผาเข้ามา

บริเวณภายในสถานีตำรวจทำให้เพลิงลุกไหม้แต่ยังไม่ติดอาคารของสถานีตำรวจ แล้วใช้ไม้และก้อนอิฐที่เตรียมมากบดตีทำร้ายทรัพย์สินของทางราชการ โดยมีผู้นำกลุ่มร้องบอกให้ทำลายและเผาอยู่ตลอดเวลา ผู้ชุมนุมดังกล่าวได้เข้าทำลายรถยนต์ที่อยู่ด้านนอกและทำลายทรัพย์สินภายในสถานีตำรวจและบ้านพักของครอบครัวเจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมทั้งได้เอาทรัพย์สินติดตัวไปด้วย สิบตำรวจตรี ส. ได้ขอร้องว่าอย่ากระทำการรุนแรงแต่ไม่เป็นผล จึงต้องวิ่งหนีเข้าไปในห้อง แต่ก็ถูกทำร้ายจนสิ้นสติ

พันตำรวจโท ส.

(อ. 2/2) ให้ถ้อยคำว่า ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 01.00 น.

กลุ่มคนจำนวนมาก ได้ผลักดันเข้ามาในบริเวณกองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจอันมี พลตำรวจตรี ณ. เป็นผู้นำ มีจำนวนประมาณ 10 นาย ได้รวมตัวกันอยู่ที่สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง ผู้บังคับบัญชาได้กำหนดนโยบายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ความอดทน อดกลั้น หลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ห้ามพกอาวุธปืน และใช้อาวุธปืน อย่างเด็ดขาด กลุ่มคนจำนวนมากเป็นวัยรุ่นได้บุกทำลาย

ทริพย์สินและจุดไฟเผาอาคารของกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ แล้วพยายามบุกเข้าไปในสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง พันตำรวจโท ส. ได้ขออนุญาต พลตำรวจตรี ณ. ใช้อาวุธปืนยิงกันทริพย์สินของทางราชการ แต่ พลตำรวจตรี ณ. ไม่อนุญาต ขณะนั้นกลุ่มคนดังกล่าวได้เริ่มจุดไฟเผาชั้นล่างของสถานีตำรวจ แล้วใช้เหล็กและขวานที่นำมาจากรถดับเพลิงทุบทำลายทริพย์สิน เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าหากอยู่ต่อไป อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต จึงหลบหนีออกจากสถานีตำรวจ ปรากฏว่าทริพย์สินภายในสถานีตำรวจ รวมทั้งรถยนต์ที่จอดอยู่รอบบริเวณนั้นได้ถูกทุบทำลาย และถูกเผา และได้มีกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง นำทริพย์สินของทางราชการและของเจ้าหน้าที่ตำรวจติดตัวไปด้วย มีสื่อมวลชนบางคนเห็นเหตุการณ์ได้ให้ถ้อยคำว่าหลังจากได้เผาทำลายสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งแล้ว กลุ่มคนที่เผาได้หลบหนีไปขึ้นรถสามล้อเครื่องและรถจักรยานยนต์ไปพร้อมกันที่แยกถนนวิสุทธิกษัตริย์ติดกับถนนราชดำเนิน ส่วนผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในห้องขัง ขณะที่สถานีตำรวจถูกเผาทำลายนั้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ เชื่อว่ามีผู้ทุบทำลายห้องขังและปล่อยตัวไป จึงไม่มีผู้ต้องหาคนใดได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต

อย่างไรก็ตาม จากคำให้การของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสื่อมวลชนบางคนพอที่จะประมวลพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นได้ว่าสาเหตุของความรุนแรงเริ่มต้นจากผู้ชุมนุมบางคนพยายามที่จะผ่านแนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณสะพานผ่านฟ้า ไปยังถนนราชดำเนินนอก ขณะนั้นฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารมิได้เตรียมพร้อมในการสกัดกั้น ทั้งนี้สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งให้ถ้อยคำว่า ยังไม่ทันที่จะวางแนวลาดหนามเสวีเสร็จสิ้น ขบวนของผู้ชุมนุมก็มาถึงสะพานผ่านฟ้า และบางส่วนผ่านแนวลาดหนามไปได้ บางส่วนก็มาทางด้านวัดสระเกศ และกรมโยธาธิการเมื่อรถดับเพลิงฉีดน้ำเข้าไปให้ผู้ชุมนุมซึ่งพยายามบางคนระบุว่าได้ใช้น้ำจากคลองข้างสะพาน ซึ่งมีกลิ่นเหม็น จึงเป็นกาวช่วยยุยงกว่าการยับยั้ง แยกจากนี้ความรุนแรงของเหตุการณ์ได้เพิ่มมากขึ้นเมื่อมี

การขังบาโจต่อบกัประหารผู้ข่มขู่และเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมีกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ซึ่ง
 พร้อมจะใช้ความรุนแรงได้อาศัยเหตุการณ์ดังกล่าวทำลายสถานที่ราชการ ยันได้
 แก่สถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง และกองกำกับการ
 สวัสดิภาพเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งมีกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งประสงค์ต่อทรัพย์สินภายในอาคาร
 สถานที่โดยตรง ได้ร่วมก่อความรุนแรงในครั้งนี้อย่าง

แม้จะมีพยานบางคนให้อธิบายเกิดว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นการ
สร้างสถานการณ์ของรัฐบาล ขณะนั้นเพื่อนำไปสู่การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินก็ดี หรือ
เป็นการสร้างสถานการณ์ของกลุ่มคน หรือพรรคการเมืองบางพรรคเพื่อให้เกิดความ
รุนแรงขึ้นก็ดีก็หาพยานหลักฐานที่สามารถยืนยันเป็นการแน่นอนว่า ข้อเท็จจริงเป็นไป
ทางใดไม่

- ๗๒ -

2.5 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนถนนราชดำเนินกลางและโรงแรมรอยัล

2.5.1 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนถนนราชดำเนินกลางและโรงแรมรอยัล ระหว่างวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 18.30 น. ถึงวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลา 05.00 น.

จากคำให้การของเจ้าหน้าที่ทหารคือ พลตรี ช-

(อ.2/1) พันเอก ว. , พันโท อ. , พันโท ว.
พันโท ด. , พันโท ช. , นาวาอากาศโท
ฉ. และนาวาอากาศตรี ก. (อ.2/2) ซึ่งปฏิบัติภารกิจ

ในพื้นที่ได้ให้การทํานองเดียวกันว่า เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 16.30 น. กองกำลังรักษาพระนครได้สั่งการให้สลายกลุ่มผู้ชุมนุมบนถนนราชดำเนินกลาง เจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธินจึงได้จัดรถหน้ากระดานใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 ยิงขึ้นฟ้าเพื่อสลายกลุ่มผู้ชุมนุมบนถนนราชดำเนินกลางจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยจนถึงหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีกำลังจากตำรวจตระเวนชายแดนและกองร้อยพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานเดินตามกลุ่มผู้ชุมนุมได้ถอยร่นไปทางสะพานผ่านพิภพลีลาและทางหน้ากรมสรรพากร มีบางส่วนได้หลบเข้าไปตามซอกสองข้างถนนราชดำเนินกลาง เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารต่อสู้อากาศยานได้ไปถึงบริเวณหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงมีเจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารราบที่ ๑ รักษาการอยู่ จึงได้ตั้งแนวเจ้าหน้าที่ทหารขวางกั้นถนนราชดำเนินกลางเพื่อไม่ให้กลุ่มผู้ชุมนุมกลับไปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยได้

กลุ่มผู้ชุมนุมได้ก่อตัวขึ้นที่หน้ากรมประชาสัมพันธ์ และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ กลุ่มผู้ชุมนุมได้ตะโกนด่าทอ ขว้างปา ก้อนอิฐและก้อนหินใส่เจ้าหน้าที่ทหารที่รักษาแนว จนกระทั่งเวลาประมาณ 19.00 น. มีรถยนต์บรรทุกของกองทัพอากาศ

จำนวนสองคนจะมาส่งเสบียงให้
กรมประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ที่ห
หากออกไปช่วยเหลือแล้วอาจจะต้อง
สิ่งของใส่ เจ้าหน้าที่ที่ทหารอยู่เป็นระยะ
ได้ดำเนินการวางรีวลาดหนามเป็นแนว
สลาภกินแบ่งรัฐบาล

หลังจากนั้นเวลาประมาณ 20.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้ยึดรถยนต์โดยสาร
ประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (รถเมล์) แล้วขับมาจอดประจัน
หน้ากับแนวของเจ้าหน้าที่ทหารโดยมีรีวลาดหนามกั้นอยู่หน้ารถเมล์
ขับรถเมล์เดินหน้าและถอยหลังตลอดเวลาเพื่อสร้างความกดดัน จนกระทั่งเวลาประมาณ
22.30 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้ขับรถเมล์หลายคันพุ่งเข้าหาเจ้าหน้าที่ทหาร
เจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารต่อสู้อากาศยานและกองทหารราบที่ 31 รักษาพระองค์ จึงใช้
อาวุธปืนเอ็ม 16 ยิงขึ้นฟ้าเพื่อไม่ให้รถเมล์เสีย แต่ไม่เป็นผล เจ้าหน้าที่ทหารจึงใช้
อาวุธปืนยิงไปที่ยางและเครื่องยนต์ของรถเมล์เพื่อเสียหลักหรือหยุด เมื่อรถเมล์ถูกยิง
บางคันก็เสียหลักพุ่งเข้าชนเกาะกลางถนนบางคันพุ่งชนขอบทางเท้าแล้วหยุด ในระหว่าง
นั้นเจ้าหน้าที่ทหารที่รักษาแนวได้ถอยร่นไปตามถนนราชดำเนินกลางจนถึงหน้าบริษัท รสพ.
ประกันภัยจำกัดภัยกับลิแยกคอกวัว ซึ่งอยู่ห่างจากแนวเดิมประมาณ 100 เมตร จากนั้น
ได้จัดกำลังใหม่โดยให้เจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารราบที่ 9 ยืนไปอยู่แนวหน้าส่วนเจ้าหน้าที่
ทหารกรมทหารต่อสู้อากาศยาน ตำรวจตระเวนชายแดนและกองร้อยพลปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
ได้กลับไปอยู่แนวหลัง

ต่อมาเวลาประมาณ 24.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้ขับรถเมล์พุ่งเข้าไปแนว
เจ้าหน้าที่ทหารอีก เจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารราบที่ 9 จึงใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 ยิงไปที่
ยางทำให้รถเมล์เสียหลักและมาหยุดอยู่ห่างจากเจ้าหน้าที่ทหารประมาณ 20 เมตร คน.....

- ๓๔ -

ผู้ขับรถเมสลงจากรถวิ่งหลบหนีไปได้ ขณะเดียวกันนั้นที่หน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กลุ่มผู้ชุมนุมได้พารถยนต์บรรทุกน้ำมันมาจอดแล้วจุดไฟเผา ท้าให้ไฟลุกลามไปไหม้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

ครั้นวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 01.00 น. มีรถเมสคันหนึ่งแล่นด้วยความเร็วพุ่งตรงมายังแนวเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่ทหารกรมทหารราบที่ 9 จึงใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 ยิงไปที่ยางและเครื่องยนต์ของรถเมสทำให้เสียหลักพุ่งเข้าชนเสาไฟฟ้า เมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเข้าไปตรวจพบว่าไม่มีคนขับเพราะกลุ่มผู้ชุมนุมได้วางก่อนไม่กดทับคันเร่งรถเมส

2.6 พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการเผากรรมประชาสัมพันธ์และกรรมสรรพากร

จากคำให้การของเจ้าหน้าที่ทหารคือ

กับคำให้การของเจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์และกรรมสรรพากร

ได้ให้การว่าเมื่อวันที่ 18

พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 18.00 น. กลุ่มผู้ชุมนุมที่ถูกเจ้าหน้าที่ทหารใช้กำลัง
สลายจากสะพานผ่านฟ้า มาจนถึงหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มารวมตัวกันที่หน้า
กรมประชาสัมพันธ์อยู่เป็นจำนวนมากประมาณ 10,000 คน มีคนกลุ่มหนึ่งได้ขว้างปา
กระจุยกระตู่ขึ้นล่างของอาคารกรมประชาสัมพันธ์ และมีการใช้ขวดบรรจุน้ำมันขว้างใส่
อาคารกรมประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ ต่อมาเวลาประมาณ 22.00 น. ขณะที่เจ้าหน้าที่
ทหารได้ใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้า กลุ่มคนได้ทุบกระจุยกระตู่ขึ้นล่างของอาคารกรมประชา-
สัมพันธ์แตก แล้วหลบหนีเข้ามาในตัวอาคาร เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์จึงทำหน้าที่เป็น
เวรยามเกรงจะได้รับอันตราย จึงหลบหนีไปทางด้านหลังเข้าไปอยู่ในกรมสรรพากร
กลุ่มคนที่หลบหนีเข้าไปในอาคารกรมประชาสัมพันธ์ บางส่วนได้วิ่งขึ้นไปบนชั้นสอง บาง
ส่วนวิ่งมาที่โรงเก็บรถยนต์ จากนั้นจึงได้มีเพลิงไหม้ขึ้นที่ชั้น 2 ทางด้านห้องประชุม
ขณะเดียวกันรถยนต์ของกรมประชาสัมพันธ์หลายคันที่จอดไว้ในโรงเก็บก็ถูกเผา

ส่วนที่กรมสรรพากรมีคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 7 คน ซึ่ง 3 คน มีผ้า
คาดผมได้ใช้ก้อนอิฐ ก้อนหินขว้างปาอาคาร 1 และอาคาร 6 ที่อยู่ตรงหัวมุมถนนจักรพงษ์
ตั้งแต่เวลาประมาณ 21.00 น. ต่อมาได้มีการพยายามจุดไฟเผาอาคาร 1 แต่ไฟได้ถูก
ดับเสียก่อน ครั้นเวลาประมาณ 23.45 น. ไฟที่ไหม้กรมประชาสัมพันธ์ได้ลุกลามขึ้น

ตั้งจากนั้นอาคาร 1 ของกรมสรรพากรซึ่งอยู่ใกล้กับอาคารกรมประชาสัมพันธ์ก็ลุกไหม้ขึ้น
จุดประกายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์และกรมสรรพากร ไม่มีผู้ใด
รู้ ทราบว่าไฟที่ลุกไหม้กรมประชาสัมพันธ์และกรมสรรพากรเกิดขึ้นได้อย่างไร

จากคำให้การของ พยานกลุ่มหนึ่ง...

ปรากฏว่าในระหว่างเวลา 20.00 - 22.00 น. ของ
วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 มีคนประมาณ 10 คน แต่งกายไม่สุภาพได้พูดจาข่มขู่ว่าจะ
เผากรมประชาสัมพันธ์ แต่ก็มีคนอีก 4-5 คน พยายามห้าม ล. ซึ่งเป็นผู้ร่วม
ชุมนุมที่มาทำการกีดขวาง ต่อมามีคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 5 คนบุกเข้าไปในกรมประชาสัมพันธ์
และจุดไฟเผาแล้วมีกลุ่มวัยรุ่นเข้าไปจุดกระดาษเผากรมประชาสัมพันธ์อีกแล้ว ไฟเริ่มลุก
ไหม้ โดยเฉพาะนาย ล. ซึ่งเป็นช่างภาพได้ขึ้นไปอยู่ที่ชั้น 2 ของกรมประชาสัมพันธ์
และอยู่ในห้องประชุม เพื่อจะถ่ายภาพและสังเกตการณ์ ได้พบชายคนหนึ่งบอกว่าจะเผา
กรมประชาสัมพันธ์ อีกครู่หนึ่งต่อมาไฟได้ลุกไหม้ขึ้นที่ตัวม้วนของห้องประชุม... เมื่อเวลา
ประมาณ 22.00 น. นาย ล. จึงได้วิ่งหนีออกไปจากตัวอาคาร นาย ล. และ
นาง ย. เห็นกลุ่มผู้ชุมนุมพยายามจะเผากรมประชาสัมพันธ์ โดยเจ้านาง ย. เห็นคน
กลุ่มหนึ่งนำน้ำมันจากรถยนต์เอาไปจุดไฟที่กรมประชาสัมพันธ์ นาย ส. เห็นบาง
คนใช้ขวดบรรจุน้ำมันจุดไฟขว้างไปที่กรมประชาสัมพันธ์ นางสาว ศ. เห็นชาย
จำนวน 30 - 40 คน เข้าไปนกรมประชาสัมพันธ์ วันที่ 19 พฤษภาคม 2535
เวลา 02.00 น. ได้กลิ่นน้ำมันแล้วเห็นไฟลุกไหม้ขึ้น

จากคำให้การของเจ้าหน้าที่ทหาร เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์และ
เจ้าหน้าที่กรมสรรพากร รวมทั้งผู้ชุมนุมและสื่อมวลชน สอดคล้องต้องกันว่ามีคนกลุ่มหนึ่ง

มีชาวคบรจผู้ชำนาญจุดไฟขบไฟที่กรมประชาสัมพันธ์ และมีการพยายามเผากรม
 ประชาสัมพันธ์ตั้งแต่เวลา 20.00-22.00 น. และไฟได้ลุกไหม้เข้ามาในห้องประชุม
 กรมประชาสัมพันธ์ชั้นสองด้วย แต่ไฟจะลุกไหม้ขึ้นจากการขบไฟขบค้ำไม้หรือจากการ
 เผาเข้ามาไม่ปรากฏชัด เพราะผู้ให้โดยค้ำส่วนใหญ่มองเห็นกรมประชาสัมพันธ์ถูกไฟไหม้ก็
 เมื่อไฟได้ลุกไหม้รุนแรงแล้วจึงเป็นเวลาประมาณ 02.00-03.00 น. ของวันที่ 19
 พฤษภาคม 2535

ส่วนการเผากรมสรรพากรนั้น ปรากฏจากคำให้การของเจ้าหน้าที่ย
 กรมสรรพากร คือ . . . :

ว่าเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 21.30 น. หลังจากที่ได้
 ยินเสียงปืนดังขึ้นที่ถนนราชดำเนินกลาง มีกลุ่มผู้ชุมนุมได้ปืนรัวหลบหนีเข้ามาในบริเวณ
 กรมสรรพากร เห็นแสงไฟลุกไหม้รถยนต์ด้านหลังกรมสรรพากร แล้วมีคนพยายามจุดไฟ
 เผาอาคารกรมสรรพากรทางด้านถนนจักรพงษ์ แต่มีคนมาช่วยดับไฟเสียก่อน จนกระทั่ง
 เวลาประมาณ 23.45 น. ไฟได้ลามจากกรมประชาสัมพันธ์มาฝั่งอาคารกรมสรรพากร
 มีคนช่วยดับไฟไว้ได้ยั้ง ขณะนั้นมีผู้บุกเข้าไปในตัวอาคารกรมสรรพากร ผู้ให้การเห็น
 ว่าเป็นสถานการณ์จะเป็นอันตราย จึงออกจากกรมสรรพากรไป ต่อมาจึงทราบว่า กรม
 สรรพากร ถูกไฟไหม้ ส่วนเจ้าหน้าที่ทหาร เช่น พันเอก น. . . . และพันโท

ภ. (อ.2/2) . . . ให้การว่าเห็นไฟลุกไหม้กรมสรรพากร เวลา
 ประมาณ 03.00 น. ของวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 จากคำให้การดังกล่าวคงได้
 ความเคียงว่ามีคนกลุ่มหนึ่งพยายามเผากรมสรรพากรและมีไฟลามมาจากกรมประชาสัมพันธ์
 แต่เหตุที่ทำให้ไฟลุกไหม้กรมสรรพากรนั้นน่าจะมีผู้ดทรอบแน่ชัด และกลุ่มคนที่พยายามจุดไฟ
 เผากรมสรรพากรจะเป็นผู้ดบังก็ไม่ว่ารอบแน่ชัดเช่นเดียวกัน

2.7 พฤติการณ์อื่น ๆ ที่น่าสนใจ

2.7.1 พฤติการณ์บริเวณสะพานเฉลิมวันชาติ

จากการให้ถ้อยคำของพันโท ท.

(อ. 2/2) ว่าเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 14.00 น. เศษ ได้ควบคุมสายตรวจบริเวณสี่แยกบางลำภู, แยกสะพานเฉลิมวันชาติ สี่แยกวิสุทธิกษัตริย์ มีกำลัง 2 กองพัน ได้รับข่าวว่าจะมีการสลายฝูงชนจึงทำการซึกซุ่มกำลังพล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของหน่วยสลายฝูงชนบนถนนราชดำเนินกลางโดยป้องกันมิให้ประชาชนใช้เส้นทางจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปทางสี่แยกวิสุทธิกษัตริย์ และอำนวยความสะดวกให้ใช้เส้นทางผ่านออกตามแนวถนนพระสุเมรุไปบางลำภู พร้อมกับขอร้องไม่ให้นำกลับไปยังพื้นที่ที่ชุมนุมอีก ต่อมาเวลา 15.00 น. ได้ยินเสียงปืนซึ่งคาดว่าเป็นการสลายฝูงชนบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ จึงได้ให้กำลังพลหนึ่ง เข้าแถวเป็นหน้ากระดานสองแถวซึ่งจากการปฏิบัติการดังกล่าว ผู้ชุมนุมได้ทยอยเคลื่อนย้ายขานพาหนะจากสะพานผ่านฟ้าเพื่อไปยังบางลำภู ตามถนนพระสุเมรุ จำลิบเอก ม. , ลิบเอก จ. , ผลทหาร ๑. และผลทหาร ๖. รักษาการณอยู่ที่ บริเวณสี่แยกสะพานเฉลิมวันชาติ ยืนอยู่ที่ตู้สัญญาณไฟจราจร จำลิบเอก ม. (อ. 2/2) ได้ให้ถ้อยคำได้ว่า ได้ยินเสียงปืน 2-3 นัด จึงสั่งให้ทุกคนหมอบลง และจากการให้ถ้อยคำของ ลิบเอก จ. (อ. 2/2) ว่าเมื่อหมอบลงกับพื้นแล้วได้เงยหน้าขึ้นมองไปที่ห้องแถวสองชั้นที่ถนนพระสุเมรุ ก็ได้เห็นปากกระบอกปืนมีแสงไฟออกมาจากปากกระบอกปืน ไม่เห็นคนอยู่บนตาดฟ้าซึ่งมีรั้วสีเขียว ยิงออกมาทีละนัดติดต่อกันประมาณ 7 - 8 นัด ไม่ทราบว่าเป็นเสียงปืนอะไร แต่สอบถาม จำลิบเอก ศ. ก็ได้รับคำตอบว่าเป็นเสียงปืนอากาศ การยิงดังกล่าวปรากฏว่ามีผลทหาร ๑. , จำลิบเอก ๘. , จำลิบเอก ๙. ได้รับบาดเจ็บและมีชาวต่างชาติถูกยิงเสียชีวิตหนึ่งคน สำหรับชาวต่างชาติ

- ๓๘ -

ที่เสียชีวิตนั้น จำลิบ เอก ศ. ให้ถ้อยคำว่ามีชาวต่างชาติมาขึ้นตรงสี่แยกใกล้ๆ กับ
 จำลิบ เอก ศ. จึงได้ตั้งแผนให้ชาวต่างชาติออกไปจากสี่แยกนั้น ว่า " ยู ยู " แต่
 ชาวต่างชาติตั้งแผนกลับพร้อมกันพูดเป็นภาษาไทยว่า "อย่ายุ่งกับผมนะ " ฉะนั้นก็ได้ขึ้น
 เรียงบินตั้งอยู่ใกล้ๆ จึงหลบเข้าที่กำบัง ต่อมาทราบว่าชาวต่างชาติถูกยิงเสียชีวิต
 นอกจากนี้ มีนาย อ. นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ (อ. 2/2) ให้ถ้อยคำว่ามี
 ทหารล้อมจับพลตรีจำลอง จึงได้หนีไปถึงบริเวณสะพานวันชาติได้เห็นชายชาวต่างประเทศ
 ถูกกระสุนปืนที่บริเวณสี่พระียด้านหลัง นอกจากนี้ยังมีชายผู้หนึ่งถูกกระสุนปืนที่ขา ส่วน
 รายงานการตรวจศพของรองศาสตราจารย์นายแพทย์วิสูตร พงศศิริไพบูลย์ (อ. 5) ระบุว่า
 ผู้ตายชื่อนายเอียน นิว มีเงินที่ ชาวนิวซีแลนด์ ตายวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา
 22.00 น. มีบาดแผลดังนี้

1. บาดแผลถลอกและพุกเข้าที่กลางหน้าผาก ขนาดยาว 4 เซนติเมตร กว้าง 3 เซนติเมตร
2. รอบตาซ้ายเข้าโดยตลอดเป็นวงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร พบเลือดออกได้เยื่อในตาซ้าย
3. บาดแผลถลอกที่โคนจมูก 2 แผล ขนาดยาว 2 เซนติเมตร และ 1 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1 เซนติเมตร ตามลำดับ
4. ส่วนปลายของจมูกถลอกและเข้า คล้ำที่บริเวณจมูกรู้สึกกรอบแกรบ
5. บาดแผลถลอกที่บริเวณคาง เยื้องไปทางด้านขวาเล็กน้อย
6. บาดแผลลึกขาดขอบไม่เรียบที่บริเวณแก้มด้านซ้ายขนาดยาว 2.5 เซนติเมตร กว้าง 1 เซนติเมตร เป็นรูปแฉก ตำแหน่งของบาดแผลอยู่ห่างจากกึ่งกลางของจมูก 2 เซนติเมตรและอยู่เหนือขอบล่างของจมูก 0.5 เซนติเมตร กึ่งทางของบาดแผลนี้ ทะลุเข้าไปในกระดูกโหนกแก้มซ้าย
7. บาดแผลพุกเข้าที่ด้านหน้าของหัวไหล่ทั้งสองข้างและบริเวณคอรอบ...

- ๔๐ -

ลูกกระเดือก

๘. ขาดแผลลักษณะขอบไม่เรียบลักษณะค่อนข้างกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 เซนติเมตรรอบๆ แผลมีรอยถลอกโดยเฉพาะด้านขวาทิศทางของขาดแผลทะลุเข้าไปในและเชื่อมต่อกับขาดแผลที่ 6 รอยขาดแผลตรวจไม่พบเขม่าหรือรอยดำจากความร้อน

๙. ขาดแผลผ่าตัดเพื่อทำการอันตรรูปร่างตัวที่ ที่หน้าอกและขาหลวงจรดบริเวณหน้าท้อง ซึ่งได้รับการเย็บไว้แล้ว

๑๐. ขาดแผลผ่าตัดเปิดกะโหลกศีรษะ จากบริเวณหูซ้ายผ่านกระหม่อมมาถึงบริเวณหูขวา ซึ่งได้รับการเย็บไว้แล้ว

- ตามแขนและขาตรวจไม่พบขาดแผล

สภาพศพภายใน

- กะโหลกศีรษะถูกเลื่อย และครอบไว้ ส่วนของเนื้อสมองถูกยึดด้วยกระดาษฟาง
- กะโหลกศีรษะด้านซ้ายแตกตั้งแต่บริเวณฐานกะโหลกศีรษะ และมีรอยแตกเป็นทางมายังบริเวณกะโหลกศีรษะ ส่วนหน้าด้านซ้ายและกะโหลกศีรษะส่วนหลังด้านซ้าย
- กระดูกตั้งจมูกหัก
- กระดูกขากรรไกรบนและล่างหัก
- ฟันบนด้านซ้ายซี่ที่ ๘ หายไป ฟันบนซี่ที่ ๕, ๖ และ ๗ ด้านขวา และซี่ที่ ๖ และด้านซ้ายมีการอดไว้ด้วยสารอุดฟัน
- ตรวจไม่พบชิ้นส่วนหรือเศษของโลหะในโพรงกะโหลกศีรษะจาก

การหายใจ

- ๘๑ -

- ใต้กล้ามเนื้อเนื้อที่หน้าอกและหน้าท้องไม่ปรากฏรอยช้ำ
- หัวใจและปอดทั้งสองข้างถูกตัดออกจากตำแหน่งปกติ เพื่อการ
ชันสูตรในขั้นต้นมาแล้วมีสภาพเนาแล้วปานกลาง
- ตับ ม้าม ไต และอวัยวะต่างๆ ในช่องท้องมีสภาพเนาแล้ว
ปานกลางไม่พบพยาธิสภาพผิดปกติ

การตรวจทางรังสี

- พบเศษโลหะในส่วนใต้ฐานกะโหลกศีรษะและในกระดูกโขนหน้า
ขนาดเล็กลงหลายชิ้น

ความเห็น

1. ผู้ตายได้บาดเจ็บเฉียบ เนื่องจากวัตถุที่มีความเร็วสูงที่ด้านหลัง
ของคอเฉียงไปทางด้านซ้าย ทิศทางของวัตถุทะลุเข้าไปในและออกจากร่างกาย ที่บริเวณ
โหนกแก้มข้างซ้าย โดยวิถีของวัตถุนั้นทำมุม 45 องศากับแนวราบ
2. น่าเชื่อว่าวัตถุดังกล่าว เป็นหัวกระสุนปืนที่มีความเร็วสูงที่ใช้
ในสงคราม

สาเหตุตาย

- บาดแผลกระสุนปืนที่บริเวณท้ายทอย ส่งแรงกระแทกกะโหลก
ศีรษะและเนื้อสมอง

จากรายงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ตายมีบาดแผลหลายแห่งที่มีได้
เกิดจากกระสุนปืนที่โขนหน้า ส่วนวิถีกระสุนปืนเข้าที่ด้านหลังของคอก่อนที่บริเวณโหนกแก้ม
ข้างซ้ายโดยวิถีของวัตถุทำมุม 45 องศากับแนวราบ ซึ่งเป็นการยิงจวกที่ตัว.....

- ๔๒ -

2.7.2 พฤติการณ์ที่มีการบาดเจ็บตามสถานที่ต่างๆ

ที่สะพานลอยชมราช นาย ว. ผู้บาดเจ็บได้ให้การ (อ.5/2) ว่าเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 01.00 น. ได้ขึ้นรถจักรยานยนต์ไปตามถนนเพชรบุรี ถึงสะพานลอยที่ชมราช มีชายใส่เสื้อคลุมสีดำ ใส่วินด์สูทก็อบลินขาวสิ่งให้หยุด ผู้ให้การก็หยุดรถพร้อมกับรถยนต์คันอื่นๆอีก 2-3 คัน จากนั้นมีรถยนต์แวนขับผ่านไปอย่างรวดเร็วชายที่สวมเสื้อคลุมสีดำจึงใช้ปืนยิงรถแวนแล้วหันมายิงผู้ให้การ ผู้ให้การจึงเลี้ยวรถกลับ กลุ่มของชายดังกล่าวได้ใช้ปืนยิงได้รับบาดเจ็บที่ต้นขาซ้ายและท้องแขนขวา นอกจากนี้ ยังปรากฏจากบัญชีรายชื่อผู้บาดเจ็บ (อ.5/2) ว่าที่บริเวณสะพานลอยชมราชมีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงอีก 3 คน ในระยะเวลาใกล้เคียงกันคือ นายปกรณ์ แสงสุชล , นายเพชร เฟื่องประโคน และนายสมชาย นิ่มน้อย

ที่สะพานขาว นาย บ. ผู้บาดเจ็บให้การว่า (อ.5/2) เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 01.00 น. ขณะผู้ให้การเดินทางกลับจากการสังเวยการชุมนุมที่หน้าโรงแรมรอยัลมาถึงสะพานขาว เห็นชายวิ่งวุ่นประมาณ 10 คน มีรถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ และอีกส่วนเดินเท้ามาได้ร่วมกันทุบทำลายลิฟต์ตามไฟจราจร อีกครุหนึ่งมีรถยนต์ปิกอัพมีทหารประมาณ 5-6 คน มีอาวุธปืนยาวอยู่ที่กระบะท้ายรถ กลุ่มวิ่งวุ่นวิ่งหนี ผู้ให้การก็วิ่งหนี แล้วได้ยิงเสียงปืนดังขึ้นสองชุด ผู้ให้การรู้สึกตัวว่าถูกยิงที่แขนขวาจึงหมอบลงที่พื้น และนายสมานหงษ์ทอง ผู้บาดเจ็บอีกคนหนึ่งได้ให้การทำนองเดียวกัน (อ.5/2) ว่าวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 00.30 น. ขณะผู้ให้การเดินมาถึงสะพานขาว โดยมีกลุ่มคนอื่นๆต่างเดินไปในทางเดียวกัน เห็นรถยนต์ปิกอัพมีทหารประมาณ 10 คน บนรถมีอาวุธปืนยาวแบบเอ็ม 16 แล้วได้ยิงเสียงปืนดังขึ้น คนที่กำลังเดินอยู่หน้าผู้ให้การล้มลง ผู้ให้การถูกยิงที่แขนขวา นอกจากนี้ยังปรากฏจากบัญชีรายชื่อผู้บาดเจ็บ (อ.5/2) อีกว่า ที่สะพานขาวมีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงในระยะเวลาใกล้เคียงกัน.....

อีก ๑ รายคือ นายประสิทธิ์ พนมพร, นายเชาวรัตน์ สุดเพาะ และนายสุพจน์ เกกิงาม
นอกจากนั้น ยังปรากฏจากรายงานการศึกษาศาพการเสียชีวิตของประชาชนจาก
เหตุการณ์ 17-20 พฤษภาคม 2535 ของนายแพทย์วิกรูย์ อึ้งประพันธ์ (อ.5/1) ว่า
ในระหว่างเวลา 18.00 - 24.00 น. ของวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 นั้น มีผู้ตาย
จำนวน ๑ ราย เหตุเกิดที่บริเวณสะพานขาว

ที่หน้าโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง มีปรากฏจากบัญชีรายชื่อผู้บาดเจ็บ
(อ.5/2) ว่า ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 17.00 - 20.00 น. มี
ชาย ๑ คนได้รับบาดเจ็บจากการถูกยิงที่หน้าโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง คือ นายเฉลิม
อัครพันธ์, นายวิสูตร พัฒนศิริราชกุล และนายสันติ ภาณุजनภานน แต่รายละเอียดของ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่มีเพราะยังไม่มี การสอบสวนผู้บาดเจ็บดังกล่าว

เหตุการณ์ที่สะพานลอยยมราช สะพานขาวและหน้าโรงภาพยนตร์
เฉลิมกรุงข้างต้น คงมีปรากฏจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจเพียงเหตุการณ์
เดียว คือ ที่หน้าโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง คือ พลเอกอิสระพงษ์ หนุณักดี ได้มี
หนังสือแจ้งข้อเท็จจริง (อ.2/1) ว่า วันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ
19.20 น. มีผู้ก่อการจลาจลบุกปล้นอาวุธปืนจากร้านขายปืนบริเวณสี่แยกอนุสาวรีย์ มีการ
ยิงต่อสู้ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บไม่ทราบจำนวน มีเจ้าหน้าที่ทหารจากกรมทหาร
ราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์และจากทหารราบที่ ๑ กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
สถานีตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์ ได้ไปยังที่เกิดเหตุ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้
ควบคุมสถานการณ์ไว้เรียบร้อยแล้ว ควบคุมตัวผู้ก่อการจลาจลได้ประมาณ 200 คน
และมีผู้เสียชีวิต ๑ คน ซึ่งพลตำรวจโทณรงค์ เจริญทอง ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
ก็ได้มีแจ้งต่อกรมตำรวจวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร (อ.2/3) ทำนองเดียวกันว่าได้
ให้หน่วยปฏิบัติการสายตรวจกรมตำรวจนครบาล (ซึ่งนิยมเรียกกันว่า ไล่ล่า) ไปดำเนินคดี.....

ปรายปรายผู้กระทำผิดกฎหมาย เช่น พวกปล้นทรัพย์ที่แยกอุณากรรณ ซึ่งเมื่อไปถึง เหตุการณ์ได้ยุติลงแล้ว หน่วยปฏิบัติการสายตรวจดังกล่าวไม่เคยปะทะกับผู้ใด จากการ สอดสวนไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าผู้ได้รับบาดเจ็บถูกยิง ตามสถานที่ต่าง ๆ ข้างต้น เนื่องจาก การปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติการสายตรวจดังกล่าวจริงหรือไม่

๓. การบาดเจ็บ การตาย และการสูญหาย

๓.๑ การบาดเจ็บ

มีผู้บาดเจ็บที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังนี้ (อ.๕)

ประชาชน มีผู้บาดเจ็บเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลต่าง ๆ รวม ๘๙๖ ราย แยกเป็นผู้บาดเจ็บนอก ๕๐๑ ราย และรับไว้ในโรงพยาบาล ๓๙๕ ราย คณะอนุกรรมการชุดที่ ๕ ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผู้บาดเจ็บที่รับไว้ในจำนวน ๓๙๕ ราย พบว่าร้อยละ ๙๗ เป็นชาย มีเพียงร้อยละ ๑.๓ เป็นหญิงกลุ่มอายุที่ได้รับบาดเจ็บมากที่สุดร้อยละ ๓๐ มีอายุตั้งแต่ ๑๖ - ๑๙ ปี รองลงมาคือกลุ่มอายุ ๒๕ - ๒๙ ปี และ ๒๐ - ๒๔ ปี ส่วนใหญ่ได้รับบาดเจ็บในช่วงวันที่ ๑๘ - ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๕ โดยเริ่มมีผู้ได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เวลา ๒๔.๐๐ น. ของวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และได้รับบาดเจ็บสูงสุดในช่วงเวลา ๒๒.๐๐ - ๒๓.๐๐ น. ของวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และมีการบาดเจ็บอีกครั้งหนึ่งในช่วง ๐๑.๐๐ - ๐๕.๐๐ น. ของวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่มีการได้ใช้กำลังอาวุธเข้าสลายฝูงชน

ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผู้บาดเจ็บที่รับไว้ในจำนวน ๓๙๕ ราย ผลจากการได้รับบาดเจ็บ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

บาดเจ็บเนื่องจากถูกตี จำนวน ๑๔ ราย เหตุเกิดระหว่างวันที่ ๑๗-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕

บาดเจ็บเนื่องจากถูกขว้างหิน จำนวน ๘ ราย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕

บาดเจ็บเนื่องจากถูกสะเก็ดระเบิด จำนวน ๒ ราย เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น.

บาดเจ็บเนื่องจากถูกกระสุนปืน จำนวน ๒๓ ราย เหตุเกิดระหว่างวันที่ ๑๘-๑๙ พฤษภาคม ๒๕๓๕

- ๘๖ -

บาดเจ็บด้วยสาเหตุอื่น จำนวน 32 ราย เช่น ทกล้ม, ถูกแก้วบาด เป็นต้น

เกี่ยวกับสถานที่ซึ่งได้รับบาดเจ็บ พบว่า ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในหลายพื้นที่ แต่จุดใหญ่เป็นบริเวณที่ชุมนุม และเกิดปะทะกับกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร โดยในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 22.00 น. ถึงวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 01.00 น. มีผู้บาดเจ็บเพราะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กระบอกตบบริเวณสะพานผ่านฟ้า 2 ราย ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลาระหว่าง 02.00 - 04.00 น. ถูกเจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธสงครามยิงได้รับบาดเจ็บที่สะพานผ่านฟ้าและหน้าสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง ในวันเดียวกันระหว่างเวลา 21.00 - 23.00 น. ผู้บาดเจ็บ 4 ราย ได้รับบาดเจ็บเพราะถูกเจ้าหน้าที่ทหารใช้อาวุธสงครามยิง บริเวณกรมประชาสัมพันธ์ กองสลากกินแบ่งรัฐบาล และโรงแรมรอยัล โดยทุกรายได้รับบาดเจ็บจากอาวุธปืน คงมีอยู่ 2 ราย ที่ถูกอาวุธปืนร่วมกับการถูกตีและถูกลวดหนาม ในขณะที่ผู้บาดเจ็บในวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 จะมีการกระจายของพื้นที่ที่ได้รับบาดเจ็บออกไปนอกจุดที่มีการชุมนุม เช่น บางลำภู สะพานขาว ได้สะพานยมราช อย่างไรก็ตามผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 ยังได้รับบาดเจ็บจากอาวุธปืนเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 14.00 น. มีผู้ถูกยิงที่บริเวณหน้าวัดราชนัดดาอีก 1 ราย

ตำรวจ มีตำรวจได้รับบาดเจ็บไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจ 88 ราย ส่วนใหญ่บาดเจ็บเล็กน้อย เช่น ถูกก้อนหิน ก้อนอิฐ และไม้ ได้รับบาดเจ็บเป็นแผลที่ตา คิ้ว แก้ม คาง จมูก ริมฝีปาก หน้าแก้ม ข้อศอก มือ หน้าอก ไหล่ และที่ระยะ สำหรับช่วงเวลาที่มาับการรักษา มีดังนี้

17 พฤษภาคม 2535 เวลา 23.30 - 24.00 น. จำนวน 11 นาย

18 พฤษภาคม 2535 เวลา 08.00 - 16.00 น. จำนวน 18 นาย

- ๔๗ -

20 พฤษภาคม 2535 เวลา 08.00 - 16.00 น. จำนวน 3 นาย

หลังวันที่ 22 พฤษภาคม 2535 จำนวน 59 นาย

ทหาร มีทหารบกได้รับบาดเจ็บสาหัส 4 นาย บาดเจ็บ 190 นาย ทหาร

อากาศ บาดเจ็บ 2 นาย ไม่มีทหารเรือได้รับบาดเจ็บ

3.3 การสุ่มหาย

คณะอนุกรรมการชุดที่ 5 ได้ร่วมกับคณะอนุกรรมการฯ ชุดที่ 8 นำข้อมูลจากศูนย์รวมข่าวตำรวจนครบาล ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลานสุ่มหาย จากศูนย์ต่างๆ ที่รับแจ้งบุคคลสูญหาย คือ

- ศูนย์ขอตกลงนัดหมัด
- ศูนย์รวมน้ำใจไทย (มูลนิธิเด็ก)
- ศูนย์ช่วยเหลือสภาพนายควม
- ศูนย์ข่าวจรรยา บุญมาก (นิต้า)
- ศูนย์ข้อมูลรวมคำแหง
- ศูนย์รับแจ้งเหตุธรรมศาสตร์
- ศูนย์ข้อมูลนิสิตจุฬา
- ศูนย์ข้อมูล สนนท.
- ศูนย์กระทรวงมหาดไทย

รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 แห่ง และข้อมูลจากที่ศูนย์รวมข่าวตำรวจนครบาลรับแจ้งไว้เองรวมเป็น 10 แห่ง โดยได้นำรายชื่อของบุคคลที่ระบุว่าสูญหายมาตรวจสอบและวิเคราะห์รายชื่อซึ่งได้ดำเนินการตัดรายชื่อบุคคลที่สูญหายที่แจ้งเข้ากันออกไป และตัดรายชื่อผู้ที่กลับมาแล้ว จึงเหลือยอดรายชื่อบุคคลที่สูญหายไปถึงสิ้นจำนวน 999 ราย เป็นข้อมูลที่ไม่ซ้ำซ้อน โดยมีการตรวจสอบไปยังผู้แจ้งและผู้แจ้งยืนยันไม่เลขแจ้งทั้งได้ตรวจสอบรายชื่อบุคคลผู้สูญหายบางส่วนไปยังสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่าไม่มีชื่อตามทะเบียนบ้าน จำนวน 402 ราย นอกจากนี้ จากการตรวจสอบรายชื่อผู้สูญหายไปยังสำนักงานกลางทะเบียนราษฎรนั้นยังมีอีกจำนวน 3 ราย ซึ่งมีชื่อและนามสกุลของบุคคลที่สูญหาย แต่ละรายชื่อและนามสกุลตรงกัน เช่น นายสมศักดิ์ มีศรี ผลการตรวจสอบฯ มีถึง 35 คน มีถิ่นที่อยู่ต่างกัน เป็นต้น โดยการ

ดำเนินการเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว ทางศูนย์รวมข่าวตำรวจนครบาลเป็นผู้ดำเนินการ
ตรวจสอบและมอบผลการดำเนินการให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบต่อ

คณะกรรมการฯ ได้รับมอบเอกสารซึ่งได้แยกข้อมูลต่างๆ ไว้แล้วดังนี้

3.3.1 ข้อมูลคนสูญหายทั้งสิ้น จำนวน 999 ราย

3.3.2 ข้อมูลไม่นำเรื่องถือตรวจสอบแล้วผู้แจ้งไม่เคยแจ้ง และไม่มีชื่อ

(ในทะเบียนบ้าน) จำนวน 402 ราย

3.3.3 มีชื่อซ้ำกัน นามสกุลซ้ำกัน จำนวน 39 ราย

3.3.4 บุคคลที่สูญหาย ที่ดำเนินการตรวจสอบ 558 ราย

ซึ่งเมื่อได้รับข้อมูลในวันที่ 7 กรกฎาคม 2535 จึงได้เริ่มนำข้อมูลที่จะ
ต้องตรวจสอบบุคคลสูญหายทั้งหมดจำนวน 558 ราย มาดำเนินการซึ่งได้แยกออกเป็น
2 ส่วน ด้วยกันคือ

- บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 246 ราย

- บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด จำนวน 312 ราย

คณะกรรมการชุดที่ 5 ได้ดำเนินการตรวจสอบในเขตกรุงเทพมหานคร
โดยมีคณะกรรมการ ชุดที่ 8 ช่วยเหลือดำเนินการตรวจสอบในเขตต่างจังหวัด

ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 246 ราย มีเพียงหมายเลขโทรศัพท์แต่
ไม่มีที่อยู่จำนวน 86 รายซึ่งได้ดำเนินการตรวจสอบโดยโทรศัพท์ย้อนกลับไปตามหมายเลข
ที่รับแจ้งไว้ ส่วนอีก 160 ราย ได้มีการส่งแบบสอบถามตามสถานีตำรวจนครบาลสถานี
ต่าง ๆ ตามที่อยู่ของผู้สูญหายที่ระบุไว้ โดยให้ทางตำรวจท้องที่เป็นผู้นำแบบสอบถาม
ดังกล่าวไปที่ที่อยู่จากผู้สูญหายพร้อมกรอกข้อมูลและให้ผู้ให้ข้อมูลลงชื่อรับรองแบบสอบถาม

ส่วนในต่างจังหวัด จำนวน 312 ราย ซึ่งมีที่อยู่ทั้งหมดทุกรายก็ได้
ตรวจสอบโดย การส่งแบบสอบถามดำเนินการวิธีเดียวกันกับในเขตกรุงเทพมหานคร

ต่อมาวันที่ 24 กรกฎาคม 2535 ในระหว่างที่รอข้อมูลแจ้งกลับ ศูนย์รวม

- ๕๐ -

ข่าวตำรวจนครบาล ได้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบุคคลที่สูญหายจากยอดเดิม ๑๑๑ ราย นั้น ยืนยันว่ามีเพียง ๗๓๓ ราย เท่านั้น เนื่องจากมีการแจ้งเพิ่มเติมว่าไม่มีการสูญหาย พร้อมส่งบัญชีรายชื่อผู้หายทั้งหมดจำนวน ๗๓๓ ราย มาให้ นอกจากนี้ยอดผู้สูญหายที่ กระทรวงมหาดไทยรับแจ้งมีเพียง ๒๕๕ ราย อนุกรมการฯ จึงได้นำรายชื่อมารวมกัน หรือมตรวจสอบกับรายชื่อบุคคลที่สูญหายเดิม ๑๑๑ ราย ปรากฏว่ามีชื่อซ้ำกันที่ได้อตรวจสอบ ไปแล้วคงเหลือยอดที่จะต้องทำการตรวจสอบใหม่อีกจำนวน ๑๓๔ ราย ซึ่งได้แยกออกเป็น ๓ ส่วนคือ

- ภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๑๐ ราย
- ภูมิลำเนาต่างจังหวัด จำนวน ๑๗๑ ราย
- มีเพียงหมายเลขโทรศัพท์แต่ไม่มีที่อยู่ ทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวน ๔๕ ราย

ผลการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลจนถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๕ เวลา ๑๒.๐๐ น. ปรากฏว่าได้รายละเอียดดังนี้คือ

- บุคคลที่สูญหายและน่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 69 ราย
(กรุงเทพฯ ๔๗ ราย ต่างจังหวัด ๒๒ ราย)
- บุคคลที่สูญหายและไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ๑๐๖ ราย
(กรุงเทพฯ ๒๓ ราย ต่างจังหวัด ๘๓ ราย)
- ตรวจสอบแล้วไม่สูญหาย จำนวน ๔๒๘ ราย
(กรุงเทพฯ ๑๒๔ ราย ต่างจังหวัด ๓๐๔ ราย)
- ข้อมูลไม่เพียงพอ ๑๓ ราย
- ตรวจสอบแล้วไม่มีบ้านตามที่แจ้ง ๔๙ ราย
- ไม่มีชื่อปรากฏในบ้านที่แจ้ง ๕๗ ราย
- ไม่รู้จักและไม่เคยแจ้ง ๑๒ ราย

- ๕๕ -

- ตรวจสอบแล้วไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎร	71 ราย
- อื่น ๆ เช่น ออกจากบ้านไปทำงานติดต่อไม่ได้ บ้านที่ตรวจสอบเป็นบ้านร้าง, เสียชีวิต ฯลฯ	26 ราย
- รายชื่อซ้ำซ้อนกัน	30 ราย
- ยังไม่ได้รับผลการตรวจสอบแจ้งกลับ	51 ราย
รวมยอดที่ได้ทำการตรวจสอบทั้งสิ้น	892 ราย

สรุป ยอดผู้สูญหายและเชื่อว่าเสียชีวิตในเหตุการณ์ จำนวน 69 ราย

4. ความเสียหาย

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแยกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในห้วงเวลา ตั้งแต่วันที่ 17 - 21 พฤษภาคม 2535 เป็นมูลค่า 1,790 ล้านบาท ส่วนที่สองเป็นความเสียหายต่อเนื่องจากเหตุการณ์ชุมนุมจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2535 เป็นมูลค่า 31,100 ล้านบาท รวมเป็นความเสียหายทั้งสิ้น 32,890 ล้านบาท แต่ถ้าคิดเป็นมูลค่าที่จะต้องจัดหาใหม่จะเป็นความเสียหายทั้งสิ้น 33,350 ล้านบาท (ตารางที่ 1)

4.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นในห้วงเวลา 17 - 21 พฤษภาคม 2535
 ประมาณมูลค่า 1,790 ล้านบาท แยกเป็นความเสียหายของทรัพย์สิน 1,508 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล และให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนเนื่องจากเหตุการณ์นี้ 15 ล้านบาท และรายได้ที่สูญเสียของรัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชนเนื่องจากเหตุการณ์นี้ 267 ล้านบาท ซึ่งสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ความเสียหายด้านทรัพย์สิน

4.1.1.1 ทรัพย์สินของส่วนราชการ ได้รับความเสียหาย เป็นมูลค่า 1,451 ล้านบาท หน่วยราชการที่ได้รับความเสียหายมากคือ กรมสรรพากร 1,134 ล้านบาท รองลงมาได้แก่กรมประชาสัมพันธ์ 141 ล้านบาท และกรมตำรวจ 132 ล้านบาท หน่วยราชการอื่นที่ได้รับความเสียหายได้แก่กระทรวงกลาโหม 5 ล้านบาท กรุงเทพมหานคร 25 ล้านบาท กระทรวงการต่างประเทศ 13 ล้านบาท และ กทม. 0.18 ล้านบาท

สำหรับทรัพย์สินทางราชการที่เสียหายมีดังนี้

อาคาร ถูกเผา 7 หลัง มูลค่าเสียหาย 686 ล้านบาท เป็นอาคารของกรมสรรพากร 2 หลัง กรมประชาสัมพันธ์ 3 หลัง กองกำกับการสวัสดิการเด็กและเยาวชน 1 หลัง สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง 1 หลัง นอกนั้นเป็นตู้ยามตำรวจ 40

- ๘๓ -

หลัง มูลค่าเสียหายประมาณ 2 ล้านบาท

รถยนต์ ได้รับความเสียหาย 204 คัน คิดเป็นมูลค่า 115 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นของกรมตำรวจ 133 คัน (มูลค่าเสียหาย 101 ล้านบาท รถที่เสียหายส่วนใหญ่เป็นรถกระบะสายตรวจและรถดับเพลิง) กรมสรรพากร 46 คัน กรมประชาสัมพันธ์ 22 คัน และกรุงเทพมหานคร 3 คัน ครึ่งหนึ่งของรถที่เสียหายถูกเผาหรือถูกเพลิงไหม้ มีสูญหายเพียง 1 คัน นอกนั้นถูกทุบทำลาย

รถจักรยานยนต์ เสียหาย 43 คัน เป็นมูลค่า 2 ล้านบาท เป็นของกรมตำรวจ 34 คัน และกรมสรรพากร 9 คัน ทั้งหมดถูกเผาและถูกทุบทำลายจนใช้การไม่ได้

คอมพิวเตอร์ไฟรราว เสียหาย 67 ท่างแยก และเครื่องควบคุมสัญญาณไฟรราวเสียหาย 4 เครื่อง รวมเป็นมูลค่า 19 ล้านบาท

ครุภัณฑ์ เสียหาย 18,730 รายการมูลค่า 134 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นเครื่องใช้ในสำนักงาน

4.1.1.2 ทรัพย์สินของรัฐวิสาหกิจ เสียหายทั้งสิ้น 24 ล้านบาท องค์การขนส่งมวลชนฯ เสียหายมากที่สุดถึง 15 ล้านบาท เพราะรถโดยสาร 20 คัน ถูกทุบทำลายและถูกเผา รองลงมาได้แก่องค์การโทรศัพท์ 8 ล้านบาท เพราะตู้โทรศัพท์สาธารณะตู้แยกและสายเคเบิลถูกทุบทำลายเสียหายบางส่วน และรถยนต์ 3 คัน ถูกทุบทำลาย กาวไฟฟ้านครหลวง 1.4 ล้านบาท สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล 1.3 ล้านบาท วิทยุอาคาร 1 หลัง ถูกเผาและครุภัณฑ์เสียหาย 45 รายการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 0.2 ล้านบาท องค์การผลิตอาหารสำเร็จรูป 68,983 บาท และ บริษัทไม้อัดไทยจำกัด 51,400 บาท (ตารางที่ 3)

4.1.1.3 ทรัพย์สินส่วนตัวของประชาชน เสียหาย ,510 รายการรวมเป็นมูลค่า 33 ล้านบาท ประเภททรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายมี

รถจักรยานยนต์ 203 คัน จึงส่วนใหญ่สูญหายไป รถยนต์ 52 คัน ในจำนวนนี้มีถูกเผา 34 คัน สูญหาย 1 คัน นอกเหนือจาก อากาศ 5 หลัง และครุภัณฑ์ 2,250 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ไฟฟ้า และเครื่องใช้ในบ้าน (ตารางที่ 4)

4.1.2 ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลและการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน

4.1.2.1 ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โรงพยาบาลของรัฐบาล 13 แห่ง ได้ให้การรักษาค่าใช้จ่ายจากการชุมนุม 519 ราย เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล 2 ล้านบาท ในจำนวนนี้สามารถเรียกเก็บเงินได้เพียง 2,640 บาท ส่วนโรงพยาบาลเอกชน 10 แห่ง ได้ให้การรักษาค่าใช้จ่าย 84 ราย ค่ารักษาพยาบาล 0.5 ล้านบาท ในจำนวนนี้เรียกเก็บเงินได้ 33,212 บาท รวมแล้วมีโรงพยาบาล 23 แห่ง ให้การรักษาค่าใช้จ่ายจากการชุมนุม เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเป็นเงินทั้งสิ้น 2.5 ล้านบาท สามารถเรียกเก็บเงินได้เพียง 35,852 บาท (ตารางที่ 5)

4.1.2.2 ค่าใช้จ่ายในการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ผู้ประสบอันตรายต่อร่างกายและชีวิตจากเหตุการณ์ชุมนุมฯ รัฐบาลและองค์กรเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บาดเจ็บและญาติของผู้เสียชีวิต เป็นเงินทั้งสิ้น 6 ล้านบาท โดยผ่านทางกระทรวงมหาดไทย 5 ล้านบาท สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย 0.14 ล้านบาท และกองทุนวีรชนประชาธิปไตย 0.36 ล้านบาท อย่างไรก็ตามมีผู้ที่สูญหายที่ยังค้นไม่พบอีก 69 ราย และคาดว่าจะได้รับการช่วยเหลือตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทยอีก 5.9 ล้านบาท รวมเป็นเงินค่าช่วยเหลือทั้งสิ้น 2.9 ล้านบาท (ตารางที่ 6)

4.1.3 รายได้ที่สูญหายของรัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชน เป็นเงิน 267 ล้านบาท เนื่องจากต้องปิดกิจการและประชาชนไม่ออกมาซื้อสินค้าและบริการ โดยเป็นกาสูญเสียรายได้ของรัฐวิสาหกิจ 175 ล้านบาท และธุรกิจเอกชน

๑๒ ล้านบาท (ตารางที่ ๗)

4.2 ความเสียหายต่อเนื่องจากเหตุการณ์ชุมนุม ประมาณมูลค่า ๑1,100 ล้านบาท นอกจากความเสียหายด้านทรัพย์สินและค่าใช้จ่ายอื่นที่เกิดขึ้นในห้วงเวลาดังกล่าวแล้ว ความไม่สงบทางการเมืองได้ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศ ทำให้แนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงกว่าที่คาดไว้เดิม มีผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์ในประเทศในปี 2535 ภาคเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบรุนแรงคือ ธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเกี่ยวเนื่องธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ การลงทุนและการส่งออก (ตารางที่ 10)

คณะอนุกรรมการชุดที่ ๗ ได้สรุปยอดความเสียหายของทรัพย์สินโดยจำแนกประเภทไว้ ปรากฏว่ามีรถยนต์ของส่วนราชการและประชาชนถูกเผาถูกทำลายบางส่วนสูญหาย จำนวนทั้งสิ้น 286 คัน จักรยานยนต์ 246 คัน อาคารที่ทำงาน บ้านพัก และบ่อน้ำบาดาล 53 หลัง อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ 21,652 รายการ โคมสัญญาณไฟจราจร 67 อัน เครื่องควบคุมไฟสัญญาณจราจร 4 เครื่อง รายการทรัพย์สินของประชาชนที่ถูกทำลายที่เสียหายคือ เครื่องคอมพิวเตอร์ของบริษัทไอบีเอ็มจำกัด 14 ชุด ซึ่งนำส่งไว้ที่กรมสรรพากร แต่ยังไม่ได้ทำการตรวจรับของ รวมทั้งเครื่องรับ-ส่งสัญญาณไมโครเวฟของกระทรวงการต่างประเทศที่ติดตั้งไว้ที่กรมประชาสัมพันธ์ 1 ชุด มูลค่าประมาณ 13 ล้านบาท (ตารางที่ 8 และ ๙)

ค. ผู้มีส่วนผิดหรือบกพร่อง

ได้รับความจากผู้ให้ถ้อยคำสอดคล้องต้องกันว่า เหตุที่ก่อกวนขึ้นสืบเนื่องมาจากปัญหาในด้านการเมืองเป็นหลักอันได้แก่ ความไม่พอใจต่อสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นการสืบทอดอำนาจของสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แต่เมื่อ พลเอก สุจินดา คราประยูร ประกาศว่าตนและ พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล จะไม่ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากการเลือกตั้งก็ทำให้กระแสความไม่พอใจของประชาชนลดระดับลงเป็นปกติ จนกระทั่งภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พลเอก สุจินดา คราประยูร ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ยอมรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามที่บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้เปิดช่องไว้ การรับตำแหน่งดังกล่าวเป็นการผิดต่อคำประกาศที่ได้ให้ไว้ต่อหน้าสาธารณชน จึงเกิดกระแสคัดค้านอย่างกว้างขวาง องค์กรต่างๆ ได้ร่วมกับกลุ่มพรรคฝ่ายค้านจัดการชุมนุมครั้งใหญ่ในช่วงแรก ระหว่างวันที่ 4 - 11 พฤษภาคม 2535 พร้อมทั้งได้มีการอดอาหารประท้วงของ เรืออากาศตรี อลาต วรจิตร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เพื่อกดดันให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร ลาออก แต่พลเอก สุจินดา คราประยูร แสดงท่าทีแข็งกร้าวต่อการชุมนุมประท้วง และยืนยันให้ผู้ชุมนุมประท้วงใช้วิธีการแก้ปัญหาในระบบรัฐสภาเพียงอย่างเดียว ไม่ยอมใช้วิธีเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนเห็นว่า นายกรัฐมนตรีไม่น่าพาต่อเสียงเรียกร้องของประชาชน

ได้รับความจาก พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล ว่าพลเอก อิศระพงษ์ หนูเกษม ผู้บัญชาการทหารบก ในฐานะผู้อำนวยการรักษาพระนคร ได้ขออนุมัติใช้แผน ไซเรนพินาศ/33 เพื่อควบคุมและสลายกลุ่มผู้ชุมนุม พลอากาศเอก เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ได้ขออนุมัติให้ใช้แผนดังกล่าวไปตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2535 ... ซึ่งเท่ากับเป็นการสั่งให้.....

กองกำลังทหารและตำรวจ ออกมาเผชิญหน้ากับประชาชน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดความวุ่นวายต่อตัวมากขึ้น และทำให้มีผู้เข้าร่วมชุมนุมเพิ่มจำนวนขึ้นจนยากที่จะสลายการชุมนุมนั้นได้ อย่างไรก็ตามการชุมนุมประท้วงในช่วงแรกยุติลงได้ชั่วคราวเนื่องจาก นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกาศว่าพรรคร่วมรัฐบาลพร้อมที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญโดย เฉพาะในประเด็นที่ให้ นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง

หลังจากนั้น ได้มีข่าวว่าพรรคร่วมรัฐบาลมีมติทำว่าไม่พร้อมที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในประเด็นดังกล่าวทำให้มีการชุมนุมในช่วงที่สองคือ วันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงอย่างที่ไม่มีความคาดคิดมาก่อน การปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมในช่วงที่สองตามแผนไพโรพินาศ/33 ซึ่งได้รับอนุมัติไว้ก่อนแล้ว จึงเป็นไปด้วยความรุนแรงตามไปด้วย จากการทำปากคำของพลอากาศเอกเกษร โจนนิล และพลเอก อิศระพงศ์ หนองภักดี ปรากฏว่า พลเอก สุจินดา คราประยูร ในฐานะนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้รับทราบและเห็นชอบในการปฏิบัติทุกขั้นตอน แม้จะมีการกำชับให้มีการหลีกเลี่ยงการใช้อาวุธ และให้ใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก แต่ตามแผนดังกล่าวหากสถานการณ์ทวีความรุนแรงจนไม่สามารถควบคุมได้ผู้ปฏิบัติก็ยอมใช้กำลังเข้าปราบปรามซึ่งรวมทั้งการใช้อาวุธปืนยิง เพื่อระงับยับยั้งและยุติภัยคุกคามได้โดยมิต้องขออนุมัติจากหน่วยเหนืออีก

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมในคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 นี้ นำไปสู่การเผาสถานีตำรวจดับเพลิงภูเขากอง สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง และกองกำลังทหารสวีสติภาพเด็กและ เยาวชน เป็นสถานการณ์หนึ่งที่ทำให้ฝ่ายทหารใช้กำลังเข้าปราบปรามฝูงชน ส่วนหนึ่งของเหตุการณ์นี้เกิดจากความไม่พร้อมของกองกำลังตำรวจซึ่งเกิดความระส่ำระสายอันเนื่องมาจากกองกำลัง รักษาพระนคร ได้มอบหมายให้พลตำรวจโท เฉлим โจนประดิษฐ์ ผู้บัญชาการกองกำลังตำรวจ เป็นผู้รับผิดชอบ ตามแผนไพโรพินาศ/33 แต่ขณะเดียวกัน พลตำรวจโท ว.

ในขณะนั้นได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจมีอำนาจสั่งการของกำลังตำรวจ แม้ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรคำสั่งดังกล่าวได้ยกเลิกเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 แต่มีหลักฐานยืนยันว่ายังมีการสั่งการ

ตลอดมา ในระหว่างวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 ในขณะที่ยังยึดกรมตำรวจ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของกรมตำรวจ กลับไม่มีอำนาจบทบาทใด ๆ ที่จะสั่งได้ในขณะนั้น จึงทำให้เกิดความสับสนและข้ามขั้นตอนในการปฏิบัติหน้าที่ของกองกำลังตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ นอกจากนี้ พันตำรวจเอก ส.

ได้แจ้งต่อคณะอนุกรรมการชุดที่ 7 ถึงข้อบกพร่องของการป้องกันและปราบปรามจลาจลที่สำคัญหลายประการได้แก่

1. กำลังพลของหน่วยลาดตระเวนกำลังพลที่สามารถใช้ในการควบคุมฝูงชนมีเพียง 800 กว่านาย และใช้ในการควบคุมฝูงชนจริงๆ เพียง 200 กว่านาย
2. อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ในการควบคุมฝูงชนเช่น ไม้กระบอง แกสน้ำตา เลื่อยเกราะและหน้ากาก มิใช่เพียงพอและบางอย่างอยู่ในสภาพที่เสื่อมคุณภาพ
3. อุปกรณ์เครื่องใช้เช่น รถฉีดน้ำมีจำนวน 2 คัน สามารถใช้งานได้เพียง 1 คันเท่านั้น ข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้กำลังตำรวจไม่อาจรับมือฝูงชนที่ใช้ความรุนแรงในช่วงแรกของการสกิดกัน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ได้

อนึ่ง ความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นน่าจะมีสาเหตุหนึ่งมาจาก
การปฏิบัติกาารของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ระงับปราบปราม ซึ่งส่วนใหญ่ใช้กำลังทหารจากต่าง
จังหวัด เข้ามาปฏิบัติกาารในจุดสำคัญหลายจุดโดยเฉพาะบนถนนราชดำเนินจนถึงโรงแรม
รอยัล เจ้าหน้าที่ดังกล่าวอยู่ห่างไกลจากเหตุการณ์ไม่ทราบข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับเหตุ-
การณ์ที่ชุมนุมอย่างลึกลับซึ่ง รวมทั้งขาดประสบการณ์ในการสลายผู้ชุมนุมดังจะเห็นได้จากคำ.....

พยานของ นาย ฉ. (อ. 4) ซึ่งให้ถ้อยคำว่าทหารผู้เข้าจับกุมผู้ชุมนุมนั้นใน
 ระยะแรกมีท่าทีแข็งกร้าวและปฏิบัติการอย่างรุนแรง แต่เมื่อได้ควบคุมตัวผู้ชุมนุมอยู่เป็น
 ระยะเวลานานพอสมควร มีการพูดคุยกันถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นจึงมีความเข้าใจ และ
 เปลี่ยนแปลงท่าทีโดยปฏิบัติการต่อผู้ชุมนุมนุ่มนวลขึ้น ดังนั้นหากมีการใช้เจ้าหน้าที่ทหาร
 เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลใกล้เคียงซึ่ง พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
 (อ. 4) ได้ให้การยืนยันว่ามีกำลังทหารซึ่งได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีความชำนาญใน
 การปราบปรามจลาจลอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติการได้ - ตั้งแต่สมัยที่พยานดำรงตำแหน่ง
 ผู้บัญชาการทหารบกและผู้บัญชาการทหารสูงสุด กำลังทหารดังกล่าวอยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์
 เข้าใจสถานการณ์และมีประสบการณ์ที่ศึกษา สามารถใช้ความนุ่มนวลหรือหาหนทาง
 หลีกเลี่ยงวิธีการปฏิบัติที่รุนแรงต่อกลุ่มผู้ชุมนุม จนเกิดการบาดเจ็บ และสูญเสียถึงชีวิต
 ดังกล่าวข้างต้น

ข้อเท็จจริงดังกล่าวมาอาจกล่าวได้ว่า การชุมนุมของประชาชนใน
 ครั้งนี้เริ่มขึ้นจากการต่อสู่ทางการเมือง การใช้กำลังทหาร และตำรวจเข้าแก้ปัญหา
 น่าจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม การอนุมัติให้ใช้แผนพรึ่พินาส/33 ซึ่งเป็นแผนที่เตรียมไว้
 สำหรับการปราบปรามจลาจล ตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2535 น่าจะยังไม่เหมาะสมกับ
 เหตุการณ์ การอนุมัติให้ใช้แผนตลอดจนการปฏิบัติตามแผนดังกล่าว แม้อาจอ้างได้ว่า
 เป็นการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ แต่ก็ขาดการควบคุมการใช้กำลัง ทหารผู้ปฏิบัติการ
 ไม่มีประสบการณ์ในเรื่องการสลายฝูงชน ตำรวจก็ไม่มีกำลังความสามารถพอที่จะควบคุม
 สถานการณ์ไว้ได้ แม้ประชาชนบางกลุ่มจะขี้ขลาด ก้าว่าย และท้าวายตำรวจและทหาร
 ข้าง บางกลุ่มได้เผาทำลายสถานที่ราชการ แต่การใช้ปืนยิงประชาชนผู้ร่วมชุมนุมในถนน
 ไม่ใช่อิงเพื่อสกัดกั้นผู้เผาทำลายสถานที่ราชการ การยิงนั้นไม่ว่าจะเกิดโดยประมาทหรือ
 จงใจ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากการถูกขี้ขลาด ก้าว่าย จนเกิดการบาดเจ็บล้มตายลงเป็นจำนวนมาก
 และมิใช่คนสูญหายไปอีกจำนวนหนึ่ง นับว่ามีความผิดพลาดในการแก้ปัญหา และ

มีความบกพร่องในการสั่งการและปฏิบัติการตามแผนโพธิภาค/33 ด้วย

อนึ่ง สำหรับการชุมนุมครั้งใด แม้จะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่จะทำได้ และผู้ชุมนุมได้ยึดแนวทางสันติมาโดยตลอดก็ตาม แต่เมื่อมีการเคลื่อนย้ายการชุมนุมซึ่งมีคนจำนวนมากไปยังสถานที่ต่าง ๆ และยังไม่มีความหมายและระเบียบแบบแผนใด ๆ ที่กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการชุมนุมในทางการเมืองไว้ ก็คณะกรรมการมองปัญหาจึงสวนทางกันในทางความเป็นจริง กล่าวคือ ผู้ชุมนุมมองว่าเป็นสิทธิโดยชอบธรรม ในขณะที่เจ้าหน้าทีหรือรัฐบาลมองว่า เป็นการก่อความวุ่นวาย ก่อการจลาจล การปะทะโดยกำลังจึงอาจเกิดขึ้นได้ โดยผลจากธรรมชาติของการชุมนุมประท้วงโดยทั่วไป เพียงแต่อาจรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไป โดยเหตุนี้จึงมีการกระทำ ที่ไม่สมควรต่าง ๆ เช่น การเผาและทำลายทรัพย์สินต่าง ๆ ของทางราชการ และเอกชน แม้จะไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าเป็นเกิดจากการกระทำของบุคคลใด แต่ก็อาจสรุปได้ว่าเป็นเกิดจากการชุมนุมและการใช้กำลังเข้าปราบปรามอย่างรุนแรงเกินสมควร

นี้เอง

ง. ข้อเสนอแนะ

เมื่อคณะอนุกรรมการ คณะที่ 7 ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้มีหน้าที่ในการเสนอแนะมาตรการป้องกันการก่อความเสียหาย คณะอนุกรรมการได้มีการประชุมเพื่อกำหนดขอบเขตการดำเนินการในเรื่องนี้ โดยเห็นว่าแนวทางกรพิจารณาศึกษาการเสนอแนะมาตรการป้องกันการก่อความเสียหายในอนาคตนั้นสมควรกำหนดเป็น 5 หัวข้อ คือ

1. ขอบเขตการพิจารณาศึกษา
2. สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมหรือเดินขบวน เสรีภาพในการเสนอข่าว และเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร
3. มาตรการและแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศต่อผู้ชุมนุมหรือเดินขบวน
4. วิกฤตการณ์ทางการเมืองและสาเหตุของวิกฤตการณ์
5. ข้อเสนอแนะมาตรการป้องกันการก่อความรุนแรงในอนาคต

1. ขอบเขตการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการได้ศึกษาสนธิสัญญาต่างๆ ที่ให้ความคุ้มครองต่อการชุมนุมหรือเดินขบวน กฎหมายระเบียบต่าง ๆ ที่มีใช้ต่อการชุมนุม หรือเดินขบวนของทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อการชุมนุมหรือเดินขบวนเรียกร้องต่าง ของประชาชนในแง่ทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ อุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการปราบจลาจล สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมหรือเดินขบวน สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร การให้ข่าวสื่อมวลชน วิกฤตการณ์ทางการเมืองและสาเหตุของวิกฤตการณ์ มาตรการและแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศต่อผู้ชุมนุมหรือเดินขบวน

2. สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมหรือเดินขบวน เสรีภาพในการเสนอข้อหาสารและ
เสรีภาพในการรับข้อหาสาร

เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมหรือเดินขบวนนี้ การชุมนุมประท้วงโดยสันติ และอยู่ในกรอบของกฎหมายเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนที่จะกระทำ ได้ดังมติของสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2509 เรื่อง International Covenant on Civil and Political Rights มาตรา 21 ความว่า "สิทธิการชุมนุมโดยสันติจะต้องได้รับการยอมรับ และไม่มีการสกัดกั้นการดำเนินการตามสิทธิ ดังกล่าว เว้นแต่จะมีกฎหมายที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตยห้ามไว้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ความมั่นคงของชาติหรือความปลอดภัยสาธารณะ ความเป็นระเบียบของชุมชน การคุ้มครองสุขภาพหรือจิตใจหรือการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น" นอกจากนี้ในกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ก็ได้บัญญัติไว้ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีบทบัญญัติให้เสรีภาพขั้นพื้นฐาน คือเสรีภาพในการชุมนุม (สมาคม) เสรีภาพในการพูด การเขียน (เผยแพร่) และถึงขั้นนำตนเองเทียบกับประชาชนอินโดนีเซียเพียงแต่ จะต้องอยู่ภายในกรอบของกฎหมาย

กฎหมายของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ก็มีข้อกำหนดไว้ว่า การเดินขบวน เรียกร้องใด ๆ เป็นสิทธิของประชาชนที่จะทำได้

ข้อกำหนดในกฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายของสหรัฐอเมริการื้อว่า ประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ หากยังไม่พอใจก็สามารถชุมนุมหรือเดินขบวนประท้วงได้ ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือก่ออันตรายแก่บุคคลอื่น

ข้อกำหนดในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ตามมาตรา 8 ของรัฐธรรมนูญของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ชาวเยอรมันทุกคนมีสิทธิที่จะชุมนุมอย่างสันติ และปราศจากอาวุธได้โดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นการประกาศให้ทราบล่วงหน้า หรือ ขออนุญาตก่อนล่วงหน้า ซึ่งสิทธิดังกล่าวอาจจะจำกัดได้ในกรณีที่เป็นการชุมนุมในที่

เปิดเผย ถึงนี้การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะต้องกระทำในลักษณะของกฎหมาย หนึ่งในประเทศเยอรมันนี้ สิทธิในการชุมนุมประท้วง เป็นสิทธิที่มีความสำคัญจัดอยู่ในลำดับสูงและถือว่าเป็นสิทธิที่อยู่เหนือสิทธิในการสำรวจไปมาอย่างเสรี ดังนั้นในประเทศเยอรมันนี้ การชุมนุมและเดินขบวนประท้วงจะต้องมาก่อนปัญหาการจลาจลติดขัด

สำหรับประเทศไทยเวลานั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ก็มีบทบัญญัติให้เสรีภาพขั้นพื้นฐานคือ ให้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะ เสรีภาพในการถือสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เสรีภาพดังกล่าวทั้งหมดนี้ เพียงแต่จะต้องอยู่ภายในกรอบของกฎหมาย จึงทราบบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ในมาตราที่เกี่ยวข้องโดยสังเขปดังนี้

มาตรา 39 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ ในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะอาดของประชาชน ซึ่งจะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศกฎอัยการศึก

มาตรา 37 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเกียรติยศ หรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือป้องกัน หรือจะจับความเลื่อมทวามทางจิตใจ หรือสุขภาพของ

ประชาชน ฯลฯ

มาตรา 40 บัญญัติไว้ว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น

การรวมกัน การจัดตั้ง หรือเงื่อนไขการจัดตั้ง การดำเนินกิจการและการ เลิกสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หมู่คณะอื่นย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา 42 บัญญัติไว้ว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดย ทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกันรวมทั้ง การกระทำด้วยประการอื่นใด เพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมี ติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน เพื่อรักษาความมั่นคง แห่งรัฐ

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 39 นี้ถือว่าเป็นแม่บทในการชุมนุมของ ประชาชน เมื่อมีเหตุภาวะชุมนุมเกิดขึ้น เช่น กรณีวิกฤตการณ์ทางการเมือง 17 - 20 พฤษภาคม 2536 นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจควรปฏิบัติอย่างไรต่อ ฝูงชนที่ชุมนุม จึงจะเป็นผลดีต่อส่วนรวมและประเทศชาติ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะวิธีปฏิบัติและ วิธีสลายม็อบไว้ดังนี้

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับ ฝูงชนที่ชุมนุมกันนั้น ก็จะต้องอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติ โดยบท บัญญัติมาตรา 39 - ที่กล่าวข้างต้นนี้ เมื่อมีการชุมนุมของประชาชน หน้าที่ของตำรวจจึง จะต้องเป็นไปในด้านส่งเสริมเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุม และในขณะเดียวกัน ก็อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีได้เกี่ยวกับการชุมนุม มิให้การชุมนุมขัดขวางหรือ

ถ้าความเดือดร้อนแก่ประชาชน ผู้ไม่เกี่ยวข้องกับกาชุมนุมนั้น” ต่อเมื่อฝูงชนมีทีท่าว่าจะ ชุมนุมโดยไม่สงบจากที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Crowd “ ไปเป็น Mob “” ซึ่ง หมายความว่ากำลังจะเป็นอุปสรรคหรืออันตรายต่อผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึง จะปรับเปลี่ยนตามไปด้วย แทนการควบคุมฝูงชน (Crowd control) ตำรวจจะต้องหัน ไปใช้การควบคุมจลาจล (riot control) ข้อที่น่าสังเกตคำว่า control ซึ่งแปลว่า ควบคุม ไม่ใช่ปราบปราม ตลอดเวลาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับฝูงชนและจลาจล ตำรวจจะต้อง สำนึกว่าวัตถุประสงค์ของภารกิจ มิใช่เอาชนะด้วยการปราบปราม เช่น อย่งในการ ปราบปรามโจรผู้ร้าย หากแต่เป็นการพยายามควบคุม (control) มิให้จลาจลขยายวง ออกไป ตำรวจจะต้องพยายามทำ Mob ให้กลับ Crowd นี้คือ ความหมายของคำว่า การสลายม็อบ ซึ่งมีได้หมายความว่า ติ จับ หรือฆ่า ผู้ที่อยู่ใน Mob

ต่อเมื่อสถานการณ์ลุกลามร้ายแรงออกไป และมีทีท่าว่าจะเกินกำลังความ สามารถของตำรวจเท่านั้น จึงจะมีการใช้กำลังอื่นเข้าระงับปราบปราม อย่งในเมือง ลอสแอนเจลิสมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อมีการส่งกำลังของ National Guards (ซึ่งเป็น กำลังหนุนที่ได้รับภารกิจรักษาแบบรักษาดินแดน) และกำลังทหารนาวิกโยธินของ รัฐบาลกลางเข้าไปสนับสนุนตำรวจ แม้กระนั้นเทคนิคก็ยังเหมือนเดิม คือ หลีกเลี้ยง การใช้อาวุธเข้าปราบปรามโดยทหาร เพราะวัตถุประสงค์ก็คงเดิม คือ ไม่ใช่การ เอาชนะด้วยการปราบปราม

การควบคุมฝูงชนนั้นก็เช่นเดียวกับการปฏิบัติหน้าอย่างอื่น ๆ ของตำรวจคือ จะต้องกระทำโดยมีแผน ที่สำคัญที่สุด ก็คือต้องรู้เจตนาและอารมณ์ของผู้ชุมนุมเพื่อจะได้ วางแผนการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

“ การชุมนุม หมายความว่า กอง, หมู่, พวก

“ Crowd หมายความว่า ฝูงชน, ฝูง, พวก, คนมาก ๆ, มหาชน

“ Mob หมายความว่า กลุ่มคน, ฝูงชน, กลุ่มรวมทำร้าย

๓. มาตรการและแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศต่อผู้ชุมนุม หรือเดินขบวน

คณะกรรมการต่างประเทศได้ให้ความช่วยเหลือแก่อนุกรรมการ ขอความร่วมมือจากสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ และคณะทูตถาวรฯ ของไทยในประเทศต่าง ๆ รวม 30 แห่ง ให้สอบถาม และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศเหล่านั้น ต่อผู้ชุมนุมหรือเดินขบวนเพื่อนำมาศึกษา และประมวลเป็นข้อเสนอนั้นเกี่ยวกับมาตรการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อประเทศไทยในอนาคต

สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และคณะทูตถาวรฯ ได้รายงานเรื่องดังกล่าวมายังกระทรวงการต่างประเทศ มีข้อสังเกตว่า กฎหมาย หรือระเบียบของประเทศเหล่านั้นมีหลักการคล้ายคลึงกัน 3 ประการ คือ

๓.1 การชุมนุมประท้วงโดยสันติและอยู่ในกรอบของกฎหมายเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน รัฐบาลไทยและกฎหมายของหลายประเทศรับรองสิทธิของประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นในลักษณะของการชุมนุมและเดินขบวนที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และไม่ก่ออันตรายแก่ผู้อื่น (สหรัฐอเมริกา เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ อินเดีย ฯลฯ) นอกจากนี้ ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อปี 2509 ยังยอมรับข้อมติเรื่อง International Covenant on Civil and Political Rights ซึ่งกล่าวว่า สิทธิการชุมนุมโดยสันติจะต้องได้รับการยอมรับ และมีให้มีกาจำกัดการดำเนินการตามสิทธิดังกล่าว (มาตรา 21)

๓.2 เจ้าหน้าที่ของรัฐจะพยายามดำเนินการต่อผู้ชุมนุม และเดินขบวน ด้วยมาตรการที่ไม่รุนแรง กฎหมายของหลายประเทศถือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นผู้ดูแลความสงบเรียบร้อยของการชุมนุม และคอยป้องกันมิให้บุคคลภายนอกมารบกวนหรือขัดขวางการชุมนุม (เยอรมัน ใต้หวัน เกาหลีใต้ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐฯ สวิตเซอร์แลนด์ ฯลฯ) ในด้านองค์การระหว่างประเทศนั้นมีเอกสารสำคัญ 2 ฉบับ

ซึ่งเป็นมาตรการขบวนการยุติธรรม ได้แก่ Basic Principles on the Law Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials และ Code of Conduct for Law Enforcement Officials

ซึ่งระบุว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องใช้มาตรการที่ปราศจากความรุนแรงสำหรับอาวุธจะใช้ได้ตามความจำเป็นเท่านั้น

3.3 บุคคลภายนอกได้รับการคุ้มครองสิทธิจากการรบกวนของการชุมนุมหรือเดินขบวน กฎหมายของหลายประเทศระบุว่า การชุมนุมหรือเดินขบวนจะต้องเป็นไปโดยสงบและจะก่อให้เกิดอันตราย หรือเป็นการรบกวนต่อบุคคลภายนอกมิได้ หากมีการรบกวนเกิดขึ้น เช่น เดินขบวนกีดขวางทางจราจร เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะขอเข้าเบี่ยงเบนเส้นทางหรือสถานที่ได้ (สวีเดน เซโกสโลวาเกีย) นอกจากนี้ใน Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials ยังยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อาวุธเพื่อป้องกันตัว และระงับเหตุที่อาจเป็นภัยคุกคามถึงชีวิต หรือบาดเจ็บสาหัสต่อบุคคลอื่นได้ (หลักการที่ 9)

สำหรับแนวทางปฏิบัติของแต่ละประเทศนั้น อาจจะแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่ก็มีลักษณะร่วมกันในสาระสำคัญหลายประการ ทั้งนี้ประเด็นที่อาจเป็นแนวทางต่อการพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานของไทย ดังนี้

3.3.1 การชุมนุมประท้วงหรือเดินขบวนในประเทศส่วนใหญ่จะต้องขออนุญาตจากทางการเสียก่อน แต่ขั้นตอนและวิธีการในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป (ไต้หวัน ปรตุเกส ชองกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ เนเธอร์แลนด์ สหรัฐฯ สวิตเซอร์แลนด์ เซโกสโลวาเกีย)

3.3.2 . โดยทั่วไปแล้วทางการจะส่งตำรวจรักษาความสงบเรียบร้อยของการชุมนุม แต่ในกฎหมายของบางประเทศ (ไต้หวัน เกาหลีใต้) ระบุว่าผู้จัดการชุมนุมจะต้องจัดเจ้าหน้าที่ควบคุมการชุมนุมเพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยด้วย โดย

มีอำนาจจัดผู้ก่อการกบฏหรือผู้ก่อการจลาจลได้ หรืออาจขอความร่วมมือจากตำรวจ

3.3.3 ประเทศส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการนำกำลังทหารมาควบคุมการชุมนุมประท้วง ยิ่งไปกว่านั้นรัฐธรรมนูญของบางประเทศ เช่น โบรตุเกส เซโกสโลวะเกีย ยังระบุว่ากองทัพจะต้องไม่ดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับความมั่นคงภายใน ตลอดจนห้ามทหารใช้อาวุธ ตำแหน่งหน้าที่หรือภารกิจของตน เข้าแทรกแซงทางการเมืองไม่ว่ากรณีใดๆ

3.3.4 หากผู้ชุมนุมก่อความไม่สงบขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจต้องเข้าควบคุมสถานการณ์ โดยอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะเป็นอุปกรณ์ที่ไม่รุนแรง เช่น แก๊สน้ำตา เครื่องฉีดน้ำ กระบอง และโล่ เป็นต้น ทั้งนี้การใช้กำลังจะกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น (ไต้หวัน โบรตุเกส ฮังกง เกาหลีใต้ เซโกสโลวะเกีย) หากความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นก็จะเรียกกำลังตำรวจจากหน่วยอื่น หรือสุนัขและม้ามาเสริม (โบรตุเกส เซโกสโลวะเกีย) อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศยินยอมให้กองทหารมาควบคุมสถานการณ์ (อินโดนีเซีย)

3.3.5 บางประเทศกำหนดระยะเวลาการชุมนุมไว้แน่นอน เช่น สวิสฯ จะชุมนุมได้เพียง 3-4 ชั่วโมงเท่านั้น ส่วนในโบรตุเกสจะชุมนุมได้ในวันอาทิตย์และวันหยุด ในวันเสาร์ชุมนุมได้เพียงหลังเที่ยงไปแล้ว และในวันธรรมดาชุมนุมได้ระหว่างเวลา 19.30 - 24.30 น. เป็นต้น

3.3.6 เจ้าหน้าที่ของเซโกสโลวะเกีย ตั้งข้อสังเกตว่าทางการควรหลีกเลี่ยงมาตรการที่อาจเป็นการข่มขู่ หรือสิ่งเสริมให้เกิดความรุนแรง เช่น การใช้เฮลิคอปเตอร์มาบินวน การติดอาวุธพร้อมเพื่อแสดงพลังที่เหนือกว่า เป็นต้น

3.3.7 ในบางประเทศ เช่น ฮังการี ยังมีระบบกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากเพิ่งเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย แต่เมื่อมีการชุมนุมประท้วงทางกาใช้วิธีพิจารณาเพื่อยุติปัญหาซึ่งประสบผลสำเร็จด้วยดีตั้งนั้นเจตนารมณ์

ของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็จะไม่ใช้ความรุนแรงจึงมีความสำคัญยิ่ง

๓.๓.๒ ในเยอรมัน ได้บรรจุการฝึกฝนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน การชุมนุมประท้วงไว้ เป็นหลักสูตรพื้นฐานในการอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

กล่าวโดยสรุปมาตรการของต่างประเทศเหล่านี้ อาจจะเป็นแบบอย่างใน การกำหนดมาตรการของไทย เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังจะเห็น ได้ว่าประเทศส่วนใหญ่รับรองสิทธิของประชาชนในการชุมนุม หรือเดินขบวนโดยสันติ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวก และคุ้มครองมิให้เกิดความรุนแรงขึ้น ใน กรณีที่ผู้ชุมนุมก่อความไม่สงบ เจ้าหน้าที่จะใช้มาตรการต่างๆ นับแต่สันติวิธีจนกระทั่ง ถึงการใช้กำลังตามความจำเป็น โดยจะหลีกเลี่ยงการใช้กำลังจนกว่าในการปฏิบัติงาน ดังกล่าว

4. วิฤตการณ์ทางการเมืองและสาเหตุของวิฤตการณ์

4.1 มองภาพรวมของวิฤตการณ์ทางการเมือง

บทบาทของรัฐบาลในการดำเนินการแก้ไขวิฤตการณ์

4.1.1 พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และ พลอากาศเอก อีโนนต์ กลินกะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในท้องที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น. ซึ่งเมื่อได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 แล้ว

นายกรัฐมนตรี ก็ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติผู้ว่าราชการ ราชอาณาจักรความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. 2519 มาตรา 4 เรื่อง แต่งตั้ง ผู้ว่าราชการราชอาณาจักรความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งผู้มีอำนาจทหารสูงสุด เป็น ผู้ว่าราชการราชอาณาจักรความสงบเรียบร้อยภายในประเทศโดยตำแหน่ง โดยอ้างคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 172/2521 เรื่อง แต่งตั้งผู้ว่าราชการราชอาณาจักรความสงบเรียบร้อยภายใน

ประเทศ ลงนามโดย พลเอก เกษมศักดิ์ ชมะวโนห์ อดีตนายกรัฐมนตรี

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว ได้กระทำขึ้นหลังจากที่
ทำให้เกิดความไม่สงบโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งยังไม่สามารถระบุได้ว่า เป็นกลุ่มบุคคลใด
ที่เข้าใช้ความรุนแรงขึ้น

4.1.2 วิธีสลายการชุมนุม

ในระยะแรก ระหว่างวันที่ 4 - 11 พฤษภาคม 2535
การชุมนุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย การควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่เข้าใช้ความ
รุนแรงแต่อย่างใด และผู้ชุมนุมได้สลายตัวไปเอง

ในระยะหลังในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 การสลาย
การชุมนุม เริ่มต้นใช้ความรุนแรง นับตั้งแต่เวลา 21.45 น. แต่ในวันต่อมาได้ถอน
กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจออกไป เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ได้ใช้กำลังคนและอาวุธเข้าสลาย
การชุมนุมด้วยความรุนแรงเกินเหตุ

4.2 มองในแง่กฎหมาย

จากวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 - 20
พฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมานั้น จะเห็นได้ว่า รัฐบาลผู้บริหารประเทศ ได้เข้ามาแก้ปัญหา
ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ดังกล่าวโดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญห
กฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือของรัฐ นามมาใช้แก้ปัญหาดังกล่าวที่สำคัญ ๆ พอจะ
มาพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495

โดยอาศัยพระราชบัญญัติฉบับนี้ พลเอกสุจินดา คราประยูร
นายกรัฐมนตรี และพลอากาศเอก อับเต้ กิลีหะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ได้ออกประกาศรวม 5 ฉบับ คือ

4.2.1.1 ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น.และ ออกประกาศยกเลิก สถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว (ตามมาตรา 4)

4.2.1.2 ประกาศแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อ ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 (ตามมาตรา 21) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535

4.2.1.3 ประกาศห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือมีว่ชุมนุม กันตั้งแต่สิบคนขึ้นไปในท้องที่กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล (ตามมาตรา 8) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535

4.2.1.4 ประกาศห้ามมิให้กระทำการโฆษณาหรือ พิมพ์เอกสาร อันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร (ตามมาตรา 9) ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535

4.2.1.5 ประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตกรุงเทพฯ ออกนอกเคหสถาน ในระยะเวลาที่กำหนด (ตามมาตรา 5) ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2535

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกาศใช้ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

หลักการของพระราชบัญญัตินี้ คือเพื่อกำหนดหมายให้อำนาจรัฐบาล สำหรับบริหารราชการ ได้เป็นพิเศษ เมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน เหตุผลก็คือสถานการณ์ ของโลกในขณะนั้น เป็นที่น่าวิตกถึงอันตราย ซึ่งอาจจะลุกลามมาสู่ราชอาณาจักรได้ไม่ว่า เวลาใด ย่อมเป็นที่ทราบกันทั่วไปแล้วว่าเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน อันเกี่ยวกับส่วนได้เสีย อันยิ่งใหญ่ของประเทศชาติแล้ว รัฐบาลก็ควรใช้อำนาจอันกว้างขวางยิ่งกว่ากรณีปกติ

ภายในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ให้ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ มีอำนาจสั่งการใด ๆ รวมตลอดทั้ง สั่งใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ได้ทุกกรณี และให้มีอำนาจแต่งตั้งบุคคล หรือ คณะบุคคล ให้กระทำการใด ๆ ตามที่เห็นสมควร ได้ตามพระราชบัญญัติผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. 2519 (มาตรา 4)

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกาศใช้ในสมัยที่ นายธานีเทพ กรีขวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรีโดยมีหลักการว่า ให้มีกฎหมายว่าด้วยผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เหตุผลโดยนัยเป็นการสมควรให้กระทำความในในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เด็ดขาด และทันต่อเหตุการณ์ สมควรให้นายกรัฐมนตรี มีอำนาจแต่งตั้งผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เพื่อสั่งการใด ๆ รวมทั้ง สั่งใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ ตลอดจนข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยได้

ในร่างเสนอร่าง พ.ร.บ.ฉบับนี้ นายกรัฐมนตรี (นายธานีเทพ กรีขวิเชียร) ได้แถลงหลักการและเหตุผลดังกล่าวแล้ว สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ได้รับหลักการและรัฐบาลก็ขอเสนอให้สภาพิจารณา เป็น 3 วาระ มีสมาชิกอภิปรายเป็นส่วนน้อย แล้วก็มิมีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย

การออกกฎหมายนี้ออกมา เพื่อรองรับคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 2 เรื่อง แต่งตั้งผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

กฎหมายฉบับนี้ออกมาในขณะที่สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติ คือ
ออกประกาศใช้หลังจากเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองเมื่อ 6 ตุลาคม 2519

กฎหมายฉบับนี้ อาจจะเหมาะสมกับสถานการณ์ภายในประเทศ
ในขณะนั้น แต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ของบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างปัจจุบัน จนควร
ยกเลิก

อนึ่ง ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 10/2535 (สมัย
สามัญครั้งที่หนึ่ง) เป็นพิเศษ วันจันทร์ที่ 29 มิถุนายน 2535 นั้นที่ประชุมได้พิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
พ.ศ. 2519 พ.ศ. ... ซึ่ง นาย เต็ม ทัตติยา และ นายวันมูหะมัด นอร์มะทา เป็น
ผู้เสนอ และขณะเดียวกันนั้น ก็ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติชื่อเดียวกัน 2 ฉบับ ซึ่งนายทวี
พรสมดี เป็นผู้เสนอ และนายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ กับคณะ เป็นผู้เสนอขึ้นพิจารณ
พร้อมกันไป เพราะเป็นเรื่องทำนองเดียวกัน

เมื่อผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับ ได้แถลงหลักการ
เหตุผล และสมาชิกสภาอภิปรายแล้วที่ประชุมลงมติในวาระที่ 1 รับหลักการแห่งร่าง
พระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับ พร้อมกันไปด้วยให้ถือเอาร่าง พระราชบัญญัติ ซึ่งนาย เต็ม
ทัตติยา และนายวันมูหะมัด นอร์มะทา เป็นผู้เสนอ เป็นหลักการในการพิจารณา และ
เนื่องจากที่ประชุม ได้ลงมติให้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ตามที่สมาชิกสภาเสนอ
ที่ประชุม จึงได้พิจารณาเสนอในวาระที่ 2 เริ่มต้นด้วย ชื่อร่าง ศาบรารก แล้วเรียง
ตามลำดับมาตรา จนจบร่าง และลงมติเห็นชอบในวาระที่ 3 ให้เสนอวุฒิสภาพิจารณาต่อ
ไปตามรัฐธรรมนูญ ฯ แต่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ วุฒิสภายังมิทันได้พิจารณา ก็มีการ
ประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาเสียก่อน คือ ประกาศยุบวันที่ 30 มิถุนายน 2535 .

จะเห็นได้ว่า สภาผู้แทนราษฎร มีเจตนารมณ์ที่จะยกเลิก

พระราชบัญญัติ ฉบับนี้อย่างแท้จริง เพราะสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติยกเลิกตั้งกล่าว ด้วยมติเป็นเอกฉันท์ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติยกเลิกตั้งกล่าว ก็ได้เสนอให้สภา ฯ พิจารณาเป็นสามวาระ

4.2.3 พระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการกระทรวงกลาโหม

พ.ศ. 2503

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า " กระทรวงกลาโหม มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักร จากภัยคุกคาม ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อการรบ หรือการสงคราม เพื่อป้องกัน สถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อปราบปรามการกบฏ และการจลาจล เพื่อช่วยพัฒนาประเทศ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติในประการอื่น ตามกฎหมายกำหนด

การใช้กำลังทหารเพื่อปฏิบัติการตามความในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกระทรวงกลาโหมกำหนด

ราชการกระทรวงกลาโหม ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผน "

ระเหินได้ว่า ในวิกฤตการณ์ทางการเมือง เมื่อวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมา นั้น มูลเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของประชาชนก็คือ การใช้กำลังเข้าปราบปรามประชาชน โดยอาศัยอำนาจ ตามความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ (มาตรา 4)

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกาศใช้ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ปรับปรุงอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ลงไปที่แน่ชัด และจัดระเบียบการใช้อำนาจทหารให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ของโลก

กฎหมายฉบับนี้ ออกมาในสมัยที่ประเทศไทยเรา ถูกคุกคามจาก
ภัยคอมมิวนิสต์ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

4.2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
มาตรา ๒1 ความว่า " รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราช ความมั่นคงของ
รัฐและผลประโยชน์แห่งชาติ

กำลังทหารพึงใช้เพื่อการรบหรือการสงคราม และการป้องกัน
ปรามมิให้เกิดสงคราม เพื่อบกป้องสันติภาพระมหากษัตริย์ หรือปราบปรามกบฏและการ
จลาจล เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และพัฒนาประเทศ "

จะเห็นได้ว่า ในวิกฤตการณ์ทางการเมือง เมื่อวันที่ 17 -
20 พฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมานั้น ฝ่ายบ้านเมืองได้ใช้กำลังเข้าปราบปรามประชาชน
และก็ได้อ้างถึงรัฐธรรมนูญมาตรา ๒1 นี้ ให้อำนาจไว้

๕. ข้อเสนอแนะมาตรการป้องกันภารกิจความรุนแรงในอนาคต

หลักการ

1. การชุมนุมหรือการเดินขบวนโดยสงบและอยู่ในกรอบของกฎหมายเป็น
สิทธิพื้นฐานของประชาชน
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องพยายามดำเนินการต่อผู้ชุมนุมหรือเดินขบวน ด้วย
มาตรการที่ปราศจากความรุนแรง หากการประจักษ์โดยสงบได้ขยายตัวเป็นความรุนแรง
เจ้าหน้าที่จะต้องควบคุมสถานการณ์ด้วยมาตรการที่สมเหตุสมผลตามความจำเป็น
3. การชุมนุมหรือเดินขบวนจะต้องไม่ก่อความเสียหายหรือรบกวนสิทธิของ
บุคคลภายนอกตลอดจนไม่ทำลายทรัพย์สินสาธารณะหรือของทางราชการ

มาตรการ

1. มาตรการระยะสั้น

1. ยกเลิกพระราชบัญญัติผู้ชำนาญการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. 2519 (เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับใดฉบับหนึ่ง นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติผู้ชำนาญการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ. 2519 จึงมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 141/2535 เรื่อง ยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 172/2521 เรื่อง แต่งตั้งผู้ชำนาญการ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2521 ซึ่งคำสั่งนี้มีมาตั้งแต่สมัย พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี)

2. ทบทวนพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 และพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ให้มีความรัดกุมและมีหลักประกันว่าจะใช้กฎหมายดังกล่าวในสถานการณ์ที่จำเป็นอย่างถึงที่เท่านั้น โดยการใช้อำนาจทางกฎหมายควรผ่านกลไกความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีหรือจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ มิใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

3. ออกระเบียบหรือคำสั่ง ว่าด้วยการชุมนุมประท้วง รูปแบบของระเบียบหรือคำสั่งนี้จะต้องหารือผู้เชี่ยวชาญต่อไป

4. แก้ไขพระราชบัญญัติจัดระเบียบปฏิบัติราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 มาตรา 4 วรรคสอง เสียใหม่ ซึ่งบทบัญญัติเดิมนั้นกำหนดให้การใช้กำลังทหารในการปราบกบฏและการจลาจลเป็น อำนาจของกระทรวงกลาโหมเท่านั้น ควรแก้ไขการใช้อำนาจตามกฎหมายเสียใหม่ โดยการใช้อำนาจตามกฎหมายมาตราไว้ให้ผ่านกลไกความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะก่อให้เกิดความรอบคอบและเป็นระเบียบมากพอที่จะให้อำนาจรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมคนเดียวเท่านั้น

- ๕๑ -

๕. ขอความร่วมมือจากต่างประเทศ ในการฝึกอบรมด้านการปราบ
 ปรามอาชญากรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย

๖. จำกัดบทบาททหารมิให้มีส่วนในการปราบปรามอาชญากรรม หรือรักษาความ
 สงบภายในเขตเมือง และส่งเสริมบทบาททหารในฐานะทหารอาชีพ

2. มาตรการระยะยาว

1. รัฐบาลควรแก้ไขปัญหารากฐานของสังคม เช่น ความชอบธรรม
 ในการเข้าสู่อำนาจรัฐ

2. บวจุใหม่หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของการ
 แสดงออกในด้านความคิดเห็นอย่างเสรีและสงบอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่
 เกี่ยวข้อง

3. ออกกฎหมายว่าด้วยการชุมนุม รูปแบบร่างพระราชบัญญัติจะต้อง
 หาหรือผู้เชี่ยวชาญต่อไป

4. ทบทวนระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ.
 ๒๕๑๗ เรื่องการรักษาระเบียบปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่โดยเฉพาะมาตการรักษาความ
 ปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ราชการ

ในระเบียบว่าด้วยเรื่องดังกล่าวนี้มิได้วางระเบียบ เรื่องการให้
 อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้สามารถปฏิบัติภารกิจ และป้องกันการทำลายทรัพย์สินของส่วน
 ราชการได้ ในกรณีเกิดการจลาจลที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดเฉพาะหน้า เช่น
 กำลังวางเพลิงเผาสถานที่ราชการหรือทำลายสถานที่ราชการด้วยวิธีการต่างๆ ควร
 จะมีระเบียบหรือกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้มาตรการรุนแรง จัดการ
 กับผู้กระทำความผิดนั้นๆ ได้ เป็นกรณีพิเศษ ถ้ามีการออกกฎหมายหรือระเบียบเพื่อให้
 ตำรวจมีความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และจะต้องมีทางประสานสัมพันธ์
 ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจแล้วก็จะเบ็ดเสร็จติดต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เมื่อประชาชน

- ๕๒ -

ที่เข้าจากกฎหมายหรือระเบียบที่เข้าอำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวแล้ว เมื่อเห็น
เจ้าหน้าที่ตำรวจหากถูกก็จะให้การสนับสนุน บ่มองว่าตำรวจเป็นฝ่ายผิดตั้งเหตุการณ์ที่
ผ่านมา

อนึ่ง เหตุการณ์ที่ผ่านมาว่า เหตุการณ์วันมหาวิปโยค (14 ตุลาคม
2516) ก็คือ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ก็คือ เหตุการณ์ทั้งสอง
ครั้งนี้รัฐบาลได้สูญเสียทรัพย์สินของรัฐต่างๆ มากมาย เช่น กรณีเหตุการณ์วันมหาวิปโยค
มีการเผาเผาในตำรวจนครบาลนางเลิ้ง เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม
2535 ก็มีการเผาเผาในตำรวจนครบาลนางเลิ้ง อีกเช่นเคย ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่
สามารถจะรักษาสถานที่ราชการไว้ได้ มูลค่าความเสียหายของรัฐบาลในเหตุการณ์ครั้งนี้
มีมากมาย ถ้าไม่มีการแก้ไข หรือการออกกฎหมายให้ความชอบธรรมใน
การปฏิบัติหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ถ้าเหตุการณ์กลางๆ เช่นนี้ เกิดขึ้นอีกก็มีความ
เสียหายเกิดขึ้นเช่นเดิม เพราะรัฐบาลมาตรการป้องกันดังกล่าว

เหตุการณ์กลางๆที่ผ่านมาที่ตำรวจเห็นผู้คนที่เข้าใบทนายทรัพย์สิน
ส่วนราชการ เฉพาะหน้าแต่ก็ไม่กล้าทำอะไร เพราะเกรงฝูงชนที่มาชุมนุมข้อนี้คือปัญหา
จึงสมควรที่ระเบียบและออกกฎหมายกำหนด มาตรการต่างๆ ไว้ค่อนข้างชัดเจนเพื่อเป็น
แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเหตุการณ์นั้นๆ และเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะมี ความ
ชอบธรรมในการเข้าอำนาจหน้าที่ตามมาตรการที่ระเบียบหรือกฎหมายกำหนดนั้นๆ จะเป็น
การแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้

5. สนับสนุนให้กรมตำรวจ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการ
ปราบปราม โดยอาจขยายหน่วยงานในกรมตำรวจที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ สำหรับกำลัง
คนอาจใช้วิธีหมุนเวียนในเจ้าหน้าที่ตำรวจและห้องที่มาสักการปราบปราม อันจะทำให้
เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพิ่มขึ้น นอกจากได้ควรเพิ่มงบประมาณการจัดสรรกำลังพลและการเตรียม
พร้อมด้านอุปกรณ์ให้เพียงพอ

6. เจ้าหน้าใ้ตำรวจทุกคน ต้องได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในการชุมนุมประท้วง และต้องบรรจุการปฏิบัติงานในการชุมนุมประท้วงอยู่ในหลักสูตรขั้นพื้นฐานในการอบรมเจ้าหน้าใ้ตำรวจด้วย

7. มาตรการและการดำเนินการต่างๆ ของเจ้าหน้าใ้ตำรวจ ควรจะกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจนในกฎหมาย ตลอดจนในกฎกระทรวงและระเบียบข้อบังคับต่างๆ หลักสำคัญของกฎระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจต่อการชุมนุมประท้วงน่าจะตั้งอยู่บนพื้นฐานดังนี้

7.1 มาตรการของเจ้าหน้าใ้ตำรวจ จะต้องเป็นส่วนที่ เหมาะสมกับการกระทำของผู้ชุมนุมประท้วง โดยสามารถตรวจสอบในชั้นศาลได้ว่าเป็น การเกินกว่าเหตุ

7.2 มาตรการของเจ้าหน้าใ้ตำรวจ จะต้องมีการวางหลักเกณฑ์การปฏิบัติไว้ค่อนข้างชัดเจนในรูปแบบของกฎหมายและเป็นที่ยึดเปิดเผยต่อสาธารณชน และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าใ้ตำรวจทุกครั้งสามารถให้มีการตรวจสอบความถูกต้องในชั้นศาลได้ซึ่งกฎหมายและกฎระเบียบที่กำแนดหลักเกณฑ์สำหรับ ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าใ้ การณ์ของการชุมนุมประท้วงจะเป็นกฎหมาย และกฎระเบียบเดียวกับที่เจ้าหน้าใ้ตำรวจ ต้องยึดถือ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในกรณีทั่วไป

7.3 มาตรการของเจ้าหน้าใ้ตำรวจจะต้องรวมถึงมาตรการ ที่จะต้องจัดการให้ผู้ชุมนุมประท้วงสามารถดำเนินการชุมนุมประท้วงโดยสงบเรียบร้อยได้ เช่น อนุญาตกั้นการจราจร เป็นต้น รวมทั้งปกป้องผู้ชุมนุมประท้วงที่ดำเนินการอย่างถูกต้องไม่ให้ถูกรบกวนจากผู้คัดค้านหรือผู้ที่ไม่เห็นด้วย

8. ส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนทุกแขนง ให้รายงานข้อเท็จจริงอย่าง รับผิดชอบและให้ประชาชนมีสิทธิเลือกดูได้ ข่าวสารต้อง ไม่ถูกปิดกั้นหรือบิดเบือนจาก ข้อเท็จจริง

ที่ กกส.๑๐๐/ ๑๑๐๙

กองกำลังรักษาพระนคร
สวนเมืงสวนวัน ถนนราชดำเนินนอก
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
๑๐๓๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๕

เรื่อง ขอนี้แจงข้อเท็จจริง

เรียน ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

อ้างถึง หนังสือสภามุแทนราษฎร ค่วนที่สุด ที่ ๓๖๑/๒๕๑๕ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๕
เรื่อง ขออนุมัติบุคคลไปร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. เอกสารหมายเลข ๑ ประกาศกระทรวงกลาโหม ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๑๕ เรื่อง ใ้ให้นายทหารรับราชการ
 ๒. เอกสารหมายเลข ๒ คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (เฉพาะ) ที่ ๔/๒๕๑๕ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๕ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (เพิ่มเติม)
 ๓. เอกสารหมายเลข ๓ คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (เฉพาะ) ที่ ๑๐/๒๕๑๖ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๖ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
 ๔. เอกสารหมายเลข ๔ คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (เฉพาะ) ที่ ๔/๒๕๒๓ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๒๓ เรื่อง ใ้ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร มีอำนาจสั่งการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย
 ๕. เอกสารหมายเลข ๕ คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ (เฉพาะ) ที่ ๔/๒๕๒๕ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๕ เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ในกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
 ๖. เอกสารหมายเลข ๖ ลำดับเหตุการณ์สถานการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยภายในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในห้วงเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๕

ตามอ้างถึง ที่คณะกรรมการ ฯ ได้แจ้งขอให้ข้าพเจ้ามาเรียนที่แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกรณีพิพาทคดีทางการเมืองระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว

ข้าพเจ้าขอแจ้งต่อคณะกรรมการ ฯ ในรายละเอียดข้อเท็จจริงดังกล่าว ต่อไปนี้

ข้าพเจ้า หลเอก อีสระหงส์ หนูนุกคี่ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นผู้บัญชาการทหารบก ตั้งแต่วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๓๕ (เอกสารหมายเลข ๑) และข้าพเจ้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าว โดยมีข้อเท็จจริงและรายละเอียดคือ

ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่

เป็นผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเขตทหารบก มีอำนาจสั่งการและใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของทหารบก (ยกเว้นเขตพื้นที่ของอำเภอสีคิ้ว จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด) ได้ตามความจำเป็น และบังคับบัญชาผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเขตหมายเลข, ผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเขตหมายเลขทหารบก, ผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเขตจังหวัดทหารบก (ข้อ ๕.๒.๑ เอกสารหมายเลข ๒)

เป็นผู้บัญชาการรักษาพระนคร มีอำนาจสั่งการและใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ได้ตามความจำเป็น (ข้อ ๕.๒.๒ เอกสารหมายเลข ๒ และ ข้อ ๕.๒ เอกสารหมายเลข ๓)

เป็นผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร มีอำนาจหน้าที่สั่งการใด ๆ รวมตลอดทั้งสั่งใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ได้ตามความจำเป็น และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บัญชาการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ มอบหมาย (เอกสารหมายเลข ๔) และข้าพเจ้าได้รับแต่งตั้งให้เป็น ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร (เอกสารหมายเลข ๔)

แผนและคำสั่งที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

กองกำลังรักษาพระนคร ได้จัดทำแผนเพื่อใช้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่คณะกรรมการกฎหมาย และคำสั่งซึ่งมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน คือ แผนบริหารนาศ/๓๓ โดยมีจุดประสงค์ในการรักษาความสงบรวมทั้งการป้องกันและปราบปรามการต่อความไม่สงบที่ครบแบบในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล คือ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาครให้เกิดความสงบเรียบร้อยโดยเร็ว ทั้งนี้รวมทั้งการปฏิบัติการระวังป้องกันรักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญ และอารักขาบุคคลสำคัญของประเทศในพื้นที่รับผิดชอบ โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ ขั้นเตรียมการ

๑. คาเนินงานด้านการข่าว ด้วยการวางแผนและขยายข่าวงานข่าว ประสานงานเข้ากับหน่วยงานข่าวต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

๒. เตรียมหน่วยในการรักษาความสงบ ป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบและให้ความพร้อมรบทั้งในด้านการคลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ และยานพาหนะ เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งสิ่งอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่น ๆ

๓. เตรียมการเคลื่อนย้ายหน่วย เข้าปฏิบัติการตามภารกิจและเตรียมแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการเคลื่อนย้าย

๔. คาเนินการด้านมวลชนทุกรูปแบบ และเตรียมปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ และการปฏิบัติการจิตวิทยาต่อประชาชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยอาศัยสื่อโฆษณาทุกประเภท

๕. จัดทำแผนเผชิญเหตุ ในการปราบปรามการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ การระวังป้องกันสถานที่สำคัญและอารักขาคลสำคัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ขั้นที่ ๒ ขั้นการป้องกัน

๑. คาเนินการประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยาต่อประชาชนและฝ่ายตรงข้าม ให้ทราบข้อเท็จจริงของสถานการณ์

๒. ใช้กำลังเข้าปิดล้อมพื้นที่การก่อความไม่สงบ สลายฝูงชน ระวังป้องกันสถานที่สำคัญ และอารักขาคลสำคัญในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๓. ใช้กำลังมวลชนฝ่ายเรา สนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ขั้นที่ ๓ ขั้นการปราบปราม

ใช้กำลังปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบทุกรูปแบบในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ขั้นที่ ๔ ขั้นการส่งมอบความรับผิดชอบให้ฝ่ายบ้านเมือง

ส่งมอบความรับผิดชอบให้กับฝ่ายบ้านเมืองเมื่อสถานการณ์คลี่คลายเข้าสู่สภาพปกติ

เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ผู้อำนวยการรักษาพระนคร ได้ขออนุมัติจาก ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ให้แผนบริหาร/๓๓ เป็นคำสั่ง เพื่อให้มีผลสมบูรณ์และสามารถเข้าปฏิบัติการได้ ทั้งนี้ เพราะจากการประมาณการข่าวกรองที่ได้รับ ประกอบกับสิ่งบอกเหตุของสถานการณ์ แสดงให้เห็นว่าน่าจะเกิดเหตุไม่สงบ เรียบร้อยขึ้นในกรุงเทพมหานคร และอาจลุกลามไปสู่เขตบริเวณใกล้เคียงจากที่รุนแรงของการชุมนุมจะเปลี่ยนแปลงจากการชุมนุมโดยสันติวิธี ไปสู่วิธีการรุนแรงอันอาจกระทบถึงเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ได้อนุมัติตามที่เสนอ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕

กองกำลังรักษาพระนคร ได้ออกคำสั่งยุทธการที่ ๑/๒๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ (บก.๕๕) เพื่อรองรับการปฏิบัติตามแผนโพธิ์พินาศ/๓๓ เพราะขณะนั้นสถานการณ์การชุมนุมมีความจาเป็นที่เจ้าหน้าที่จะต้องเข้าปฏิบัติเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย โดยกำหนดภารกิจคือกองกำลังรักษาพระนครรักษาเทือกเขาวังซึ่งสถาปนาชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์แห่งราชจักรีวงศ์ ด้วยการรักษาความสงบ ป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบ ให้สงบเรียบร้อยโดยเร็ว ระวางป้องกัน รักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญและอารักขาบุคคลสำคัญของประเทศในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และมีแนวความคิดในการปฏิบัติ ซึ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติจะต้องยึดเป็นหลักการปฏิบัติหน้าที่ คือ

๑. กองกำลังรักษาพระนคร ใช้กำลังตามแผนค่า เน้นการรักษาความสงบในเขตพื้นที่รับผิดชอบ โดยใช้กำลังตำรวจ เป็นหลักในการเข้าค่า เน้นการรักษาความสงบ ป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบทุกรูปแบบในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย

๒. ในกรณีสถานการณ์รุนแรงไม่อาจยับยั้งได้ กองกำลังรักษาพระนคร จะเข้าดำเนินการด้วยการหลีชีพ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาปนาชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์แห่งราชจักรีวงศ์ เพื่อปกป้องสถานการณ์ให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด หลีกเสี่ยงการปะทะ หลีกเสี่ยงการสูญเสีย ด้วยการให้มาตรการจากเบาไปหาหนักตามขอบเขตและความจาเป็นของสถานการณ์

สำหรับคำแนะนำในการประสาน ซึ่งเบ้เนื้อเน้นย้ำที่แต่ละหน่วยจะต้องนำไปปฏิบัติด้วย คือ

- ๑. พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเป็นสถานที่ที่ต้องหลีชีพเพื่อรักษาไว้ให้ได้
- ๒. ทุกหน่วยประสานการปฏิบัติกับหน่วยในพื้นที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิดและต่อเนื่อง
- ๓. การปฏิบัติการบริเวณรอยต่อของพื้นที่รับผิดชอบ หน่วยต้องประสานกันอย่างใกล้ชิด

โดยเจหาะในเรืองการใช้อาวุธยิง

- ๔. เมื่อเผชิญหน้ากับผู้ก่อความไม่สงบให้ปฏิบัติดังนี้
 - ๔.๑ ใช้มาตรการเจรจา โดยไม่การปฏิบัติการจิตวิทยาควบคู่ไปด้วย
 - ๔.๒ ใช้การผลักดันประกอบการใช้เครื่องกีดขวางปิลกัน เบลิ้นหรือแยกเส้นทาง ของกลุ่ม

ผู้ก่อความไม่สงบ

- ๕.๓ ใช้อุปกรณ์การป้องกันปราบปรามการก่อความไม่สงบตามลำดับจากเบาไปหาหนัก
- ๕.๔ ให้คำนึงถึงว่าผู้ก่อความไม่สงบคือที่เืองประชาชนคนไทยด้วยกัน จึงให้หลีกเสี่ยงการ

ใช้กำลัง หลีกเสี่ยงการปะทะ หลีกเสี่ยงการใช้อาวุธ และหลีกเสี่ยงการสูญเสียให้มากที่สุด

คำสั่งยุทธการที่ ๑/๒๕ จะส่งไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นคำสั่งหลักในการปฏิบัติการกิจควบคู่ไปกับคำสั่งโพธิ์พินาศ/๓๓

สถานการณ์การชุมนุมและการก่อความไม่สงบ

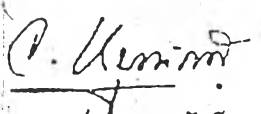
ตั้งแต่เริ่มสถานการณ์การชุมนุม กองกำลังรักษาพระนคร ซึ่งมีภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือจังหวัดปทุมธานี จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ได้ติดตามสถานการณ์ ที่มีแนวโน้มสื่อแสดงว่าจะส่งผลให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบมาโดยตลอด . เมื่อเริ่มการชุมนุมขึ้นในชั้นต้น หน่วยปฏิบัติของกองกำลังรักษาพระนครได้ใช้มาตรการตามนโยบายและคำสั่ง โดยเริ่มจากเบาที่สุดคือติดตามสถานการณ์ เมื่อจำเป็นต้องให้กำลังเจ้าหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในชั้นต้นก็เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจแค่เพียงฝ่ายเดียว จนกระทั่งเมื่อสถานการณ์การชุมนุมแปรเปลี่ยนไปเป็นการจลาจล และสถานการณ์เป็นชีวิตสามารถที่เจ้าหน้าที่ตำรวจแค่เพียงฝ่ายเดียวจะปฏิบัติหน้าที่สำเร็จภารกิจลงได้ กองกำลังรักษาพระนครจึงจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ทหารเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ เพื่อป้องกันเกิดวามวุ่นวายเรียบร้อยในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ การปฏิบัติของหน่วยในกองกำลังรักษาพระนครทุกครั้งเป็นไปตามเหตุผลอันสอดคล้องกับสถานการณ์และเป็นไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นโดยเคร่งครัด ทักษะขั้นตอนในการปฏิบัติภารกิจของอนุมัติและ/หรือรายงานให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงระดับผู้บัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งเป็นอำนาจการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และรัฐบาล เพื่ออนุมัติและ/หรือรับทราบ รายละเอียดของสถานการณ์และการปฏิบัติทั้งหมด ปรากฏความลับเหตุการณ์สถานการณ์ ฯ (เอกสารหมายเลข ๖)

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวทั้งหมด ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าอยู่บนพื้นฐานในตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและคำสั่ง โดยถูกต้องของผู้บังคับบัญชาทุกประการ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนเกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ทั้งของฝ่ายรัฐบาลและประชาชน เป็นเหตุการณ์ที่ทุกฝ่ายรวมทั้งข้าพเจ้าไม่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแต่ประการใด การที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้วิธีการสกัดกั้นตามคำสั่ง หรือ ๓๓ นั้น ก็สืบเนื่องมาจากการประมาณว่ากรองและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น ซึ่งคิดว่าหากไม่ใช้วิธีการสกัดกั้นคงแล้วความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศชาติรวมทั้งสถาบันหลักของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ จะต้องกระทบกระเทือนจนสุดประมาธได้ การชุมนุมที่แปรเปลี่ยนไปเป็นการจลาจลในที่สุดนั้นเป็นกรณีที่มีการเตรียมการไว้อย่างเป็นทางการและเป็นระบบและเจตนาจริงใจที่จะให้มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าได้มีการใช้ดุลพินิจอย่างละเอียดรอบคอบโดยมุ่งเน้นความสงบ ความสามัคคีและหลีกเลี่ยงการสูญเสียของทุกฝ่ายให้มากที่สุด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงว่าทุกคนคือประชาชนคนไทยด้วยกันทั้งสิ้นการปฏิบัติเริ่มด้วยวิธีการจากมาตรการที่เบาที่สุดตามความจำเป็นของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น จะเห็นได้ อย่างแจ้งชัดว่าเจ้าหน้าที่ได้อุตุนและอดกลั้นอย่างที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ แม้บางครั้งจะต้องได้รับบาดเจ็บจากการประทุรร้าย รวมทั้งถูกกดดันด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะการถูกคู่ต่อสู้ว่ากล่าว หรือถูกอุ้มหนีดูแลในบางครั้ง เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่าหากไม่ยินยอมถอยหรือถอนกำลังสามแรงกดดันของผู้ชุมนุม หรือการที่จะเข้าควบคุมตัวของผู้ชุมนุมซึ่งก่อเหตุรุนแรงขึ้นซึ่งหน้า เช่นเผาหรือทำลายทรัพย์สินของทางราชการ

และเอกชนแล้ว ผลกระทบที่ตามมาจะส่งผลให้เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เจ้าหน้าที่ที่จำ เป็นจะ
ต้องมอบแปรนาการค่า เนินการตามอานาจและหน้าที่ในขณะนั้น โดยจำเป็นต้องถอยร่นหรือถอนกำลังหรือคว
การควบคุมตัวผู้เฝ้าท่าลายทรัพย์สิน เพื่อลดแรงกดดันรวมทั้งแรงกดดันจากผู้ชุมนุมที่จะทำให้สถานการณ์
นั้นขยายไปสู่สถานการณ์ที่รุนแรงขึ้นจนไม่อาจประมาณาณ์ได้ การเข้าสลายการชุมนุม การเข้าควบคุมตัว
ผู้ชุมนุมและ/หรือผู้ก่อการจลาจล การใช้อาวุธปืนยิงขึ้นหารวมทั้งการใช้อาวุธปืนยิง โยที่ขยารดเมล์และระถ
บรรทุกที่เข้มนตลอดจนเครื่องยนต์ ดังกล่าว ในทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ และเหมาะสมกับ
สถานการณ์เฉพาะหน้า ดังนั้นความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งของภาครัฐและเอกชนจึง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มี
 สามารถหลีกเลี่ยงได้ ข้าพเจ้าและบรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายสาคใน ความทุกข์ ความเดือดร้อน และความ
 เสราสลดเสียใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี หากการดำเนินการหรือการกระทำใดในอานาจหน้าที่จะ
 บังเกิดผลช่วยให้เป็นการบรรเทาผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้แล้ว ข้าพเจ้าและบรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายพร้อม
 จะดำเนินการอย่างสุดกำลังความสามารถ-ข้าพเจ้าและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีความหวัง เป็นอย่างมิ่ง
 ว่าคงไม่มีเหตุการณ์ที่เ้าเศร้าสลดใจดังกล่าว เกิดขึ้นในสังคมของเราอีกต่อไป

การที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงรายละเอียด และข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการฯ เป็นลายลักษณ์อักษร
 มาในครั้งนี้ก็เพราะด้วยเหตุที่พิจารณาแล้ว เห็นว่าถึงหากจะมาชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ ด้วยตนเองก็คง
 ได้สำระใจความเพียงเท่าที่ได้ชี้แจงมาแต่คัมตามหนังสือฉบับนี้และการชี้แจงมา เป็นลายลักษณ์อักษรยังสามารถ
 เรียบเรียงข้อเท็จจริงได้ เป็นขั้นต่อเ่างต่อการพิจารณาซึ่งเป็นการสะดวกยิ่งขึ้นของคณะกรรมการฯ หาก
 การชี้แจงของข้าพเจ้าในครั้งนี้มีรายละเอียดอันใดที่ประสงค์จะให้ข้าพเจ้าชี้แจงเพิ่มเติม ขอความกรุณา
 แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบเพื่อจะได้ทำการชี้แจงต่อคณะกรรมการฯ ตามความประสงค์ต่อไป และหากรายละเอียด
 อื่นใดซึ่งจำเป็นต้องให้กำลังพลในกองกำลังรักษาพระนครเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด เนื่องมาจากเป็น
 ผู้อยู่ในเหตุการณ์และเป็นปฏิบัติโดยตรงแล้ว ข้าพเจ้าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือแจ้งข้อกำลังพลดังกล่าวหรือ
 เมื่อคณะกรรมการฯ ประสงค์ ก็จะดำเนินการให้กำลังพลดังกล่าวมาชี้แจงรายละเอียดหรือข้อเท็จจริง
 ต่าง ๆ จะได้เป็นที่ประจักษ์แก่คณะกรรมการฯ ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก
 (อิศระหงส์ หนานทักดี)

ผู้บัญชาการทหารบก/ผู้อำนวยการรักษาพระนคร/
 มณฑลทหารกองกำลังรักษาพระนคร

ที่ กกล.๑๐๐/๒๒๒๐

กองกำลังรักษาพระนคร
สวนมัสกิดวัน พระราชวังเดิม
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
๑๐๓๐๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๕

เรื่อง ขอลี้ภัยข้อมูเท็จจริงเพิ่มเติม

เรียน ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

db / ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๕

- อ้างถึง ๑. หนังสือสภาผู้แทนราษฎร คำนวณที่สุด ที่ ๓๖๕/๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๓๕
- ๒. หนังสือกองกำลังรักษาพระนคร ที่ กกล.๑๐๐/๑๑๐๕ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๓๕

ตามอ้างถึง ๑. ที่คณะกรรมการได้แจ้งขอให้ข้าพเจ้ามาร่วมประชุมเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการ ฯ ในวันอังคารที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๕ หรือวันศุกร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ กรณีวิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ความละเอียดแจ้งอยู่แล้วนั้น และปรากฏว่ามีรายละเอียดปรากฏทางสื่อมวลชน เกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งข้าพเจ้าได้เคยชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรมาตามหนังสืออ้างถึง ๒. ในที่ประชุมของคณะกรรมการ ฯ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ ในประการต่าง ๆ นั้น ข้าพเจ้าขอชี้แจงเพิ่มเติมต่อคณะกรรมการ ฯ ดังนี้

ข้าพเจ้ามีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะให้ความเป็นจริงได้ปรากฏแก่คณะกรรมการ ฯ เพื่อจะได้นำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไป ด้วยความเคารพในสถาบันสภาผู้แทนราษฎรและต่อคณะกรรมการ ฯ การที่ข้าพเจ้ามิได้มาชี้แจงด้วยตนเองนั้น ข้าพเจ้าต้องขอกภัยต่อคณะกรรมการ ฯ ด้วยเพราะในวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๕ ข้าพเจ้าได้รับแจ้งอย่างกระทันหัน จึงไม่สามารถมาชี้แจงตามกำหนดดังกล่าวได้ ส่วนวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๕ ข้าพเจ้าติดราชการจำเป็นเร่งด่วนที่นัดหมายไว้ก่อนแล้ว ข้าพเจ้ายังยืนยันว่ารายละเอียดการชี้แจงด้วยเอกสารของข้าพเจ้านั้นอยู่บนพื้นฐานความจริงทั้งสิ้น การชี้แจงด้วยหนังสือยังเป็นการสะดวกแก่คณะกรรมการ ฯ ในการล้าจับเหตุการณ์เป็นอย่างมาก หากคณะกรรมการ ฯ ยังติดใจสงสัยในประการใดเมื่อแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ ข้าพเจ้าสามารถชี้แจงในข้อความจริงมาให้ทราบได้ในเวลาอันสั้นอย่างแน่นอน นอกจากนี้แล้วบรรดาเหล่าผู้บังคับหน่วยและกำลังพลทั้งหมดของกองกำลังรักษาพระนครที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการกิจครั้งนี้ ก็มีความตั้งใจจริงและแสดงเจตจำนงอย่างแข็งขันเช่นเดียวกับข้าพเจ้าที่พร้อมจะนำความจริงเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ฯ เพื่อเป็นข้อมูลในการสรุปความเห็นในขั้นสุดท้ายต่อไป รายละเอียดทั้งหมดตามที่ข้าพเจ้าได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ ฯ มาแล้วนั้นเป็นการสรุปขึ้นจากข้อมูลรายละเอียดทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามภารกิจทั้งหมด ได้รายงานตามสายการบังคับบัญชาและตามสายงาน ที่มีภาวะเปรียบเทียบและข้อบังคับกำหนดไว้ ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวจะตรงกับข้อเท็จจริงในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าพเจ้า หากคณะกรรมการ ฯ ได้กรุณาพิจารณาในรายละเอียดทั้งหมดอย่างถี่ถ้วนแล้วจะเห็นรายละเอียดของเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ทั้งในรายละเอียดในแต่ละพื้นที่หรือใน

จุดต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ ๓ ประสงค์จะทราบลงไปในเรื่องอื่น ๆ ผู้บังคับหน่วยหรือเจ้าหน้าที่ที่เป็น
 ผู้ปฏิบัติในทันทีหรือในจุดดังกล่าว ซึ่งได้แสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนต่อผู้บังคับบัญชาแล้วว่าทุกคนหรือทั้งซึ่งจะ
 รายละเอียดในความจริงทั้งหมดคณะกรรมการ ๓ ความจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ของสถานการณ์
 และภารกิจกรณีฉุกเฉินของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายลงไปเป็นข้อปลีกย่อยภาคส่วน มีแผนการชี้แจงของข้าพเจ้า และ
 ต่อไปถึงผู้บัญชาการกองกำลังทหารบก, ผู้บัญชาการกองกำลังทหารเรือ, ผู้บัญชาการกองกำลังทหารอากาศ,
 ผู้บัญชาการกองกำลังตำรวจ จนถึงสุดท้ายรายละเอียดปลีกย่อยทั้งหมดของสถานการณ์และภารกิจของเจ้า
 หน้าที่ของรัฐนั้น เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ปฏิบัติจริงในทันทีจะสามารถให้ข้อความจริงทั้งหมดต่อคณะกรรมการ ๓
 ได้ เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีความสอดคล้องตรงกับการชี้แจงของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงกับเรทีแจงของ
 ข้าพเจ้า และผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศโดยที่สุจริต ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติภารกิจของ
 เจ้าหน้าที่ในครั้งนี้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นภารกิจหรือภารกิจที่ตลอดไปจนถึงการปฏิบัติในทันทีก็ตาม มีหลักฐานการ
 สั่งการและการรับคำสั่งเพื่อปฏิบัติอย่างถูกต้อง เป็นระเบียบอย่างสมบูรณ์ทุกประการ

สำหรับการประมาทการข่าวกรองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในทุกภารกิจของการรักษาความสงบเรียบร้อย
 จะต้องถูกต้อง ทันเวลา เพราะไม่สามารถที่จะรอให้มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นแล้วจึงจะหาวิธีป้องกัน
 เพียงประการเดียวได้ การประมาทการข่าวกรองของกองกำลังรักษาพระนคร ในทุกขั้นตอนนั้นสอดคล้องตรง
 กับสถานการณ์ และความจำเป็นในขณะปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการข่าว
 นี้จะต้องรายงานสถานการณ์ค่าการข่าวความที่ไ้ประสบพบเห็น ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบ และบันทึก
 ไว้เป็นหลักฐาน เรียงตามลำดับวันและเวลาอย่างแจ่มชัด ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดสามารถแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงในราย
 ละเอียดดังกล่าวได้ ข้าพเจ้าขอยืนยันการประมาทการดำเนินการข่าวกรองของกองกำลังรักษาพระนครสอดคล้อง
 ตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

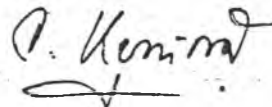
ในการที่แจงของข้าพเจ้าที่ว่า การชุมนุมที่แปรเปลี่ยนไปเป็นการจลาจลในที่สุดนั้น เป็นกรณีที่มีการ
 เตรียมการไว้อย่างเป็นระบบและเจตนาจงใจที่จะให้มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากการใช้ข้อมูล
 ด้านข่าวกรองเป็นส่วนหนึ่งของสมมุติฐานเหมือนภารกิจอื่น ๆ ทั่วไป และข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นนั้น ยืนยันได้ว่า
 การที่แจงของข้าพเจ้าดังกล่าวเป็นความจริง ข้าพเจ้าขอให้คณะกรรมการ ๓ ได้โปรดพิจารณาไปถึงกรณี
 ผู้นำการชุมนุม และผู้เข้าร่วมการชุมนุมได้ผลัดเปลี่ยนกันขึ้นเวทีปราศรัยปลุกกระดมความรู้สึกของผู้เข้าร่วมการ
 ชุมนุมจำนวนมากให้คล้อยตามไปกับการที่นายของผู้ขึ้นปราศรัยดังกล่าวด้วยถ้อยคำรุนแรงหยาดคายอย่างต่อเนื่อง
 การเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมจากท้องสนามหลวงสู่ถนนราชดำเนินกลาง ซึ่งการชุมนุมอยู่ที่ท้องสนามหลวง สามารถ
 ท้าได้อย่างไม่จำกัดเวลา แม้ภายหลัง เมื่อขบวนผู้ชุมนุมได้ถูกผลักดันให้หยุดอยู่ที่แนวริ้วสะพานผ่านฟ้าฯ
 หลังจากเกิดการจลาจล เปรารถที่สถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง รถยนต์และรถจักรยานยนต์ทั้งของทาง
 ราชการและเอกชนถูกทำลาย และเผาสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้งแล้ว เจ้าหน้าที่ได้พยายามร้องขอให้ขบวน
 ผู้ชุมนุมได้กลับไปชุมนุมกันต่อที่ท้องสนามหลวง โดยเจ้าหน้าที่พร้อมที่จะถอนกำลังกลับที่คั้งทันที ทั้งนี้เพื่อให้การ
 ชุมนุมเป็นไปด้วยความสงบและไม่มีเหตุการณ์จลาจลเกิดขึ้นอีก แต่ปรากฏว่าผู้นำการชุมนุมมิได้สนใจ หรือให้
 ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการร้องขอดังกล่าว การจัดขบวนผู้ชุมนุมในขณะเคลื่อนตัวไปตามท้องถนน มีกลุ่ม
 บุคคลที่พร้อมจะก่อให้เกิดความรุนแรงเป็นแนวหน้า การทำลายทรัพย์สินของทางราชการและเอกชนอย่างค่อ
 เนื่องและกระจัดกระจายทั่วไป การปล่อยข่าวลือต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความแตกแยกในบรรดาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ
 หน้าที่ และการปล่อยข่าวว่ามีการสูญเสียของฝ่ายผู้ชุมนุมจำนวนมาก เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกเกลียดชังโกรธ
 แค้นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข่าวลือดังกล่าวเผยแพร่ออกไปอย่างมีระบบและกระจายไปอย่างรวดเร็ว โดยวิธีการที่

ทันสมัยและอย่างกว้างขวาง ซึ่งเมื่อเหตุการณ์ยุติลง ข้าพเจ้าคิดว่าย่อมเป็นที่ประจักษ์แก่คณะกรรมการฯ แล้วว่ามีได้เป็นความจริงแต่อย่างไร เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าหยิบยกมาเป็นตัวอย่าง ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าการประมาทว่ากรงของกองกำลังรักษาพระนครอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงและกระทำกันขึ้นอย่างมีระบบ

ในสุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอความกรุณาคณะกรรมการฯ ได้โปรดพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติตามหน้าที่บนพื้นฐานแห่งอำนาจหน้าที่ที่ถูกต้องตามกฎหมายและเหมาะสมกับสถานการณ์ทุกประการแล้ว ข้าพเจ้าและผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นขอยืนยันว่าจะไม่มีการผลักภาระความรับผิดชอบในการปฏิบัติการกิจครั้งนี้ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาผู้หนึ่งผู้ใดอย่างแน่นอน การปฏิบัติของกำลังพลทุกนายในกองกำลังรักษาพระนครถูกต้องและชอบด้วยเหตุผลทุกประการแล้ว ข้าพเจ้าขอได้กรุณานำข้อความจริงทั้งหมด ตามที่ข้าพเจ้าชี้แจงมาในครั้งแรก และรายละเอียดการชี้แจงเพิ่มเติมในครั้งนี้ เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ต่อไป ทั้งนี้ความเห็นของคณะกรรมการฯ ที่จะเผยแพร่ออกไปนั้นจะได้อยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง ข้าพเจ้าและผู้บังคับบัญชารวมทั้งกำลังพลในกองกำลังรักษาพระนครทุกคนพร้อมเสมอที่จะให้รายละเอียดความจริงแก่คณะกรรมการฯ จนหมดข้อสงสัยต่อไปโดยเร็ว หากมีรายละเอียดอื่นใดที่คณะกรรมการฯ ประสงค์ให้ชี้แจงเพิ่มเติม ขอได้กรุณาแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบด้วย เพื่อจะได้ชี้แจงเพิ่มเติมตามความประสงค์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก

(อีสระหงส์ หนูนักดี)

ผู้บัญชาการทหารบก/ผู้อำนวยการรักษาพระนคร/

ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร

รับที่ ดอ / ๕๕๓๕

วันที่ ๑๕ / มิ.ย. / ๒๕๖๕

ส่งงาน ๑๖ มิ.ย. ๒๕๖๕ อำนาจ

สำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด

สนามเสือป่า แขวงดุสิต เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

ลับ

ด่วนมาก

ที่ กท ๐๓๐๑/๕๕

๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง การชี้แจงข้อเท็จจริง

เรียน ประธานกรรมการวิสามัญ

อ้างถึง ๑. หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ที่ ๔๑๓/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอผู้พิทักษ์สิทธิเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญ

๒. หนังสือสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่ กท ๐๓๐๑/๓๖ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอชี้แจงข้อเท็จจริง

ตามที่ประธานกรรมการวิสามัญ ได้กรุณาแจ้งเชิญข้าพเจ้าเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญ ฯ เพื่อให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม รายละเอียดตามอ้างถึง ๑. นั้น

ขอเรียนว่าวันและเวลาดังกล่าว ข้าพเจ้าติดภารกิจจำเป็นทางราชการ ซึ่งได้กำหนดไว้ก่อน จึงไม่อาจมาร่วมประชุมได้ และได้พิจารณาเห็นว่า คำชี้แจงลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ของข้าพเจ้า ตามอ้างถึง ๒. ได้ระบุข้อเท็จจริงโดยครบถ้วนและชัดเจนแล้ว การให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจะเป็นส่วนประกอบเล็กน้อยอันมิใช่สาระสำคัญ ฉะนั้น หากคณะกรรมการวิสามัญ ฯ ยังตั้งใจสงสัยหรือประสงค จะให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในประเด็นใด ขอได้โปรดแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ เพื่อจักได้ตอบเป็นเอกสารให้ได้ สาระประโยชน์ตามความประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

แจ้งในบันทึก ผ.ร. ของทรน.

Mamunt
๑๖ มิ.ย. ๒๕๖๕

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

๑๖ มิ.ย.

(เกษตร โรจนนิล)

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

ลับ

ที่ กท 0301/36

สำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด
สนามเสือป่า แขวงคูสิต เขตคูสิต
กรุงเทพมหานคร 10300

15 มิถุนายน 2535

เรื่อง ขอชี้แจงข้อเท็จจริง

เรียน ประธานกรรมการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร

อ้างถึง หนังสือสภาผู้แทนราษฎร ที่ 361/2535 ลงวันที่ 12 มิถุนายน 2535

เรื่อง ขออนุมัติควักบุคคลไปร่วมประชุมกับคณะกรรมการวิสามัญ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ประกาศกระทรวงกลาโหม ลงวันที่ 10 เมษายน 2535 เรื่อง ให้นายทหารรับราชการ
 2. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 172/21 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2521 เรื่อง แต่งตั้ง
ผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ
 3. สำเนากระดาศเขียนข่าว ที่ กท 0320/364 ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2535
 4. ประกาศกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ฉบับที่ 1
ลงวันที่ 7 พฤษภาคม 2535
 5. คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ที่ 2/2535
ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2535 เรื่อง แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเฉพาะกิจเพื่อ
รักษาความสงบเรียบร้อย
 6. คำสั่งกองอำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ที่ 3/2535
ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 เรื่อง ยกเลิกคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจ
เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

ตามอ้างถึง ประธานคณะกรรมการวิสามัญ สภาผู้แทนราษฎร ได้ขอให้ข้าพเจ้าร่วมประชุมกับ
คณะกรรมการวิสามัญ เพื่อแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าพเจ้า ในการรักษาความสงบ
เรียบร้อยกรณีเหตุการณ์กลางคืนที่เกิดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม ค.ศ. 1992
ที่ห้องประชุมคณะกรรมการวิสามัญฯ ในวันอังคารที่ 16 มิถุนายน 2535 นั้น ข้าพเจ้าขออนุญาต

ลับ

เนื่องจากข้าพเจ้าศึกษาราชการทางราชการจำเป็นมีอำนาจมาแถลงข้อเท็จจริงด้วยตนเองได้ จึงใคร่ขอแถลงข้อเท็จจริงเป็นลายลักษณ์อักษรตามลำดับดังต่อไปนี้ กล่าวคือ -

1. ข้าพเจ้าได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานแต่งตั้งเป็น ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2535 ตามหลักฐานเอกสารสิ่งส่งมาด้วย 1. ตำแหน่งดังกล่าวจะเป็นผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี สิ่งส่งมาด้วย 2. ซึ่งมีอำนาจสั่งการใด ๆ รวมตลอดทั้งสั่งใช้กำลังทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และข้าราชการพลเรือน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายได้ทุกกรณี กับมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลให้กระทำการใดตามที่เห็นสมควรได้ ตามนัยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พ.ศ.2519

2. ข้าพเจ้าได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการระงับยับยั้งการชุมนุมประท้วง ซึ่งพัฒนาความรุนแรงเป็นการจลาจล ระหว่างวันที่ 17 - 20 พฤษภาคม 2535 ณ กรุงเทพมหานคร ด้วยการติดตามสถานการณ์และสั่งการปฏิบัติต่าง ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้ -

2.1 จากวิกฤตการณ์ในทางการเมืองภายหลังจากการจัดตั้งคณะรัฐมนตรี ในเดือนเมษายน 2535 กระแสความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างพรรคฝ่ายค้านและพรรคร่วมรัฐบาล ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น พรรคการเมืองฝ่ายค้านได้จัดชุมนุมอภิปรายโจมตีรัฐบาล โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง และประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พลตรี จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้ประกาศต่อหน้าการชุมนุมประท้วงที่สนามหลวง ในวันที่ 4 พฤษภาคม 2535ว่าจะออกอาหารประท้วงจนกว่านายกรัฐมนตรีจะลาออกหรือตนตายไป และเริ่มออกอาหารประท้วงอยู่ที่หน้ารัฐสภา เป็นเหตุเพิ่มแรงกดดันให้สถานการณ์ทางการเมืองตึงเครียดยิ่งขึ้น ซึ่ง พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ได้สั่งการให้ข้าพเจ้าให้ข้าพเจ้าติดตามสถานการณ์และดำเนินการระงับป้องกัน และระงับยับยั้งมิให้สถานการณ์ดังกล่าวลุกลามจนเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติได้

2.2 ในวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นวันที่ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายต่อรัฐสภา การชุมนุมที่หน้ารัฐสภาได้มีผู้เข้าร่วมชุมนุมทวีจำนวนมากขึ้นเป็นประมาณ 50,000 คน มีการอภิปรายด้วยด้ายคำเผ็ดร้อนรุนแรง และได้พัฒนาจนมีการปฏิบัติเกินขอบเขตของการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบตามกฎหมาย กล่าวคือ กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้ปิดกั้นถนน ใช้กำลังผลักดันประตูรัฐสภาและใช้สิ่งของขว้างปาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาการณ์ป้องกันเหตุร้ายในบริเวณรัฐสภา การเผชิญหน้ามีความตึงเครียด โดยกลุ่มผู้ประท้วงได้ยั่วยุให้สถานการณ์รุนแรงยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าพิจารณาเห็นว่าสถานการณ์มีแนวโน้มส่อไปในทางจะเกิดความวุ่นวายจลาจลได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย

ข้าพเจ้าจึงให้สั่งการให้ พลเอก อิศระพงศ์ หนูหนักดี ผู้อำนวยการรักษาพระนคร (ผอ.รพน.) ผู้บังคับบัญชา
หน่วยรองศาสตราจารย์ กองผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ให้เตรียมการปฏิบัติตามแผน
ทางทหารที่มีอยู่ เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่สภาวะปกติ และให้รายงานสถานการณ์ให้ทราบทุกระยะโดยทันที
เมื่อมีเหตุการณ์ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 3.

2.3 สถานการณ์ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 ต่อมา การชุมนุมยังคงสภาวะความรุนแรงอยู่
ผู้นำการชุมนุมได้ประกาศกำหนดให้เป็นวันสุดท้ายที่ผู้ประท้วงจะต้องได้รับผลการปฏิบัติตอบสนองตามข้อเรียกร้อง
กล่าวคือ นายกรัฐมนตรีจะต้องลาออกและรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งจะเป็นการเผชิญหน้าที่ไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้ ข้าพเจ้าจึงได้ออกประกาศกองผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ฉบับที่ 1
ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย 4. แจ่งเตือนและชี้แจงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการชุมนุมต่อไป และขอร้องให้ระงับ
การชุมนุม แต่มิได้รับผลตอบสนอง ในทางตรงกันข้ามกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงกลับเพิ่มจำนวนขึ้นอีก ข้าพเจ้าจึง
จำเป็นต้องสั่งการให้ผู้อำนวยการรักษาพระนครปฏิบัติให้สถานการณ์กลับคืนสู่สภาวะปกติ และอนุมัติให้ใช้แผน
ทางทหารที่มีผลในการควบคุมและสลายกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเป็นคำสั่ง ทั้งนี้ เพื่อให้ผลในการใช้ปฏิบัติได้ทันที
ตามที่ผู้อำนวยการรักษาพระนครขออนุมัติ โดยได้มอบนโยบายในการปฏิบัติไว้ 5 ประการ คือ.-

- 2.3.1 ให้คำนึงเสมอว่าผู้ก่อความไม่สงบก็พี่น้องประชาชนคนไทยด้วยกัน
- 2.3.2 ให้หลีกเลี่ยงการปะทะ
- 2.3.3 ให้หลีกเลี่ยงการใช้อาวุธ
- 2.3.4 ให้หลีกเลี่ยงการเสียเลือดเนื้อและทรัพย์สิน
- 2.3.5 ให้ใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก

ซึ่งกองกำลังรักษาพระนคร (กกล.รพน.) ในฐานะหน่วยปฏิบัติได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติโดยกำหนด
ลงในคำสั่งยุทธการของกองกำลังรักษาพระนคร ซึ่งกองกำลังของทุกเหล่าทัพ กองกำลังพลเรือน และกองกำลัง
ตำรวจ ต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

แผนทางทหารที่มีผลในการควบคุมและสลายกลุ่มผู้ประท้วงดังกล่าวข้างต้น เป็นแผนการปฏิบัติ
ทางทหารที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วตามการปฏิบัติประจำปกติของการทำงานเพื่อพร้อมเผชิญเหตุ การรักษาความ
สงบเรียบร้อยมิให้ลุกลามจนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงภายในประเทศ โดยได้แบ่งขั้นตอนการปฏิบัติจากเบา
ไปหาหนักตามความรุนแรงของเหตุการณ์ กล่าวคือ-
ขั้นที่ 1. เป็นขั้นเตรียมการ คือการรวบรวมข่าวสารเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ
ในการใช้ปฏิบัติ

เจ้าหน้าที่ภาคเจ็บหลายราย หลังจากนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งอยู่ในลักษณะไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ใช้ขวานขวามัน
 จุดไฟขวานปา เจ้าหน้าที่ ยึดอาคารเก็บเพลิงและทำร้ายเจ้าหน้าที่ สถานการณ์ลุกลามไปสู่การจลาจลและอาจ
 ขยายตัวไปสู่การก่อการร้ายในเมือง ได้มีการแห่ทำลายทรัพย์สินของทางราชการในระหว่างวันที่ 17 - 19
 พฤษภาคม 2535 อาทิ สถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง กองกำกับการสวัสดิการเด็กและเยาวชน กรมประชาสัมพันธ์
 สำนักงานผลิตภัณฑ์แห่งรัฐบาล กรมสรรพากร ล้อมสถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง และอาคารดับเพลิง รวมตลอด
 ไปถึงการเผารถยนต์ของเจ้าหน้าที่และประชาชนในบริเวณดังกล่าวกว่า 50 คัน ยึดรถโดยสารมาเผาทำลายและ
 ในประการสำคัญได้มีการลอบยิงจากที่สูงที่จุดสกัดสะพานวันชาติ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่บาดเจ็บจำนวนหนึ่งและชาว
 ต่างประเทศเสียชีวิต 1 คน อันเป็นการละเมิดกฎหมายและเป็นภัยร้ายแรงต่อความมั่นคงของประเทศชาติโดย
 ส่นรวม ซึ่งในวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น. นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
 ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อการปราบปราม แต่สถานการณ์ยังทวี
 ความรุนแรงยิ่งขึ้น ในที่สุดได้มีการปราบปรามการจลาจลและสลายฝูงชนผู้ก่อการจลาจลด้วยการประกอบกำลังทหาร
 ตำรวจ ทั้งนี้เนื่องจากการจลาจลมีผู้ร่วมกระทำความคิดจำนวนมากและมีความรุนแรงเกินกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 จะดำเนินการปราบปรามเช่นอาชญากรรมปกติได้ เหตุการณ์ได้สงบลงและอยู่ภายใต้ความควบคุม ในวันที่ 21
 พฤษภาคม 2535

การดำเนินการระงับยับยั้งและปราบปรามการจลาจลระหว่างวันที่ 17 - 21 พฤษภาคม 2535
 ดังกล่าวข้างต้น เป็นการดำเนินการของกองกำลังรักษาพระนคร หน่วยรองของกองอำนวยการรักษาความสงบ
 เรียบร้อยภายในประเทศ โดยการควบคุมกำกับดูแล และการสั่งการของผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร
 ตามแผนทางทหารดังกล่าวข้างต้น ซึ่งข้าพเจ้าได้อนุมัติเป็นคำสั่งแล้วตามข้อ 2.3 ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับทราบ
 รายละเอียดการปฏิบัติและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากกองกำลังรักษาพระนครอย่างต่อเนื่องโดยตลอด

3. ในการใช้กำลังทหารเข้าระงับยับยั้งและปราบปรามการก่อการจลาจลครั้งนี้ ข้าพเจ้าเชื่อ
 โดยสุจริตว่าเป็นการใช้กำลังทหารโดยชอบ ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
 มาตรา 61 และพระราชบัญญัติจักระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 มาตรา 4 ต่างมีข้อกำหนด
 ที่ฟ้องกันว่ารัฐพึงจัดกำลังทหารไว้ เพื่อวัตถุประสงค์ประการหนึ่งคือการปราบปรามการกบฏและการจลาจล
 ทั้งนี้ เพราะลักษณะการกระทำความคิดดังกล่าวย่อมมีผู้ร่วมกระทำความคิดจำนวนมากและมีความรุนแรงเกินกว่า
 ที่กำลังตำรวจ ซึ่งมีไว้เพื่อการปราบปรามความคิดอันเป็นอาชญากรรมตามปกติได้ ประกอบกับข้าพเจ้าอยู่
 ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ย่อมมีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบ
 เรียบร้อยภายในประเทศตามความละเอียดในข้อ 1. หากข้าพเจ้ามิได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด
 ย่อมตกอยู่ในฐานะเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

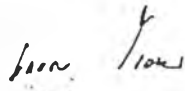
การปฏิบัติใด ๆ ของข้าพเจ้าหรือผู้อำนวยการรักษาพระนคร และผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนที่ได้
 ปฏิบัติไปตามคำสั่ง จึงเป็นการปฏิบัติทุกสิ่งทุกประการที่ชอบด้วยข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งมีอาจละเว้น
 ไม่ปฏิบัติเสียได้ และเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าจำต้องใช้อำนาจของผู้อำนวยการรักษาความสงบ

เรียกร้องภายในประเทศ สหภาพการจลาจลโดยลับก็เพื่อระงับยับยั้งมิให้สถานการณ์ลุกลามเป็นภัยคุกคามภายในประเทศที่ก่อความวุ่นวายใหญ่โตเกินกว่าจะควบคุมยั้งได้ ทั้งเหตุการณ์จลาจลครั้งนี้ได้ให้ฉันทานุมัติ รุนแรง และความเสียหายจนเกินภาวะการที่ฝ่ายพลเรือน คือ กระทรวงมหาดไทยจะควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ ซึ่งหากมิได้ใช้อำนาจของผู้ว่าราชการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศแล้ว ก็อาจประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อเพิ่มอำนาจและมาตรการในการปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการระงับปราบปราม ซึ่งจะเป็นการซ้ำเติมให้ภาพพจน์ของประเทศชาติเสียหายหนักยิ่งขึ้น และคงเป็นสถานการณ์ที่ไม่เป็นที่ปรารถนาแก่ประชาชนโดยทั่วไปยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อกราบทูลทูลเกล้าฯ ถวาย ทั้งนี้หากคณะกรรมาธิการวิสามัญยังตั้งใจสงสัยหรือประสงค์จะได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในประเด็นใด ก็ขอได้โปรดแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบ เพื่อจักได้ชี้แจงให้เป็นที่พอใจต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศเอก

(เกษตร โรจนนิล)

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด/ผู้ว่าราชการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

วิดีโอ "สรุปเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศ พ.ศ. 2535"

วิดิทัศน์สรุปสถานการณ์การก่อความไม่สงบเรียบร้อยภายในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล อันได้แก่จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร และสมุทรปราการ ในห้วงเดือนพฤษภาคม 2535 จัดทำขึ้นเพื่อความมุ่งหมายที่จะเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายในทุกๆด้านอย่างกว้างขวาง กระทบกระเทือนทุกวงการ และมีการปล่อยข่าวว่า หน่วยงานของทางราชการปฏิบัติการณ์รุนแรงและเกินกว่าเหตุต่อประชาชน จนทำให้เกิดความบาดหมาง ระหว่างกลุ่มคนในชาติขึ้น

ข้อเท็จจริงทั้งสิ้น ในวิดิทัศน์ได้ประมวลภาพมาจากการบันทึกภาพของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่นของโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 ช่อง 11 ของ CNN ITN และ NHK เป็นต้น เพื่อให้ท่านผู้ชมได้ชมภาพทั้งสองด้าน ด้านที่หนึ่งจะได้เห็นภาพลำดับของการก่อความไม่สงบ ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับจนถึงการก่อการจลาจล ผู้ที่นำการชุมนุม ไม่สามารถควบคุมมวลชนไว้ได้ และได้ลุกลามเป็นการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ อีกด้านหนึ่งเป็นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในการระงับการจลาจล และหยุดยั้งเหตุร้ายต่างๆ เพื่อพิทักษ์ชีวิต และทรัพย์สินของพี่น้องประชาชนเป็นส่วนรวม และรวมถึงทรัพย์สินสมบัติของทางราชการ ถ้าหากปล่อยให้เหตุการณ์ลุกลามต่อไป ความเสียหายของประเทศชาติจะเกิดขึ้นอย่างมากมาย จนไม่อาจสามารถประมาณได้

วันที่ 7 เมษายน พุทธศักราช 2535 ภายหลังจากเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ความขัดแย้งทางการเมืองได้ขยายตัวไปสู่สถาบันทหาร เมื่อ 5 พรรคการเมืองซึ่งมีเสียงข้างมาก ไม่สามารถสรรหาบุคคลในพรรค ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากที่นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมมีปัญหา ไม่สามารถรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ จึงได้หันมาขอให้พล.อ. สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบกรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่ามกลางการกักตักทั้งจากนายทหารระดับสูงหลายท่าน แต่เพื่อความมั่นคงของชาติตามระบอบประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญในขณะนั้น โดยหลักการที่นายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง พล.อ. สุจินดา คราประยูร จึงได้ลาออกจากทุกตำแหน่งในกองทัพ และต่อมาในวันอังคารที่

7 เมษายน 2535 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งนานาประเทศได้ให้การยอมรับ กระแสการขัดแย้งทางการเมืองของพรรคฝ่ายค้าน และพรรคร่วมรัฐบาล จึงเริ่มลดลง ประชาชนทั่วไปแสดงท่าทีที่จะชอรอดูผลการปฏิบัติงานของคณะรัฐบาลชุดใหม่สักระยะหนึ่งก่อน

วันที่ 9 เมษายน พุทธศักราช 2535 ร.ต.ฉลาด วรฉัตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.ตราด เริ่มมีวิถีการประท้วง โดยการอดอาหารที่บริเวณหน้ารัฐสภา ไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก กลุ่มพรรคฝ่ายค้านจึงหันมาใช้วิธีการทางรัฐสภา แต่อย่างไรก็ตาม กลับปรากฏความขัดแย้งในการจัดตั้งรัฐบาล มีการแสดงความไม่พอใจในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรี นอกจากนี้ประชาชนยังมีความเคลงใจในความซื่อสัตย์สุจริตของรัฐมนตรีหลายท่าน ทำให้ภาพพจน์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลถูกมองไปในแง่ลบว่า ต้องการแสวงประโยชน์ส่วนตัว มากกว่าจะทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชนอย่างแท้จริง และสถานการณ์ในขณะนั้นได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อศรัทธาของประชาชน ซึ่งมีต่อรัฐบาล และต่อตัวนายกรัฐมนตรี

กลุ่มที่เป็นแกนหลักในการเคลื่อนไหวกดดันในขณะนั้น ได้แก่มหาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มต่างๆที่เป็นแนวร่วม ได้ถือโอกาสขยายผลจากการสับสนของประชาชน ส่งสมาชิกเข้าอดอาหารประท้วง ร่วมกับ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร โดยหวังว่าหากมีผู้ใดผู้หนึ่งได้รับอันตรายอย่างหนึ่งอย่างใด กลุ่มคัดค้านทุกกลุ่มจะฉกฉวยเป็นเงื่อนไขการขยายผลต่อไปอีก

วันที่ 20 เมษายน 2535 พรรคฝ่ายค้านได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในขณะที่มีวลชน เริ่มมีการเคลื่อนไหวสูงขึ้น การจัดชุมนุมอภิปรายที่ลานพระบรมรูปทรงม้า มีผู้ร่วมชุมนุมประมาณ 3 หมื่นคน กลุ่มคัดค้านเริ่มขยายเงื่อนไขจากการโจมตีว่า นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง มาเป็นการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก

ในระหว่างวันที่ 4-5 พฤษภาคม 2535 การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเริ่มขึ้นอีกครั้ง เพื่อปูกระแสการชุมนุมคัดค้าน ในวันแถลงนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกำหนดไว้ในวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 การชุมนุมได้เริ่มมาตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมา โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นอย่างดี มีมวลชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากไม่ต่ำกว่า 3 หมื่นคน และ

จากการที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ได้ประกาศอดข้าวประท้วงอย่างจริงจัง ทำให้จำนวนผู้ร่วมชุมนุมเพิ่มมากขึ้น และถูกแทรกแซงจากบุคคลบางกลุ่ม ที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกในแนวทางรุนแรง เริ่มมีการขว้างปาเจ้าหน้าที่ตำรวจ

วันที่ 6 พฤษภาคม 2535 การชุมนุมเริ่มมีสภาพของความรุนแรงชัดเจนขึ้น ผู้ชุมนุมเพิ่มเป็น 5 หมื่นคน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านออกมาชุมนุมที่หน้ารัฐสภา ผลัดกันอภิปรายร่วมกับกลุ่มผู้คัดค้าน เมื่อเปิดการประชุม ผู้ชุมนุมหน้ารัฐสภาได้แสดงความไม่พอใจ โดยต่างพยายามผลักดันประตูลูกตุ้มรัฐสภา ขว้างปาเจ้าหน้าที่ สถานการณ์เผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มผู้ชุมนุม มีความตึงเครียดเพิ่มขึ้นทุกขณะ ประกอบกับผู้ชุมนุมบางกลุ่ม แสดงว่า ต้องการช่วยๆ ให้สถานการณ์พัฒนาไปสู่ขั้นของความรุนแรง เหตุการณ์ในขณะนั้นจึงเริ่มมีที่ท่าว่า จะเกิดความจลาจลวุ่นวายได้ทุกเมื่อ

ในระหว่างวันที่ 7-9 พฤษภาคม 2535 การชุมนุมซึ่งยืดเยื้อมาตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 ที่บริเวณหน้ารัฐสภา ได้ย้ายการชุมนุมมาที่บริเวณท้องสนามหลวง ในคืนวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 มีจำนวนผู้ชุมนุมประมาณ 35,000 คน ต่อมาในคืนวันที่ 8 พฤษภาคม 2535 ขณะที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ยังคงอดอาหารประท้วงอยู่ มีผู้เข้าร่วมการชุมนุมถึงประมาณ 6 หมื่นคน และในวันเดียวกัน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้นำผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งประมาณ 3 หมื่นคน ออกจากท้องสนามหลวง มาตามถนนราชดำเนิน โดยไม่ทราบจุดหมายปลายทาง แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสกัดกั้นไว้ที่สะพานผ่านฟ้า เวลา 21.30 น. ซึ่งเก็บบ่าไปสู่เหตุการณ์ชุลมุนวุ่นวาย อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ได้เข้าแก้ปัญหา ด้วยวิธีการที่นุ่มนวล โดยการเจรจา เป็นผลให้สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ และต่อมาในตอนเช้าของวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็ได้ประกาศยุติการอดอาหารประท้วง

ในระหว่างวันที่ 11-16 พฤษภาคม 2535 ผู้ชุมนุมได้สลายตัว หลังจากที่พรรคการเมืองต่างๆ ทั้งฝ่ายค้านและพรรคร่วมรัฐบาล ได้แถลงมติร่วมกันว่า จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเร่งด่วน แต่ผู้ชุมนุมยังคงยืนยันที่จะให้นายกรัฐมนตรีลาออก และนัดให้มาร่วมชุมนุมอีกครั้งที่ท้องสนามหลวงในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535

การประชุมคัดค้านรัฐบาลจนถึงวันที่ 16 พฤษภาคม 2535 ได้พัฒนาโดยลำดับข้อเรียกร้องต่างๆได้เพิ่มขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด ตลอดจนมีที่ท่าแน่ชัดว่า จะนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อย ทำให้ฝ่ายรัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้การชุมนุม เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตย และให้นำความขัดแย้งทางการเมือง เข้าไปแก้ไขในรัฐสภา

ก่อนถึงวันนัดชุมนุมใหญ่ที่ท้องสนามหลวง ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 สถานการณ์ได้ส่อเค้าของความวุ่นวาย เริ่มเกิดความขัดแย้งด้านหลักการ พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลเห็นว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ควรเป็นไปตามขั้นตอนของระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องเริ่มด้วยมติของพรรคการเมือง แล้วจึงนำไปสู่การแก้ไขในรัฐสภา ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ กลุ่มฝ่ายค้านกล่าวหาว่าพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ผิดคำสัญญาที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยทันทีที่ตกลงไว้ และกล่าวหาว่าทหารเป็นผู้ชี้แนะ และเป็นเผด็จการ ทั้งๆที่การจัดตั้งรัฐบาล และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นการดำเนินการของพรรคการเมือง ส่วนทหารมีเจตนาแน่วแน่เพียงที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นสำคัญเท่านั้น

เค้าของความวุ่นวายอีกหลายประการได้ติดตามมา เช่นมีการเผยแพร่ข่าวลือโจมตีบุคคล และสถาบันทหารอย่างกว้างขวาง กิจกรรมของฝ่ายรัฐบาลตามปกติ ถูกหยุดยักมากกล่าวหาว่า กระทำเพื่อขัดขวางการประชุมโดยสันติ และมีเจตนาทำลายประชาธิปไตย

วันที่ 17 พฤษภาคม 2535 เวลา 14.30 น. ได้มีการจัดตั้งเวทีปราศรัยที่ท้องสนามหลวง มีผู้ชุมนุมที่ท้องสนามหลวงประมาณ 15,000 คน และเพิ่มจำนวนขึ้นตามลำดับ

เวลา 20.15 น. พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ประกาศให้มีการเคลื่อนย้ายการประชุมไปบริเวณทำเนียบรัฐบาล ในเวลา 21.00 น. ขณะนั้นมีผู้ร่วมชุมนุมประมาณ 7 หมื่นคน

เวลา 21.20 น. พล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้นำผู้ที่มาชุมนุมจากท้องสนามหลวง มุ่งหน้าไปทางสะพานผ่านฟ้า

เวลา 21.35 น. ส่วนล่วงหน้าจำนวนประมาณ 200 คน ซึ่งมีลักษณะพร้อมที่จะใช้ความรุนแรง และมีการเตรียมการที่ฝาแนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ มาถึงแนวลาดหนามที่เจ้าหน้าที่วางสกัดกั้นไว้บริเวณสะพานผ่านฟ้า พร้อมทั้งใช้สิ่งของขว้างปาเจ้าหน้าที่ตำรวจ และใช้รถจักรยานยนต์ที่อยู่ในชบวน พยายามขับฝ่าแนวลาดหนาม และบางส่วนเข้าทำการรื้อถอนลาดหนาม และใช้ไม้หน้าสามพร้อมท่อนเหล็กที่ได้เตรียมการไว้แล้วเป็นเครื่องมือในการรื้อถอนลาดหนาม เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้รถดับเพลิงฉีดน้ำ สกัดกั้นฝูงชน

เวลา 22.10 น. กลุ่มผู้ชุมนุมได้พยายามเข้ารื้อถอนทำลายรั้วลาดหนาม แต่ได้ใช้รถยนต์เข้าก่อบังการฉีดน้ำของเจ้าหน้าที่ และผู้ชุมนุมสามารถเข้ายึดรถดับเพลิงไว้ได้ จากนั้น ได้พยายามใช้รถดับเพลิงเข้าทำลายรั้วลาดหนาม และสามารถฝ่าแนวรั้วลาดหนามเข้าไปได้บางส่วน แต่เจ้าหน้าที่ก็เข้าสกัดกั้น จนเจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บ 7-8 คน และกลุ่มผู้ชุมนุมก็ถอยกลับไป

เวลา 22.25 น. กลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งมีลักษณะควบคุมตัวเองไม่ได้ กลับเข้าเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า ด้วยวิธีการรุนแรงอีกครั้งหนึ่ง การกระทบกระทั่งเริ่มมีอีกครั้งหนึ่ง จากการขว้างปาด้วยสิ่งของ เปลี่ยนมาเป็นการนำขวดน้ำใส่น้ำมัน จุดไฟ และดอกไม้เพลิง ขว้างปาใส่เจ้าหน้าที่

เวลา 23.00 น. ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่ง ได้แทรกซึมเข้ามาชุมนุมที่บริเวณท่าเนียบรัฐบาล และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

เวลา 23.50 น. ผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งได้บุกเข้าล้อมสถานีตำรวจดับเพลิงภูเขาทอง และเผารถดับเพลิง รวมทั้งรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 5 คัน พร้อมทั้งขู่ยุด้วยการทำร้ายเจ้าหน้าที่ด้วยการขว้างระเบิดเพลิงเข้าใส่อยู่ตลอดเวลา

วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.30 น. สถานการณ์ค่อนข้างแน่ชัดว่าจะนำไปสู่การจลาจล และอาจขยายตัวไปสู่การก่อการร้ายในเมือง หากเหตุการณ์จลาจลและการก่อความไม่สงบดังกล่าว ยืดเยื้อออกไปเป็นเวลานาน เช่นที่เกิดการก่อการร้ายในเมืองในหลายประเทศในปัจจุบัน รัฐบาลจึงได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และพยายาม

ลดการสืบสน และการสูญเสียชีวิต โดยการปิดสถานการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และ
 ปริมาณเป็นเวลา 3 วัน อย่างไรก็ตาม ผุ่ชนไม่เห็นเจตนาที่ดี ที่ประสงค์จะให้
 เกิดความสงบขึ้นในบ้านเมืองของทางราชการแต่อย่างใด โดยเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะ
 เจตนาที่จะสร้างความวุ่นวาย จำนวน 150-200 คน ได้พกเครื่องมือ ซึ่งจัดเตรียมไว้
 แล้วอย่างสมบูรณ์ เช่นกรรไกรตัดเหล็กขนาดใหญ่ ฤงมือ กระสอบเป็นดิน เข้าทำการ
 รั้วถอนและทำลายรั้วลวดหนามที่บริเวณแนวสะพานผ่านฟ้าจนสำเร็จ ซึ่งผิดจากการชุมนุม
 ตามปกติธรรมดาทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด

จากนั้นกลุ่มคนกลุ่มนี้ พร้อมกับผู้ชุมนุมทั่วไปอีกจำนวนมาก ได้ฝ่าแนวสกัดกั้น
 ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไปเผชิญหน้ากับแนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ทหาร โดยใช้วาจาขู่ขู่
 และขว้างปาแนวทหารตลอดเวลา แนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งมีอาวุธปืนประจำ
 กาย โดยไม่ได้บรรจุกระสุนปืนในรังเพลิงเพราะเป็นนโยบายของกองกำลังรักษาพระนคร
 ที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นกับทุกฝ่าย

แนวทหารที่ปฏิบัติอยู่ในพื้นที่เห็นว่า หากยังคงแนวสกัดกั้นที่สะพานผ่านฟ้าต่อไป
 จะไม่สามารถหลีกเลี่ยงการปะทะได้ ซึ่งจะเกิดความสูญเสียอย่างแน่นอน จึงได้ขออนุมัติ
 ต่อผู้บัญชาการ กองกำลังรักษาพระนคร เพื่อถอนกำลังสกัดกั้น จากแนวสะพานผ่านฟ้า
 ไปยังแนวสกัดกั้นสะพานมัทวาน โดยจะกลับเข้าสถาปนาแนวสกัดกั้นบริเวณสะพานผ่านฟ้า
 อีกครั้ง ในโอกาสแรกเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร
 พิจารณาแล้วเห็นว่า สอดคล้องกับนโยบายและไม่เสียภารกิจหลักที่จะต้องยับยั้งชบวนผู้
 ชุมนุมไม่ให้เข้าสู่เขตพระราชฐาน จึงอนุมัติให้ปฏิบัติได้ จากนั้นกลุ่มคนที่ก่อความรุนแรง
 ดังกล่าว ได้แยกย้ายกันทำลายทรัพย์สินของประชาชน อาทิเช่น เผาและทำลายรถยนต์
 รถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ตามเส้นทางผ่านอย่างต่อเนื่อง

เวลา 02.30 น. กลุ่มคนที่คาดว่า จะเป็นกลุ่มที่ก่อความรุนแรงมาตั้งแต่ต้น
 ซึ่งแยกย้ายกันทำลายทรัพย์สินของประชาชนดังกล่าว ได้เริ่มบุกเข้าทำการเผาสถานีตำรวจ
 นครบาลนางเลิ้ง ปลอ่ยนักโทษที่ถูกคุมขัง เผากองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
 เพลารถของเจ้าหน้าที่และของประชาชนที่จอดอยู่บริเวณดังกล่าวกว่า 50 คัน

เวลา 03.00 น. ขบวนผู้ชุมนุมจำนวนมาก ได้เข้าเผชิญหน้ากับแนวสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ที่แนวสะพานมัฆวาน และใช้วาจาหยาบคายยั่วยุหรือมั่วทั้งกดดันด้วยวิธีการต่างๆ สถานการณ์มีที่ท่าว่าจะเกิดความรุนแรงมากยิ่งขึ้น รัฐบาลพิจารณาว่าสถานการณ์ดังกล่าว มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เพราะหากขบวนผู้ชุมนุมทั้งหมดสามารถผ่านแนวเขตดังกล่าวเข้าไปได้ ก็จะกระทบถึงเขตพระราชฐาน อีกทั้งผู้นำในการชุมนุมปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยกล่าวหาและเผยแพร่ข่าวลือว่า เหตุการณ์วุ่นวาย วางเพลิงทำลายทรัพย์สินของทางราชการ และประชาชน เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพื่อสร้างสถานการณ์ รัฐบาลจึงประกาศให้กำลังเจ้าหน้าที่เข้าสลายการชุมนุม ตามเหตุจำเป็นดังกล่าว ซึ่งนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์วุ่นวายจนถึงเวลานี้ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ยังไม่ได้ใช้มาตรการรุนแรงต่อผู้ชุมนุมแต่อย่างใด

เวลา 04.00 น. กำลังของเจ้าหน้าที่เริ่มวางจุดสกัดกั้น ล้อมรอบบริเวณที่ฝูงชนชุมนุมกันอยู่ โดยมีมาตรการในการควบคุมการชุมนุมอย่างประนีประนอม โดยยินยอมให้ประชาชนผ่านออกได้ และบางส่วนก็ช่วยเหลือด้านยานพาหนะในการเดินทางกลับบ้าน เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการสลายกลุ่มผู้ใช้ความรุนแรง จำนวน 150-200 คน ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การชุมนุมได้เริ่มไปสู่การจลาจลมาโดยตลอด โดยใช้มาตรการจากเบาที่สุด โดยวิธีเดินแถวเข้าผลักดันกลุ่มดังกล่าว แต่ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรง ด้วยการขว้างปาระเบิดเพลิงและก้อนอิฐอย่างหนาแน่น เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องใช้มาตรการต่อไป โดยยิงปืนขึ้นสู่ฟ้า เพื่อให้เกิดตกใจกลัว แต่กลุ่มคนดังกล่าวยังคงต่อสู้ โดยวิธีการเดิมต่อไป เมื่อระเบิดเพลิงหลายลูกตก และเกิดระเบิดเสียงดังกลางแถวทหาร ทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บบ้าง เจ้าหน้าที่ต้องหมอบโดยสัญชาตญาณ วิถีลากล้องปืนที่หันไปสู่ท้องฟ้า อาจจะลดระดับลง และเป็นอันตรายต่อฝูงชนได้บ้าง และปรากฏว่ามีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวน 4 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้รับนำตัวส่งโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าในทันที หลังจากนั้นก็ไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้นอีก แต่ไม่สามารถจับกุมผู้ก่อความวุ่นวายได้ ทั้งนี้เพราะกลุ่มคนดังกล่าว ใช้วิธีการหลบหนีเข้าไปแทรกในกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ และเกรงว่าจะเกิดกระแสการต่อต้านจากกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ อันอาจนำไปสู่การจลาจลที่รุนแรงได้

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่สามารถกลับเข้าตั้งแนวสกัดกั้นที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าได้อีกครั้งหนึ่ง โดยผู้ชุมนุมจำนวนมาก ยังคงชุมนุมกันอยู่บริเวณถนนราชดำเนินกลาง

เวลา 10.00 น. บรรยากาศการประชุมตึงเครียด ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และฝูงชน เป็นไปอย่างเรียบร้อย มีการเจรจาระหว่างผู้นำการประชุมและเจ้าหน้าที่ ซึ่งสรุปได้ว่า ทุกฝ่ายไม่ต้องการให้มีความรุนแรงเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ได้ขอร้องให้ผู้นำการประชุม นำฝูงชนกลับไปชุมนุมที่ท้องสนามหลวงตามเดิม โดยเจ้าหน้าที่จะไม่เข้าไปขัดขวางการประชุม แต่อย่างใด และเจ้าหน้าที่จะถอนกำลังกลับที่ตั้งตามปกติทันที ผู้นำการประชุมอ้างว่า การชุมนุมเป็นการชุมนุมในนามของสมาพันธ์ประชาธิปไตย จึงต้องกลับไปหาหรือกันก่อน ซึ่งก็ไม่ได้มีการกลับมาแจ้งผลการพิจารณาข้อเสนอของฝ่ายเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด โดยเจ้าหน้าที่ก็ไม่ทราบเหตุผลดังกล่าว

เวลา 14.30 น. ผู้นำการประชุมทยอยกันขึ้นปราศรัยบนเวที โดยกล่าวโจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรง และชักชวนให้อยู่ต่อไป จนกว่าจะสำเร็จตามประสงค์ จำนวนผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีแนวโน้มว่า หากการประชุมยืดเยื้อต่อไปจนถึงเวลาค่ำ อาจจะเกิดความรุนแรงขึ้น อย่างที่เกิดมาแล้วในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 อย่างแน่นอน

เวลา 15.20 น. เพื่อป้องกันเหตุจลาจลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น หากการประชุมยังมีอยู่ต่อไป เจ้าหน้าที่จึงได้เข้าสลายการประชุม ควบคุมตัวพล.ต.จำลอง ศรีเมือง กับผู้ชุมนุมไว้ 600-700 คน นำตัวไปสอบสวนที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน ในการสลายการประชุม เจ้าหน้าที่ใช้การยิงขึ้นฟ้าเพื่อสงบฝูงชน การดำเนินการไม่มีการสูญเสียทั้งสองฝ่าย แต่อย่างไรก็ตาม ในระหว่างปฏิบัติการดังกล่าว มีเสียงปืนของผู้อื่น ยิงมาจากที่สูงหลายนัด ในบริเวณรอบนอกของการชุมนุม เจ้าหน้าที่ได้จัดรถบริการผู้ประสงค์จะเดินทางกลับไปส่งตามจุดต่างๆ เพื่อให้การประชุมอยู่ในสภาพที่สงบและควบคุมได้

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายนิยมความรุนแรงได้ฉวยโอกาส เผยแพร่ข่าวลือ โดยกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ยิงปืนใส่ฝูงชน เป็นผลให้มีผู้เสียชีวิต เป็นจำนวนร้อยถึงพันคน ซึ่งเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน เนื่องจากที่จริงแล้ว มิได้มีการยิงปืนใส่ฝูงชนแต่อย่างใด อีกทั้งหากเป็นจริง สื่อมวลชนของไทยและต่างประเทศ ซึ่งอยู่ ณ ที่เกิดเหตุจำนวนมาก จะต้องสามารถบันทึกเหตุการณ์ไว้ได้ทั้งหมด นอกจากข่าวลือดังกล่าวแล้ว ยังมีการปล่อยข่าวลือเป็นระยะๆ เกี่ยวกับการเสียชีวิตของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ส่งผลให้สถานการณ์มีแนวโน้มเลวร้ายมากขึ้นกว่าเดิม

เวลา 16.00 น. เจ้าหน้าที่ที่ตั้งจุดสกัดบริเวณสะพานเฉลิมวันชาติ ถูกลอบยิงจากที่สูง เจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บจำนวน 3 คน และการลอบยิงดังกล่าวทำให้ชาวต่างประเทศเสียชีวิต 1 คน

เวลา 18.30 น. เจ้าหน้าที่ที่สามารถควบคุมสถานการณ์การชุมนุมบริเวณถนนราชดำเนินกลางและสะพานผ่านฟ้า จนถึงบริเวณหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไว้ได้ แต่ยังคงเกรงว่าจะมีฝูงชนจากภายนอกเข้ามาสมทบมีจำนวนมาก จนเกิดความรุนแรงขึ้นอีกในบริเวณถนนราชดำเนินกลางที่เจ้าหน้าที่สามารถควบคุมไว้ได้ดังกล่าว จึงได้วางกำลังสกัดกั้นชนบริเวณหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งฯ

เวลา 19.00 น. จากการประมาณสถานการณ์การชุมนุม เจ้าหน้าที่เชื่อว่าการชุมนุมน่าจะสงบลงได้ แต่สถานการณ์เลวร้ายที่สุดของการจลาจลครั้งนี้ก็กลับเริ่มขึ้น ฝูงชนที่ถูกปลุกกระดมจนขาดสติ ได้เผาสิ่งของกลางถนน และยิงเผาธของกองทัพอากาศที่มีหน้าที่รักษาการณ์บริเวณหน้ากรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 คัน โดยที่ทิ้งทหารอากาศและทหารบก ที่รักษาการณ์บริเวณดังกล่าวมิได้ใช้อาวุธขัดขวางแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

เวลา 20.00 น. สถานการณ์การชุมนุมเลวร้ายยิ่งขึ้น ผู้ก่อการไม่สงบได้ยึดรถเมล์จำนวน 5-6 คัน กับบังคับให้ผู้โดยสารที่อยู่บนรถให้มาเพิ่มจำนวนผู้ชุมนุม และใช้รถเมล์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการกดดัน และขัดขวางการรักษาความสงบของเจ้าหน้าที่

เวลา 21.00 น. การชุมนุมยังมีสถานการณ์เลวร้ายตามเดิม มีการปลุกกระดมให้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา มีการแพร่ข่าวเท็จเพื่อแสดงว่า เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เช่น มีทหารส่วนอื่นเข้าต่อต้านเจ้าหน้าที่ที่รักษาความสงบ มีกำลังติดอาวุธกำลังเดินทางมาช่วยเหลือผู้ก่อการไม่สงบ เป็นต้น ส่วนการเผาสิ่งของบนถนนยังมีอยู่ต่อไป และรุนแรงยิ่งขึ้น

เวลา 22.30 น. กลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งยังคงเผาทำลายสิ่งของกลางถนนอยู่ต่อไป เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่ยิงเข้าใส่พวกตนอย่างแน่นอนจึงรุกไล่ โดยใช้รถเมล์จากการยึดมา

จากที่ต่างๆ รวม 9 คัน และรถบรรทุกน้ำมัน ผลักดันเจ้าหน้าที่ จนต้องถอยร่นจาก บริเวณหน้าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล รวมทั้งทำลายและโจรกรรมทรัพย์สิน หลังจากนั้น ก็เริ่มเข้าทำการเผากรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการก่อจลาจลอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ ต้องพยายามคงแนวสกัดกั้น ไม่ให้ผู้ก่อการจลาจลขยายเหตุการณ์การก่อการจลาจล และการ เผาทำลายอาคาร สถานที่ เพิ่มขึ้นอีกต่อไป เพราะจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจประมาณ การได้ และเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้นเมื่อผู้ก่อการจลาจลใช้รถเมล์และรถบรรทุกน้ำมัน ที่ยัดวิ่งเข้าชนเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จึงได้ยิงเตือนขึ้นฟ้าไปก่อน แต่รถก็ไม่ได้ชะลอความเร็ว ยังคงเคลื่อนที่ตรงเข้าแนวเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องคงแนวสกัดกั้นดังกล่าวไว้ เพื่อ รักษาอาคารสถานที่บริเวณด้านหลังแนว แต่เมื่อรถวิ่งเข้าใกล้แนวเจ้าหน้าที่จนน่าจะเกิด อันตรายได้ เจ้าหน้าที่ได้ถอยเท้าที่จำเป็น แล้วยิงไปที่ยางรถดังกล่าว ซึ่งเมื่อแยก แยกแล้วก็ตาม รถเมล์ก็ยังวิ่งเข้าใส่แนวเจ้าหน้าที่ต่อไป เจ้าหน้าที่จึงยิงไปที่เครื่องยนต์ จนในที่สุดรถเมล์ก็เสียหลัก ปีนขอบทางเท้า ก่อนถึงแนวเจ้าหน้าที่ประมาณ 20 เมตร การใช้อาวุธครั้งนี้ อาจจะเป็นผลให้วิถีกระสุนที่กระแทบยาง หรือตัวรถยนต์แฉลบพลาดไป ถูกพี่น้องประชาชนที่มาชุมนุมกันจนได้รับบาดเจ็บ และมีการสูญเสียชีวิตได้

เหตุการณ์ตรงนี้นับว่าร้ายแรงที่สุด และฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็มีความเสียใจอย่าง สุดขีดและเศร้าใจอย่างที่สุด เจ้าหน้าที่ทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อรักษาสถานที่สำคัญ หยุดยั้ง การจลาจลและระงับเหตุร้ายต่างๆที่เกิดขึ้น โดยที่มีได้มุ่งหมายจะทำให้เกิดอันตรายใดๆ แก่พี่น้องประชาชนที่มาชุมนุม แต่ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ปรากฏว่ามีการคุกคาม โดยใช้รถเมล์ และรถบรรทุกน้ำมันวิ่งเข้าชน จึงได้มีการใช้อาวุธสกัดกั้นรถเมล์และรถ บรรทุกน้ำมัน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามคำสั่ง ซึ่งผู้บังคับบัญชา ได้สั่งการเน้นย้ำอยู่ตลอดเวลาว่า ให้คำนึงเสมอว่าผู้ก่อความไม่สงบคือ พี่น้องประชาชน คนไทยด้วยกัน ให้หลีกเลี่ยงการปะทะ หลีกเลี่ยงการใช้อาวุธหลีกเลี่ยง และพยายามอย่าง ยิ่งมิให้มีการเสียชีวิต และใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก

เวลา 23.30 น. เหตุการณ์ความรุนแรงเริ่มกระจายออกไปนอกพื้นที่การ ชุมนุม มีการเคลื่อนไหวของแก๊งค์มอเตอร์ไซด์จำนวนประมาณ 200 คันอย่างกว้างขวาง โดยแบ่งกลุ่มเข้าทำลายทรัพย์สินของทางราชการ เผาป้อมตำรวจ ทำลายไฟสัญญาณจราจร ตู้โทรศัพท์ ยึดรถบรรทุกน้ำมัน และรถเมล์เข้ามาที่บริเวณถนนราชดำเนินกลาง และทำการ

เผากรมประชาสัมพันธ์ กรมสรรพากร พยายามวางเพลิงที่กรมธนารักษ์ พร้อมกับทำการปล้ม
 สดมภ์ หยิบฉวยเอาทรัพย์สินของทางราชการและของข้าราชการในสถานที่ดังกล่าวไปหมดสิ้น
 และทำการเผารถยนต์อื่นๆ ที่จอดอยู่บริเวณถนนราชดำเนินกลางทั้งหมด

วันที่ 19 พฤษภาคม 2535 เวลา 00.50 น. เหตุการณ์จลาจลบริเวณหน้ากรม
 ประชาสัมพันธ์และบริเวณหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ ยังคงมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง
 ผู้ชุมนุมได้ยึดรถบรรทุกทุกคันและรถจักรยานยนต์ทุกคันที่สัญจรมาในระยะใกล้เคียง แล้วเข็นเข้าไปใส่แถวเจ้าหน้าที่
 พร้อมจุดไฟเผา

เวลา 05.00 น. รัฐบาลได้ตัดสินใจให้กองกำลังรักษาพระนคร เข้าสลายฝูงชน
 ที่ก่อการจลาจลบริเวณหน้ากรมประชาสัมพันธ์ และบริเวณหน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ ควบคุม
 ผู้ก่อความไม่สงบได้ 700 คนและแก๊งค์มอเตอร์ไซด์ได้ 9 คน โดยไม่มีการสูญเสียทั้งสอง
 ฝ่าย และไม่มีเหตุการณ์รุนแรงแต่อย่างใด โดยเฉพาะภายในโรงแรมรัตนโกสินทร์ ไม่มี
 เหตุการณ์ตามที่ปรากฏเป็นข่าวลือ เช่นเจ้าหน้าที่ระดมยิงเข้าไปในโรงแรม ทำให้มีคนที่
 เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และมีการนำศพประชาชนไปทิ้งนับพันศพ เป็นต้น รอยเลือดต่างๆ
 ที่หลงเหลืออยู่เกิดจากการที่แพทย์อาสาประชาชนเข้ามารักษาพยาบาลเท่านั้น จากการ
 เข้าควบคุมผู้ก่อการไม่สงบภายในโรงแรมรัตนโกสินทร์ เจ้าหน้าที่ไม่พบศพผู้เสียชีวิต และ
 ต่อมาผู้จัดการโรงแรมดังกล่าว ได้ยืนยันถึงข้อเท็จจริงนี้ หลังจากนั้นข่าวลือต่างๆ ได้แพร่
 สะพัดออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าว
 ข้างต้น รวมทั้งข่าวลือในการปล้นธนาคาร การจะก่อวินาศกรรมในย่านชุมชนใหญ่ๆ
 โดยหวังจะขยายความวุ่นวายให้มากยิ่งขึ้น จนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

เวลา 16.15 น. กลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วน พยายามที่จะเผาสถานีตำรวจ
 ชนะสงคราม เพื่อบังคับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยผู้ต้องหา ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ได้เข้าดำเนิน
 การสลายฝูงชนด้วยความละมุนละม่อม แต่กลับถูกโต้ตอบด้วยอาวุธปืน

ในคืนวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 สถานการณ์ความวุ่นวาย ซึ่งก่อขึ้นโดยผู้
 ก่อความไม่สงบ ได้ลดลงระดับหนึ่ง แต่ก็มีความพยายามที่จะให้เหตุร้ายดำเนินต่อไปอย่าง
 ยืดเยื้อ ยังคงมีการทำลายสิ่งสาธารณประโยชน์ และพยายามที่จะเข้าปล้นร้านปืนบริเวณ

สื่แยกอนุกรมณ์ ทำให้มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ มีผู้บาดเจ็บทั้งสองฝ่ายและเริ่มมีการรวมตัวของกลุ่มผู้ชุมนุม ที่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 สถานการณ์การก่อความวุ่นวายยังคงปรากฏอยู่ในหลายพื้นที่ ในลักษณะของการเผาทำลายสิ่งสาธารณประโยชน์ และยานพาหนะของเจ้าหน้าที่และประชาชน สถานการณ์มีที่ท่าจะยืดเยื้อ โดยเฉพาะที่บริเวณมหาวิทยาลัยรามคำแหง

เวลา 20.10 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรีและรัฐบุรุษ อัญเชิญกระแสพระราชดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับกระแสพระราชดำรัส และต่อมาเมื่อเวลา 24.00 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ได้ออกอากาศแพร่ภาพ โดยสรุปให้หัวหน้าเข้าหากัน เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ ด้วยความสงบ เพื่อผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด พอจะสรุปได้ดังนี้

1. การก่อความไม่สงบได้พัฒนาโดยลำดับ มีการปะทุกระแสการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง เริ่มรื้อมวลชนด้วยการอดอาหารประท้วง และเมื่อมวลชนมีจำนวนสูงขึ้น ก็เริ่มถูกแทรกแซงจากบุคคลบางกลุ่มที่ประสงค์ร้ายต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งพยายามช่วยยั้งการให้วาทะที่ไม่เหมาะสม และการคุมคามต่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้สถานการณ์พัฒนาไปสู่ขั้นของความรุนแรงตลอดเวลา และในที่สุดการชุมนุมของประชาชนโดยสันติ ก็กลายเป็นการก่อความไม่สงบ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายมวลชนเข้าเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ การสร้างเงื่อนไขในด้านข่าวลือ เพื่อให้ประชาชนเกลียดชังเจ้าหน้าที่ จนกระแสมวลชนมีความรุนแรงขึ้น จนผู้นำการชุมนุมไม่สามารถควบคุมไว้ได้ เป็นผลให้สถานการณ์กลายเป็นการจลาจลวุ่นวาย และการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน และของทางราชการอย่างกว้างขวาง

นอกจากนั้น ยังมีข้อสังเกตสำคัญว่า กลุ่มผู้ประท้วงในวันที่ 4-11 พฤษภาคม 2535 นั้น เป็นกลุ่มที่ชุมนุมโดยสันติ ส่วนผู้ก่อการจลาจลในระหว่างวันที่ 17-20

พฤษภาคม 2535 นั้น มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผู้ชุมนุมเดิมอย่างมาก มีท่าทีที่ต้องการที่จะสร้างความรุนแรงเพื่อให้เกิดสถานการณ์ก่อการร้ายในเมืองขึ้นให้ได้ ซึ่งจากประมาณการของเจ้าหน้าที่ มีจำนวนไม่เกิน 500 คน แต่กลุ่มคนดังกล่าวใช้วิธีแทรกเข้าไปในกลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ที่นำเชื่อว่า ใช้วิธีการชุมนุมที่สงบ เมื่อเจ้าหน้าที่จะเข้าจับกุมทุกครั้ง กลุ่มคนดังกล่าวจะรีบหลบหนีเข้าไปปะปนกับผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ทันที ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่รวมทั้งผู้นำในการชุมนุม ก็ไม่ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ หรือหาวิธีแก้ไข บางครั้งมีเหตุการณ์ช่วยเหลือและสนับสนุนเหตุการณ์ของกลุ่มบุคคลดังกล่าวอีกด้วย เจ้าหน้าที่จึงไม่ติดตามเข้าจับกุมในที่นี้ เพราะอาจจะเกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง จนเกิดเหตุร้ายติดตามมาอย่างมาก จนไม่อาจประมาณการได้

2. การปฏิบัติการรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ ได้ดำเนินการอย่างผ่อนปรนเป็นที่สุด ในการระงับเหตุร้ายที่เกิดขึ้น โดยคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้ก่อความไม่สงบคือพี่น้องประชาชนคนไทยด้วยกัน พยายามหลีกเลี่ยงการปะทะกับฝูงชน โดยพยายามอย่างยิ่งที่จะไม่ใช้อาวุธในการปฏิบัติหน้าที่ และหลีกเลี่ยงอย่างที่สุด ที่จะมิให้มีการเสียเลือดเนื้อ โดยพิจารณาใคร่ครวญมาตรการต่างๆ ที่จะนำมาปฏิบัติจากเบาไปหาหนัก

จากภาพข้างต้นจะเห็นว่า ในการรักษาความสงบเรียบร้อยครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้ใช้มาตรการจากเบาไปหาหนัก โดยพยายามสกัดกั้นมิให้ฝูงชนเคลื่อนย้ายเข้าไปในพื้นที่อันอาจคุกคามต่อสถานที่สำคัญอันได้แก่ ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา และเขตพระราชฐาน ซึ่งแม้เจ้าหน้าที่จะถูกทำร้ายด้วยการขว้างปาด้วยสิ่งของ และในที่สุด ขวดใส่น้ำมันจุดไฟ ที่บริเวณสะพานผ่านฟ้า ในคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ก็มีได้มีการโต้ตอบ คงใช้วิธีการถอยให้พ้นจากการเผชิญหน้า อนึ่ง ถึงแม้ว่า เจ้าหน้าที่ตระหนักดีว่า ฝูงชนที่เผชิญหน้าในขณะนั้น ได้รับการปลุกระดมจนมีลักษณะอาการคลุ้มคลั่ง ขาดสติ แต่ก็คำนึงว่าเป็นประชาชนคนไทยด้วยกัน จึงพยายามหลีกเลี่ยงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งฝูงชนก็ไม่มี ความเข้าใจพอใจแต่อย่างใด กลับก่อเหตุร้ายแรงขึ้น โดยการเผาทำลายสถานที่ ยานพาหนะ ของทางราชการจำนวนมาก และยังได้โจรกรรมทรัพย์สินของทางราชการภายในอาคารดังกล่าวอีกด้วย จนรัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มมาตรการในการควบคุมฝูงชน เพื่อควบคุมความเสียหาย ซึ่งเจ้าหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย เพียงใช้การยิงปืนขึ้นฟ้า ผลักดันให้ฝูงชนที่ก่อการร้ายออกนอกพื้นที่ และต่อมาได้พยายามเจรจา เพื่อให้การชุมนุมกลับไปที่ยี่ต่งสนามหลวง โดยทางเจ้าหน้าที่จะไม่ขัด

ขวางแต่อย่างใด ซึ่งก็ไม่เป็นผล จึงได้เห็นมาตรการในการสลายฝูงชน ด้วยการแยกผู้นำการชุมนุมออกจากฝูงชน โดยหวังเพียงให้ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองกลับคืนเดิม เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้น ทางเจ้าหน้าที่ก็มีได้มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการเสียชีวิตแต่อย่างใด

3. สำหรับด้านเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ เมื่อน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อม รับฟังกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทุกหน่วยได้กลับกรมกอง เพื่อสนองพระราชดำริสทุกประการ และปัจจุบันทุกหน่วยงานได้ดำเนินการ อย่างเต็มความสามารถในการช่วยเหลือประชาชนในชนบทที่กำลังประสบปัญหาภัยแล้ง ที่อาจนับได้ว่ารุนแรงที่สุดในรอบ 10 ปี ตามกระแสพระราชดำริ นอกจากนั้น หน่วยงานของรัฐยังได้มีการพัฒนาในด้านบุคลากรตลอดเวลา และค่านึงเสมอว่า เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญประการแรกในความพร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือประชาชนโดยทันที ที่ประชาชนมีความเดือดร้อน

นอกจากนั้น ทางราชการตระหนักดีว่า ทุกหน่วยงานราชการเป็นของประชาชน และจะเข้าร่วมแก้ไขปัญหานั้นอันที่จะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยจะยอมรับความเจ็บปวดการดูแลจากผู้ไม่หวังดี และผู้ที่ขาดความเข้าใจที่แท้จริง โดยหวังว่ากาลเวลาจะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันให้กลับคืนมาเช่นเดิมได้

4. รัฐบาลและหน่วยงานของทางราชการ ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ได้เข้าเยี่ยม และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้บาดเจ็บ ซึ่งรวมถึงการบรรเทาทุกข์ให้แก่ญาติของผู้เสียชีวิตในทันที อีกทั้งได้จัดตั้งศูนย์บรรเทาทุกข์ขึ้นหลายหน่วยงาน ซึ่งปัจจุบันศูนย์บรรเทาทุกข์เหล่านั้น ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่ผู้ประสบเคราะห์กรรมในระดับหนึ่งแล้ว

นอกจากนั้น รัฐบาลได้มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในการที่จะให้ความอนุเคราะห์ผู้บาดเจ็บ และญาติของผู้เสียชีวิตต่อไปอีก เพื่อคลายทุกข์ลงให้ได้

ในด้านข้อเท็จจริง รัฐบาลและหน่วยงานของทางราชการ ก็ให้ความสำคัญไว้ในระดับเดียวกัน มีการจัดตั้งศูนย์สำรวจข้อเท็จจริงขึ้นในทุกหน่วยงานของทางราชการ

ที่เกี่ยวข้องในภารกิจการรักษาความสงบเรียบร้อย ในขณะที่รัฐสภาได้จัดตั้งคณะกรรมการวิสามัญ สอบสวนข้อเท็จจริงกรณีจลาจล และสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและความเสียหายขึ้นเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อจัดทำข้อสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น และการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการเข้าระงับเหตุร้าย และยับยั้งการจลาจล ในอันที่จะบันทึกไว้เป็นบทเรียนในการแก้ไขป้องกันมิให้เหตุการณ์อันร้ายแรงเช่นนี้เกิดขึ้นอีก

สรุปยอดผู้สูญหายของศูนย์ฮอทไลน์มติดล

ข้อมูลวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2536

* ยอดผู้สูญหายที่ถูกแจ้งทั้งหมด	2,087	คน
จากการตรวจสอบล่าสุดยังคงมีจำนวนผู้สูญหาย	167	คน
- ผู้สูญหายที่มีโอกาสหายในเหตุการณ์	52	คน
- ผู้สูญหายที่อาจไม่หายในเหตุการณ์	30	คน
- ผู้สูญหายที่ทางศูนย์ฯยังไม่สามารถติดตามได้ ¹	85	คน

¹ ผู้สูญหายที่ทางศูนย์ฯไม่สามารถติดตามได้ เนื่องจากไม่มีที่อยู่ผู้แจ้งและหรือผู้สูญหาย หรือมีที่อยู่แต่เมื่อติดต่อไปปรากฏว่าจดหมายตีกลับ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทางศูนย์ฯไม่สามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่ถูกแจ้งหายนั้นตัวตนจริงหรือไม่ บุคคลเหล่านี้สูญหายจริงหรือไม่ แต่รายชื่อของบุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ทางรัฐได้ตัดออกไปจากบัญชีผู้สูญหายแล้ว การที่ศูนย์ฯยังคงรายชื่อเหล่านี้ไว้ เพราะต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางก่อนจะตัดรายชื่อเหล่านี้ออกไป

ดังนั้น ทางศูนย์ฯจึงใคร่ขอความร่วมมือจากสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์รายชื่อเหล่านี้เป็นกรณีพิเศษ โดยให้ญาติพี่น้องติดต่อกลับมาที่ศูนย์ฯ ถ้ามีการติดต่อกลับมาและมีหลักฐานเชื่อได้ว่าเป็นผู้สูญหายในเหตุการณ์ ทางศูนย์ฯจะได้ประสานกับกรมตำรวจต่อไป

แต่ถ้าไม่มีการติดต่อกลับมาถึงศูนย์ฯจนถึงสิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2536 ทางศูนย์ฯจำเป็นต้องตัดรายชื่อเหล่านี้ออกจากบัญชีของศูนย์ฯด้วย

ที่มา: โครงการวิจัยเดือนพฤษภาคม 2535 สถาบันวิจัยประชากรสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาคผนวก ง : ประกาศ คำสั่ง และแถลงการณ์ของรัฐบาล ช่วงวิกฤตการณ์

จากกลุ่มผู้รักชาติไทย

สวัสดีครับ พ่อแม่พี่น้องที่เคารพรักทุกท่าน ที่ท่านได้เข้ามาประชุมกันในวันนี้ ก็มาด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของพวกที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ศาสนา และองค์พระมหากษัตริย์ พวกมิถุดมการณ์ชั่วช้า ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ บุคคลดังกล่าวเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้านทั้งสิ้น บุคคลเหล่านี้มีความพยายามจะนำพ่อแม่พี่น้องเข้าไปเป็นเครื่องมือของพวกเขา ขอให้พ่อแม่พี่น้องทุกคนจงอย่าให้ความร่วมมือร่วมใจกับกลุ่มบุคคลดังกล่าวที่กำลังเคลื่อนไหวอยู่ในขณะนี้ พ่อแม่พี่น้องที่เคารพรักต่อสถาบันทั้งสาม รวมทั้งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข จงช่วยกันขจัดสิ่งเลวร้ายที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ให้เร็วที่สุด และกำลังของมวลชนต่างๆ ที่จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติ ฯลฯ กำลังดำเนินการต่อต้านสลายฝูงอยู่ขณะนี้ ขอให้พ่อแม่พี่น้องผู้บริสุทธิ์ยุติธรรม จงออกจากบริเวณนี้โดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหมู่เหล่ากำลังดำเนินการกวาดล้างอย่างเฉียดขาด เพื่อความผาสุกของประเทศชาติบ้านเมืองของเราเอง ขอให้ทุกท่านจงให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยความจริงใจด้วยเถิด

กราบขอบพระคุณอย่างสูง

กลุ่มผู้รักชาติไทย

ใบปลิวฉบับนี้ ไพร่จากเครื่องบินที่บริเวณหน้ารัฐสภา ในวันที่ 7 พฤษภาคม 2535

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 333/2535 เรื่องห้ามมิให้มีการชุมนุมมั่วสุมกัน

เวลา 01.30 น. วันที่ 18 พฤษภาคม

ตามที่รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เวลา 00.30 น. และได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ไปแล้วนั้น

เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความมาตรา 8 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 จึงห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติธุระ ณ ที่ใดๆ ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ในท้องที่กรุงเทพมหานครทุกเขต จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ใดฝ่าฝืนให้เจ้าพนักงานจับกุมเพื่อดำเนินการสอบสวนความผิด ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับการชุมนุม หรือมั่วสุมกันในระหว่างบุคคลซึ่งร่วมอยู่ในบ้านเดียวกัน ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เวลา 01.30 น.
ลงชื่อ พล.อ.อ.อนันต์ กลินทะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แถลงการณ์ของรัฐบาล

เวลา 00.46 น. วันที่ 18 พฤษภาคม

ด้วยขณะนี้ปรากฏว่า ได้มีกลุ่มบุคคลร่วมกันก่อความไม่สงบขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจนถึงจลาจล รัฐบาลได้พยายามป้องกันและระงับมิให้เหตุการณ์ลุกลามเพื่อความสงบสุขของประชาชน แต่กลุ่มบุคคลดังกล่าวหาได้หยุดยั้งการกระทำไม่

ดังนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการเด็ดขาด เพื่อระงับเหตุการณ์อันอาจเป็นอันตรายต่อความสงบสุขและสวัสดิภาพของประชาชน โดยรัฐบาลจะใช้กำลังตำรวจและทหาร ตลอดจนการใช้นาคราทางกฎหมายเพื่อระงับปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบโดยทันทีและเด็ดขาด เพื่อให้สถานการณ์กลับสู่ความสงบโดยเร็วที่สุด รัฐบาลจึงจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เวลา 00.30 น. เป็นต้นไป จึงขอแถลงให้ประชาชนทั้งหลายเข้าใจตามนี้ และขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับรัฐบาลทุกวิถีทางเพื่อให้เหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

ประกาศ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535
ลงชื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร
นายกรัฐมนตรี

ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

เวลา 00.30 น. วันที่ 18 พฤษภาคม โดยที่ปรากฏว่ามีบุคคลบางกลุ่มได้ก่อความไม่สงบขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการกระทบทกระเทือนสวัสดิภาพของประชาชน ทั้งทำให้เกิดสถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร

“อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 และมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เวลา 00.30 น. ลงชื่อ พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี พล.อ.อ.อนันต์ กลินทะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย”

ประกาศกองกำลังรักษาพระนคร

เวลา 15.45 น.

วันที่ 18 พฤษภาคม 2535

ขณะนี้กองกำลังรักษาพระนคร ซึ่งประกอบด้วยกองกำลังทหารบก กองกำลังทหารเรือ กองกำลังทหารอากาศ กองกำลังตำรวจ และกองกำลังพลเรือน ได้สลายกลุ่มผู้ก่อการจลาจลเรียบร้อยแล้ว โดยไม่เสียเลือดเนื้อแต่ประการใด ขอให้พี่น้องประชาชนอย่าเข้ามาในบริเวณสะพานผ่านฟ้า และอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เป็นอันขาด เพราะเจ้าหน้าที่จะต้องกวาดล้างให้ปลอดภัยโดยเร็วที่สุด จึงเรียนมาเพื่อให้พี่น้องประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน

แถลงสรุปสถานการณ์ของกองกำลังรักษาพระนคร ฉบับที่ 3

ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพช่อง 5 และช่อง 7 สี

เวลาประมาณ 06.30 น. วันที่ 19 พฤษภาคม 2535

พี่น้องประชาชนที่รักทั้งหลาย บัดนี้ สถานการณ์ของผู้ชุมนุมประท้วงได้เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงแล้ว กล่าวคือ กลุ่มผู้นำก่อความไม่สงบชุดใหม่ ได้ใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีผิดแผกไปจากกลุ่มผู้นำมวลชนชุดเดิมอย่างพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ คือ มุ่งก่อความสงบสุขและคุกคามความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของท่านพี่น้องประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหลัก โดยมุ่งหวังให้เกิดการจลาจลขึ้นอย่างกว้างขวางต่อไป ตามแนวทางลัทธิอุดมการณ์ที่นิยมความรุนแรงให้จงได้ในที่สุด

กองกำลังรักษาพระนคร ขอภัยและอนุญาตราบเรียน เพื่อให้พี่น้องประชาชนได้รู้เท่าทันยุทธศาสตร์และยุทธวิธีก่อการร้ายทางการเมืองไว้โดยสังเขปดังต่อไปนี้

ในการก่อความไม่สงบขึ้นในบ้านเมืองนั้น ผู้ก่อความไม่สงบจะพยายามสร้างสภาพมูลฐานของความไม่สงบขึ้นให้จงได้ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง จะต้องสร้างความไม่พอใจให้พี่น้องประชาชนขึ้นให้จงได้ ด้วยการปลุกระดมทางจิตวิทยาให้เกิดความเกลียดและความกลัวต่อรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต่อเจ้าหน้าที่ต่างๆ ของทางราชการ จากนั้นก็จะขยายผลแห่งความสำเร็จในการปลุกปั่นยุยงดังกล่าวให้เกิดสภาพมูลฐานของความไม่สงบ. ประการที่สองคือ เปิดตัวผู้ก่อการร้ายและขบวนการก่อการร้ายภายใต้หน้ากาว่าผู้นำมวลชนผู้รักชาติ ให้เป็นที่รู้จักและสร้างความนิยมอย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่สภาพมูลฐานของการก่อความไม่สงบ. ประการที่สาม ซึ่งบุคคลเหล่านั้นฝังระเบิดเวลาไว้ในความรู้สึกนึกคิดของประชาชนกล่าวคือ การเปิดตัวผู้นำในคราบผู้รักชาติรักประชาชนออกมาชี้หน้า ปลุกระดมท่านพี่น้องประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความคิดว่า การก่อความไม่สงบเท่านั้นที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ อันไม่เป็นที่น่าพอใจได้ ท่านพี่น้องร่วมชาติที่เคารพ การสร้างสถานการณ์มูลฐานของการก่อความไม่สงบทั้งสามประการนี้ ผู้ก่อความไม่สงบจะใช้วิธีอื่นแยบยลให้บังเกิดความหวาดระแวงแคลงใจในรัฐบาลขึ้นเป็นจุดแรกแล้วจะค่อยๆ สร้างความเกลียดชังให้ก่อตัวขึ้นทีละเล็กละน้อยแต่อย่างเล็กน้อย จนความเกลียดชัง ระแวงแปรชันเป็นความโกรธแล้วขยายผลแห่งความสำเร็จไปสู่ความเคียดแค้นชิงชังต่อรัฐบาลอย่างเต็มที่ แล้วรวมตัวกันเคลื่อนไหวก่อการจลาจลขึ้นอย่างกว้างขวาง จนไม่มีผู้ใดจะใช้กำลังได้เพื่อกลุ่มผู้นำก่อความไม่สงบสามารถก้าวขึ้นยึดครองอำนาจรัฐได้และสถาปนาหมู่คณะตนด้วยการใช้อำนาจรัฐ กลับข่มขู่คุกคามประชาชนให้อยู่ภายใต้เผด็จการของคนต่อไป

ท่านพี่น้องร่วมชาติที่เคารพ เหตุวิบัติร้ายแรงเหล่านี้ เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลกแม้ในประเทศไทยบ้านพ่อแม่เมืองแม่ของเรา เพราะเคยผ่านมาแล้ว และบัดนี้วงจรแห่งความพินาศของเผ่าพันธุ์คนไทยผู้ใฝ่สันติก็กำลังเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งแล้ว ประเทศชาติ ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนระบอบเสรีประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กำลังถูกคุกคามยิ่งขึ้นทุกขณะ ด้วยน้ำมือและน้ำใจที่กระหายเลือดของผู้ก่อความไม่สงบชุดใหม่ในขณะนี้ ดังเป็นที่ประจักษ์ชัดในเวลาอันไม่ทันข้ามวัน หลังจากที่ผู้นำมวลชนผู้รักชาติ รักประชาชนชุดแรกได้วางมือลงไปแล้ว

ท่านพี่น้องร่วมสายเลือดไทยที่เคารพรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความตระหนักรู้ในสถานการณ์ไม่พึงประสงค์นี้ และได้มอบนโยบายรักษาความสงบให้กองกำลังรักษาพระนครว่า การปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบให้มุ่งกระทำเฉพาะตัวผู้ก่อการร้ายขณะนี้อย่างเฉียบขาด เพื่อนำสันติสุขและสันติธรรมกลับคืนมาสู่ประเทศชาติและสังคมไทยโดยเร็ว เพื่อให้การแก้ปัญหาต่างๆ ของชาติกลับเข้าสู่ดุลพินิจอันต้องแท้และเที่ยงธรรมในระบบการแก้ปัญหา และพัฒนาชาติบ้านเมืองโดยสถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหารและสถาบันตุลาการของชาติโดยจับพยานและด้วยความละมุนละม่อมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยเราให้จงได้

ด้วยความเคารพ

กองกำลังรักษาพระนคร 19 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์สรุปสถานการณ์ ของกองกำลังรักษาพระนคร ฉบับที่ 4 ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และช่อง 7 สี เวลาประมาณ 07.30 น. วันที่ 19 พฤษภาคม 2535

ท่านผู้ชมที่เคารพ บัดนี้กลุ่มโจรจักรยานยนต์ได้เริ่มการก่อกองความพยายามให้บังเกิดขึ้นแก่บ้านเกิดเมืองมารดรของพวกเราอย่างชัดเจนขึ้นมาเป็นลำดับแล้ว กล่าวคือ

นอกจากการทุบทำลายตู้ยามตำรวจชุมชนต่างๆ เพื่อให้เกิดสภาพความอ่อนแอในการพิทักษ์สันติราษฎร์ การทุบทำลายตู้โทรศัพท์สาธารณะเพื่อตัดการติดต่อของพี่น้องประชาชนแต่ละละแวกให้โดดเดี่ยวจากสังคมใหญ่ การทุบทำลายไฟสัญญาณจราจรเพื่อการจราจรติดขัดเป็นที่กีดขวางการเคลื่อนที่ของฝ่ายบ้านเมือง ที่จะเข้าไประงับทุกข์บำรุงสุขให้แก่พี่น้องประชาชน

และขณะนี้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายได้ส่งกำลังเข้าลอบวางเพลิงที่กรมประชาสัมพันธ์ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 แล้วนำรถบรรทุกน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ เข้าไปจอดบริเวณใกล้เคียงกับกรมประชาสัมพันธ์และสำนักงานสลากกินแบ่งของรัฐบาล จากนั้นก็ได้เริ่มจุดไฟเผารถปิกอัพและรถโดยสารประจำทางก่อนเพื่อให้เกิดความร้อนมากมายพอที่จะทำให้เชื้อเพลิงในรถน้ำมันเกิดการระเบิดและเผาไหม้อาคารสำนักงานทั้งสองแห่งขึ้นอย่างรุนแรงต่อไป

ในการนี้ผู้ก่อการความไม่สงบได้ชักจูงให้พี่น้องประชาชนที่ร่วมอยู่เป็นฝูงชนเข้ารายล้อมป้องกันการดับเพลิงของทางราชการ และเป็นเกราะกำบังการปราบปราม โดยพี่น้องประชาชนจำนวนมากเหล่านั้นไม่ทันได้คิดว่าตนเองกำลังอยู่ในรัศมีระเบิดและทะเลเพลิงอันมหาศาลในช่วงระยะเวลาอีกไม่กี่อึดใจข้างหน้า

นอกจากนั้นฝ่ายปลุกระดมมวลชนที่กระหายเลือดกลุ่มใหม่นี้ ได้ใช้เครื่องขยายเสียงชนิดมือถือโฆษณาชวนเชื่อว่า พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้นำทหารของส่วนหนึ่งที่มีความจงรักภักดีต่อท่านผู้นี้ เข้ายึดสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีวิทยุต่างๆ ไว้ได้อีกแล้ว ซึ่งเป็นความเท็จที่ท่านได้ประจักษ์แก่ตาของตนเองโดยสิ้นเชิง

ท่านพี่น้องร่วมชาติร่วมสายเลือดที่เคารพ การกระทำของกลุ่มผู้นำมวลชนจากป่าบุรีรัมย์ จากป่าพนมสารคาม และจากป่าภาคใต้ของประเทศกลุ่มนี้ได้ถูกพี่น้องประชาชน ในละแวกฝั่งธนฯ เจริญกรุง และเขาวราชรวมตัวกันต่อต้านขับไล่ และจัดกำลังระวังป้องกันก๊อบในชุมชนจนต้องเลิกปฏิบัติการและได้เปลี่ยนกลยุทธ์ โดยได้สั่งการให้กลุ่มโจรจักรยานยนต์ของคนออกวังกระแจะเข้าแย่งยึดรถน้ำมันหลายแห่ง โดยมุ่งให้กรุงเทพมหานครของเรากลายเป็นทะเลเพลิงไปทุกหย่อมหญ้า

กองกำลังรักษาพระนครขอกราบเรียนว่า วิธีการช่วยกันแก้ปัญหาชาติบ้านเมืองของเราในสถานการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องร่วมกันเพิ่มความระแวดระวังในชุมชนแต่ละแห่งให้มากขึ้น แก้อันเหตุเฉพาะหน้าให้ทันเหตุการณ์ก่อนที่ทางฝ่ายบ้านเมืองจะสามารถเข้าระงับเหตุได้ทุกจุด

ท่านพี่น้องร่วมสายเลือดไทย ชะตากรรมของชาติบ้านเมืองและพี่น้องทั่วไปนั้นจะไม่เลวร้ายลงไปกว่านี้ หากเราจะสามารถร่วมมือร่วมใจกันเฝ้าดูเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด และร่วมพลังโดยสงบ ลูกหลานพี่น้องของท่านในกองกำลังรักษาพระนครจะร่วมอุทิศชีวิตและจิตใจกับท่านเพื่อสถาปนาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยของชาติให้กลับคืนมาโดยเร็ว

ด้วยความเคารพ

กองกำลังรักษาพระนคร 19 พฤษภาคม 2535

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เวลา 14.10 น. 19 พ.ค.

ตามที่ผู้ก่อการจลาจลได้ใช้วิธีการปล่อยข่าวลืออย่างกว้างขวางให้พี่น้องประชาชนเกิดความสับสนเข้าใจผิด อาทิ ขณะนี้ได้จัดส่งโทรสารไปยังพี่น้องประชาชน คณาธิการบ้านเรือน กล่าวหาตึงถึงสถาบันสูงสุด อันเป็นที่เคารพบูชาของพี่น้องประชาชน เพื่อให้เกิดผลความศรัทธาเชื่อถือทางการเมืองในฝ่ายของตน ฉะนั้นขอยืนยันต่อพี่น้องประชาชนให้ทราบว่าเป็นการแต่งกล่าวเป็นความเท็จไม่ได้เป็นความจริงแต่ประการใดและเป็นวิธีการสกปรกที่ผู้ก่อการจลาจลได้สร้างสถานการณ์ขึ้นเท่านั้น ขอแจ้งให้พี่น้องประชาชนทราบ

ภาคผนวก จ : พระราชดำรัส และคำชี้แจงของผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์

คำชี้แจงจาก นายกรัฐมนตรี พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี

ผมขอกราบเรียนพี่น้องประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์ไม่สงบที่เกิดขึ้นเมื่อคืนนี้ ผมและรัฐบาลพร้อมที่จะดำเนินการบรรเทาความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนอย่างสุดความสามารถจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พี่น้องประชาชนคงประจักษ์แล้วว่า ทางรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ได้พยายามอย่างถึงที่สุดอันที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความประนีประนอมอันเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย

แต่เนื่องด้วยการปลุกปั่นของ พ.ต.จำลอง ศรีเมือง และบุคคลบางคนที่มีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ทำให้เกิดเหตุการณ์อันน่าเศร้าในที่สุด พ.ต.จำลอง และ กลุ่มบุคคลนิยมความรุนแรงได้จัดการชุมนุมขึ้นหลายครั้ง มีพฤติกรรมหลายอย่างมุ่งปลุกปั่นของให้ผู้ร่วมชุมนุมใช้ความรุนแรงเพื่อไปบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง

ผมและเจ้าหน้าที่ได้พยายามผ่อนปรน โดยเห็นแก่ความสามัคคีและความสงบสุขของคนในชาติ จนนำมาสู่การประชุมเมื่อค่ำวันที่ 17 พฤษภาคม ซึ่งผู้นำการชุมนุมได้ตั้งความมุ่งหมายที่จะยกระดับการชุมนุมโดยสันติขั้นสู่ความรุนแรงให้ได้ ในที่สุดก็ชักนำผู้มาร่วมชุมนุมพากันเคลื่อนย้ายมาตามถนนราชดำเนินโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ทั้งๆ ที่ผมและเจ้าหน้าที่รัฐได้ขอร้องให้ชุมนุมในบริเวณสนามหลวง โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะใช้คำพูดอันหยาบคาย คำว่าด่าทอหมิ่นที่เป็นการข่มขู่หรืออย่างไรก็ได้ จะชุมนุมยึดอยู่ที่สนามหลวงนานเท่าใดก็ได้

แต่การเคลื่อนย้ายมาตามถนนราชดำเนินนั้นเป็นเส้นทางจะนำไปสู่สถานที่สำคัญๆ ของทางราชการรวมถึงเขตพระราชฐาน ซึ่งผู้นำการชุมนุมก็ทราบดีว่าผู้นำรัฐบาลไม่อาจยินยอมให้เกิดเหตุการณ์อย่างนี้ได้เพราะเมื่อคืนวันที่ 8 พฤษภาคมที่ผ่านมา การเดินขบวนมาตามเส้นทางนี้ก็ถูกยับยั้งไปครั้งหนึ่งแล้ว การเดินขบวนมาในครั้งนี้นี้แสดงให้เห็นถึงเจตนาของ พ.ต.จำลองที่ต้องการสร้างความรุนแรงขึ้นทั้งๆ ที่ความขัดแย้งผมและคุณจำลองนั้นเป็นความขัดแย้งในหลักการที่ยึดถือ สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีสันติในกรอบกติกา แต่พ.ต.จำลองได้นำประชาชนเคลื่อนที่ผ่านสะพานผ่านฟ้าลีลาศ เจ้าหน้าที่จึงจำเป็นต้องสกัดกั้นผู้นำการชุมนุม

ผู้นำการชุมนุมก็ได้ขู้งานปลุกปั่นให้พี่น้องประชาชนโกรธเกลียดชิงชังเจ้าหน้าที่ มีการรื้อถอนเครื่องกีดขวาง ขว้างปาทำร้ายเจ้าหน้าที่ ทำลายยานพาหนะของทางราชการดำเนินการรุนแรงถึงขั้นเข้ายึดสถานีตำรวจนครบาลนางเลิ้ง มีการปล่อยตัวผู้ต้องหาลออกจากที่คุมขัง ยึดอาวุธปืนของทางราชการไปทั้งหมด เจ้าหน้าที่ตำรวจสน.นางเลิ้งก็มิได้ต่อสู้ขัดขวาง เพราะไม่ต้องการให้เหตุการณ์รุนแรงแต่ผู้ก่อการจลาจลเหล่านี้ยังปฏิบัติการรุนแรงต่อไปโดยเข้ายึด และ ทำลายสถานที่ราชการอีกหลายแห่ง

เมื่อเหตุการณ์รุนแรงมาถึงระดับนี้ในขั้นต้น ทางราชการก็คงยึดมั่นในหลักสันติธรรม พยายามอดทน อดกลั้น แต่พ.ต.จำลองและกลุ่มผู้นำการชุมนุมไม่ยอมลดละความพยายาม กลับขู้งานผู้ชุมนุมให้ทำร้ายเจ้าหน้าที่และทรัพย์สินทางราชการเสียหายมากมาย จนมีแนวโน้มว่าจะควบคุมเหตุการณ์ได้ยากลำบาก ดังนั้นเมื่อเวลาประมาณเที่ยงคืนครึ่งของเช้าวันที่ 18 พฤษภาคมนี้ ผมจึงต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและวิงวอนให้ผู้ชุมนุมยุติการชุมนุมที่รุนแรง และขอให้กลับไปชุมนุมที่ท้องสนามหลวงดังเดิม แต่พ.ต.จำลองกลับไม่ยินยอม กลับเร่งระดมปลุกปั่นหนักขึ้นไปอีก รัฐบาลไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นจึงได้ตัดสินใจใช้กองกำลังทหารบก เรือ อากาศและตำรวจเข้ายุติเหตุการณ์รุนแรงของผู้ชุมนุมครั้งนี้ จนกระทั่งเหตุการณ์ต่างๆ เริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดีตามลำดับ เมื่อพี่น้องที่มาชุมนุมเริ่มตระหนักในความเป็นจริงและหลุดพ้นจากการปลุกปั่นของผู้นำการชุมนุมที่ไม่หวังดีเหล่านั้น

ผมและคณะรัฐบาลรู้สึกเสียใจอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อยุติและป้องกันมิให้ประเทศชาติ และประชาชนต้องประสบกับความเสียหายมากไปกว่านี้ ผมและรัฐบาลไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่น หวังว่าพ่อแม่พี่น้องประชาชนคงจะเล็งเห็นความจำเป็นในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ผมและรัฐบาลจะขอให้คำมั่นสัญญากับพี่น้องประชาชนว่าจะเร่งดำเนินการในทุกวิถีทางอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้สถานการณ์ทั้งปวงกลับคืนสู่ปกติโดยเร็วที่สุด ด้วยความสงบอันเป็นความปรารถนาร่วมกันของพี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งชาติ

หมายเหตุ

นี่คือคำแถลงของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ที่อ่านออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เมื่อเวลา 14.00 น. วันที่ 18 พฤษภาคมนี้

คำแถลงของ พล.อ.สุจินดา วันที่ 19 พ.ค. 35 เวลา 14.45 น.

ผมอยากรายงานสถานการณ์ความเป็นไปในกรุงเทพมหานครให้พ่อแม่พี่น้องประชาชนชาวไทยที่เคารพรักได้ทราบความจริง เมื่อคืนนี้ได้มีเหตุการณ์ที่น่าความเศร้าสลดใจมาสู่ผมและพี่น้องประชาชนชาวไทยทั่วไป เป็นความเศร้าสลดใจซึ่งไม่คิดว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นในประเทศไทยของเรา ทั้งๆ ที่เจ้าหน้าที่ทางราชการได้ใช้ความอดทนอดกลั้นในการที่จะระงับอารมณ์ หรือการกระทำใดๆ ที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่พี่น้องประชาชนชาวไทยที่รัก เพราะต่างก็ถือว่าเรานั้นเป็นประชาชนชาวไทยที่มีความรักชาติ รักแผ่นดินด้วยกัน แต่กลุ่มคนประชาชนพี่น้องชาวไทยที่เข้าร่วมชุมนุมกันส่วนใหญ่นั้นได้ร่วมกันชุมนุมด้วยความรักชาติรักแผ่นดิน ไม่คิดว่าการชุมนุมของท่านทั้งหลายนั้นได้เป็นเครื่องมือของบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ต้องการแสวงหาอำนาจ หรือต้องการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขไปเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบอื่น ซึ่งผมอยากจะเรียนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยได้ทราบถึงความเป็นจริง เพราะว่าการชุมนุมกันนั้นได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการจัดตั้ง เพื่อมาดำเนินการอันก่อให้เกิดความรุนแรงมีคามชานาญในการก่อวินาศกรรม เพื่อทำลายสถานที่ราชการ และทำความเสียหายให้แก่ทรัพย์สินของราชการและเอกชน จนทำให้เจ้าหน้าที่ของทางราชการจำเป็นต้องหาทางยับยั้งเพื่อไม่ให้เหตุการณ์นั้นลุกลามกว้างขวางเกินไป จนเกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยมากกว่าที่เป็นอยู่ที่เกิดขึ้นเมื่อคืนนี้

ผมอยากจะเล่าถึงความหลังให้พี่น้องประชาชนชาวไทยได้ทราบว่าพื้นฐานความเป็นมาในการคิดปฏิวัติประเทศชาติโดยใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ท่านทั้งหลาย หรือประชาชนชาวไทยคงทราบดีว่าครั้งหนึ่งได้มีการมีการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยท่านหนึ่ง ซึ่งได้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องอุดมการณ์คอมมิวนิสต์กับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยคนอื่นๆ เพราะว่าสมาชิกท่านนั้นมีแนวโน้มในสายโซเวียต จึงได้หลบหนีจากต่างประเทศเข้ามาในเมืองไทย และได้ถูกสันติบาลจับตัว ค่อมทางรัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้ใช้บุคคลผู้นี้ในการศึกษาถึงวิธีการที่จะต่อต้านกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จนกระทั่งครั้งหนึ่ง รัฐบาลในสมัยหนึ่งได้เชิญท่านผู้นี้มาเป็นที่ปรึกษาในการร่างธรรมนูญของพรรคคือพรรคสหประชาไทย แต่เมื่อร่างธรรมนูญขึ้นมาแล้วสมาชิกพรรคหลายท่านอ่านแล้วเห็นว่าธรรมนูญของพรรคนี้มันคือธรรมนูญของพรรคคอมมิวนิสต์ไม่มีอะไรที่แตกต่างผิดเพี้ยนกันเลย และต่อมาท่านกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ท่านนี้ได้สนิทสนมกับนายทหารท่านหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้มาเล่นการเมืองได้มาเป็นหัวหน้าพรรคการเมือง และได้รับเอาแนวนโยบายเรื่องนี้มาจากท่านกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ผู้นั้น คือแนวนโยบายที่จะปฏิวัติประเทศไทยให้เป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปกครองอีกแบบหนึ่งซึ่งองค์พระมหากษัตริย์นั้นจะทรงเป็นพระประมุข ซึ่งจะไม่มีการหาอำนาจใดๆ เลย นั่นคือแนวความคิดของบุคคลผู้นี้

ครั้งหนึ่งบุคคลผู้นี้ได้ชวนให้ผมและเพื่อนทำการปฏิวัติ เมื่อผมถามว่าเมื่อปฏิวัติแล้วจะนำประเทศไปทางไหน การปกครองจะเป็นอย่างไร ท่านก็ไม่สามารถจะตอบได้ พวกผมจึงไม่ยอมกระทำตาม และท่านผู้นี้ได้จัดกลุ่มพลังต่างๆ ไว้มากมาย เพื่อที่จะดำเนินการการปฏิวัติประเทศของคนบรรลุไปถึงจุดมุ่งหมายซึ่งเหตุการณ์เมื่อคืนนี้นั้นคนที่เป็นผู้นำในการชุมนุม มาเป็นผู้ดำเนินการในการเป็นหัวหน้าในการชุมนุมในการก่อให้เกิดความรุนแรงก็ล้วนแต่เป็นบุคคลที่ได้รับการจัดตั้งมาจากกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และอดีตนายทหารผู้นั้นทั้งสิ้น ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ฝ่ายรัฐบาลจะสามารถรักษาสถานการณ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยโดยไม่มี ความรุนแรงขึ้นได้ เพราะกลุ่มชนที่มารวมตัวกันนั้นไม่

ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงอันนี้ ไม่ทราบที่กำลังตกเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ เพื่อจะนำไปสู่ความรุนแรง เพื่อจะให้เกิดความวุ่นวาย เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไทย

ผมจึงอยากเรียนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ได้ทราบถึงข้อมูลอันนี้ และขอให้ใคร่ครองให้คิดว่า การดำเนินการที่มีจุดมุ่งหมายบ่งหน้าว่า เป็นการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยเป็นประชาธิปไตยนั้นความจริงแล้วได้แอบแฝงสิ่งต่างๆ เหล่านี้เอาไว้ เพราะความจริงแล้วการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยไปสู่ระบอบประชาธิปไตยก็ได้มีรัฐสภา ซึ่งก็จะมีการดำเนินการในการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ได้มีการกล่าวหาว่ายังเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์อยู่แล้ว ไม่ควรจะมีการดำเนินการใดๆ นอกกรัฐสภา ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย ความพินาศให้แก่บ้านเมืองอย่างที่ท่านทั้งหลายได้เห็นได้ทราบกันอยู่แล้ว ซึ่งเป็นสิ่งซึ่งผมและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมีความเสียใจอย่างสุดซึ่งการดำเนินการในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรุนแรงนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ดำเนินการให้ประเทศชาติกลับสู่ความสงบได้ตั้งแต่เช้าวันนี้ ไม่ได้มีการชุมนุมใดๆ ของประชาชนหลงเหลืออยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเลย แม้แต่กลุ่มเดียว แต่บุคคลเหล่านั้นก็พยายามสร้างข่าวลือ พยายามใช้โทรศัพท์ไปยังที่ต่างๆ มีการส่งโทรสารไปยังบริษัท ห้างร้าน ธนาคาร พยายามยุยงประชาชนให้ออกมาชุมนุม โดยกล่าวอ้างว่าขณะนี้ประชาชนส่วนหนึ่ง ซึ่งกำลังชุมนุมอยู่ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทางราชการล้อมอยู่จำเป็นต้องออกมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนเหล่านั้น

ผมขอเรียนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยที่เคารพได้ทราบว่า ขณะนี้สถานการณ์ในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ช่วงเช้าไม่ได้มีการชุมนุมที่จะสร้างความวุ่นวายให้แก่กรุงเทพมหานครเลยแม้แต่กลุ่มเดียว บ้านเมืองอยู่ในความสงบทุกอย่างซึ่งกองอำนาจการรักษาพระนครก็ได้ออกแถลงการณ์แล้วว่า ขณะนี้นั้นถือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉิน ห้ามมีการชุมนุมการเมืองเกินกว่า 10 คน เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเหตุผลอันใดที่ประชาชนที่เข้าไป และอยากจะรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองจะต้องออกมาชุมนุมในระหว่างนี้ ผมจึงอยากจะเรียนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยที่เคารพรักได้ทราบและขอให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกท่านอย่าได้เชื่อข่าวลือจากโทรสาร หรือจากโทรศัพท์ต่างๆ ที่มีผู้ไม่หวังดีคือความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติได้พยายามที่จะส่งข่าวไปยังกลุ่มชนต่างๆ เพื่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศต้องได้รับความพินาศเสียหายซึ่งคงเป็นที่สนใจของบรรดาท่านที่ต้องการอยากจะได้เปลี่ยนแปลงการปกครองโดยใช้วิธีความรุนแรง

ตัวอย่างของข่าวลือที่ปล่อยออกไป เช่นว่า ขณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้เสด็จหนีออกไปต่างประเทศแล้วตัวผมเองได้ถอนเงินออกจากธนาคารทหารไทย 200 ล้านบาท และได้หนีไปอยู่ต่างประเทศแล้ว นอกจากนั้นแล้วยังได้สร้างข่าวลือว่าจะมีการก่อวินาศกรรมที่นั่น จะมีการเผาตลาดหลักทรัพย์ มีการเผาธนาคาร มีความปั่นป่วนวุ่นวายขึ้นในหลายจุดในกรุงเทพฯ ซึ่งข่าวต่างๆ เหล่านี้เป็นข่าวที่ไม่มีข้อมูลความจริงอย่างไรทั้งสิ้น ผมขอกราบวิงวอนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทั้งที่รักและเคารพจงได้อยู่ในความสงบและติดตามข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมืองผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ และสถานีวิทยุทุกแห่ง ซึ่งจะได้รับการรายงานความเป็นไปของสถานการณ์ให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกคนได้รับทราบตลอดเวลาเป็นข่าวข้อมูลซึ่งเป็นความจริงไม่ได้มีการบิดเบือนและประชาชนชาวไทยจะได้รับทราบสิ่งต่างๆ จากสถานีวิทยุทุกแห่งและสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง ผมขอเรียนให้พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกคนได้ทราบว่า คณะรัฐบาลจะรักษาความสงบสุขของประเทศชาติให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และขอยืนยันว่าปัจจุบันสถานการณ์ในกรุงเทพมหานครนั้นไม่ได้มีสิ่งใดที่เป็นไปตามข่าวลือขอขอบคุณพี่น้องประชาชนชาวไทยทุกท่านอีกครั้งหนึ่ง ขอขอบคุณ

กระแสพระราชดำริที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 20 พ.ค 2535

คงไม่เป็นที่แปลกใจทำไมถึงเชิญให้ท่านมาพบกันอย่างนี้ เพราะว่าทุกคนก็ทราบว่าการณ์มีความยุ่งเหยิงอย่างไร และก็ทำให้ประเทศชาติล่มจมไปได้ แต่ก็จะแปลกใจก็อาจจะคิดว่าทำไมเชิญ พลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลตรีจำลอง ศรีเมือง เพราะว่าอาจจะจะมีผู้ที่เป็นตัวแสดงตัวละครมากกว่านี้ แต่ที่เชิญมาเพราะว่าตั้งแต่แรกที่มีเหตุการณ์ สองท่านเป็นผู้ที่เผชิญหน้ากัน และก็นั่นที่สุด การต่อสู้หรือการเผชิญหน้ากว้างขวางออกไป ถึงได้เชิญสองท่านมา

การเผชิญหน้าครั้งแรก ก็จะเห็นจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่ายได้ชัดเจนพอสมควร แต่ต่อมาภายหลัง 10 กว่าวัน ก็เห็นแล้วว่าการเผชิญหน้านั้น เปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างมาก จนกระทั่งผลจะออกมาอย่างไรก็ตาม ก็จะเสียทั้งนั้น เพราะว่าทำให้มีความเสียหายในทางชีวิตเลือดเนื้อของคนจำนวนมากพอสมควร แล้วก็มีความเสียหายทางวัตถุ ซึ่งเป็นของของส่วนราชการและส่วนบุคคล เป็นมูลค่ามากมาย นอกจากนั้น ก็มีความเสียหายในทางจิตใจ และในทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ อย่างที่จะนับคนไม่ได้ ฉะนั้นการที่จะเป็นไปอย่างนี้ต่อไป จะเป็นด้วยเหตุผลหรือคั่นคองอย่างไรก็ตาม เพราะเดี๋ยวนี้ เหตุผลเปลี่ยนไป ถ้าหากว่าเผชิญหน้ากันแบบนี้ต่อไป เมืองไทยมีแต่ล่มจมลงไป แล้วก็ทำให้ประเทศไทยที่เราสร้างเสริมขึ้นมาอย่างดีเป็นเวลานาน จะกลายเป็นประเทศที่ไม่มีความหมายหรือมีความหมายในทางลบอย่างมาก ซึ่งก็เริ่มปรากฏผลแล้ว ฉะนั้นจะต้องแก้ไข โดยที่ควรมีข้อขัดแย้งอย่างไร แล้วก็พยายามที่จะแก้ไขตามลำดับ เพราะว่าเดี๋ยวนี้ปัญหาที่มีอยู่ทุกวันนี้ สองสามวันนั้นมันเปลี่ยนไป ปัญหาไม่ใช่เรื่องของ ที่เรียกว่าการเมือง หรือเรียกว่าของการดำรงตำแหน่งอะไร มันเป็นปัญหาของการศึกษาหรือของประเทศชาติ ฉะนั้นจะต้องช่วยกันแก้ไข

มีผู้ที่ส่งข้อเสนอแนะในการแก้ไขสถานการณ์มาหลายฉบับหลายคน จำนวนเป็นร้อย แล้วก็ทั้งในเมืองไทยทั้งต่างประเทศก็ส่งมา ที่เขาส่งมา การแก้ไขหรือการแนะนำว่า เราควรจะทำอะไร ก็มีต่าง ๆ นานา ตั้งแต่ตอนแรก ก็บอกว่าให้แก้ไขด้วยวิธีอุปสภา ซึ่งก็ได้หรือกับทุกฝ่ายที่เป็นสภา หมายความว่าพรรคการเมืองทั้งหมด !! พรรค I ใน !! พรรคนี้ ค่าคอมมิวนิวไม่ควรถูกอุปสภาเป็นส่วนมาก มี I รายที่บอกว่าควรถูกอุปสภา ฉะนั้นการที่จะแก้ไขแบบที่เขาเสนอนั้นก็เป็นอันว่าตกไป นอกจากนั้นก็ยังมีเป็นฎีกาและแนะนำวิธีการต่าง ๆ กัน ซึ่งก็ได้พยายามเสนอไปตามปกติ คือเวลามีฎีกาขึ้นมา ก็ส่งไปให้ทางสำนักคณะรัฐมนตรีหรือสำนักนายกรัฐมนตรี แต่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขตามแบบนั้น ตกลงมีแบบอุปสภา และก็อีกแบบหนึ่งคือ แบบแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ได้ตามประสงค์ที่ต้องการ หมายความว่าประสงค์เดิมที่เกิดเผชิญหน้ากัน

ความจริงวิธีนี้ถ้าจำกันได้ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ก็ได้พูดต่อสมาคมที่มาพบกันหลายคน แล้วก็ดูเหมือนว่าพอจะฟังกัน ฟังกันโดยดี เพราะเหตุผลที่มีอยู่ในนั้นจะแก้ปัญหาก็พอควร คอนันท์ก็ขอย้ำว่าทำไมพูดอย่างนั้น...ว่าถ้าจะ "แก้ก่อนออก" ก็ได้ หรือ "ออกแล้วแก้" ก็ได้ อันนั้นทุกคนก็ทราบดีว่าเรื่องอะไร ก็เรื่องรัฐธรรมนูญ ซึ่งครั้งนั้นการแก้รัฐธรรมนูญก็ได้ทำมาตลอด มากกว่าฉบับเดิมที่ได้แก้ไขไว้ แล้วก็ก่อนที่ไปพูดที่ศาลาศาลาด้วย ก็ได้พบ พลเอกสุจินดา ก็ขออนุญาตเล่าให้ฟังว่าพบ พลเอกสุจินดา แล้ว พลเอกสุจินดาได้เห็นด้วยว่าควรที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และแก้ไขต่อไป อันนี้ก็เป็นที่ทำกันได้ และตอนหลังนี้ พลเอกสุจินดาก็ได้ยืนยันว่าแก้ไขได้ ก็ค่อย ๆ แก้ให้เข้าระเบียบ ให้เป็นแบบที่เรียกว่า "ประชาธิปไตย" ฉะนั้นก็ได้พูด ตั้งหลายเดือนมาแล้วในวิธีการที่จะแก้ไขแล้ว ข้อสำคัญอยู่ที่ทำไมอยากให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแม้จะถือว่ารัฐธรรมนูญนี้ยังไม่ครบถ้วน ก็เพราะว่ารัฐธรรมนูญนั้นมีคุณภาพพอใช้ได้ดีกว่าธรรมนูญการปกครองชั่วคราวที่เข้ามาเกือบปี เพราะเหตุว่ามีบางข้อบางมาตราซึ่งเป็นอันตราย แล้วก็ยังไม่ครบถ้วนในการที่จะใช้ปกครองประเทศ ฉะนั้นก็คิดว่าถ้าหากว่าสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ได้พูดในวันที่ 4 ธันวาคมนั้น ก็เท่ากับเป็นการกลับไปดูปัญหาแต่เดิม ไม่ใช่ปัญหาวันนี้

ปัญหาวันนี้ไม่ใช่ปัญหาของการบัญญัติหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ปัญหาทุกวันนี้ คือความปลอดภัย และขวัญของประชาชน ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทั่วไปทุกแห่งทุกหน มีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจม โดยที่จะแก้ไขลำบาก ตามข่าวที่ได้ทราบมาจากต่างประเทศ เพราะเหตุว่าในขณะที่ทั้งลูกชายทั้งลูกสาวก็อยู่ต่างประเทศ ทั้งสองก็ทราบดี แล้วก็ได้พยายามที่จะแจ้งกับคนที่อยู่ในประเทศเหล่านั้นว่า ประเทศไทยนี้จะยังแก้ไขสถานการณ์ได้ แต่ว่ารู้สึกว่าจะเป็นความคิดที่เป็นความคิดแบบหวังสูงไปหน่อย ถ้าหากว่าเราไม่ทำให้สถานการณ์อย่าง 3 วัน ที่ผ่านมานั้นสิ้นสุดลงไปได้ ฉะนั้นก็ขอให้ท่าน โดยเฉพาะสองท่าน พลเอกสุจินดา และพลตรีจำลองช่วยกันคิด คือหันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าเป็นประเทศของเราไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคน สองคน เป็นประเทศของทุกคน ต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่เวลานคนเราก็คงเกิดความน่าเลื่อม ปฏิบัติการรุนแรงค่อกันมันล้มตัว ลงท้ายก็ไม่ว่าดีกันเพราะอะไรแล้วก็แก้ปัญหอะไร เพียงแต่ว่า จะต้องเอาชนะแล้วก็ใครจะชนะ ไม่มีทางชนะ อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้ แล้วก็ที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมติว่ากรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมด แล้วก็จะมีประโยชน์อะไรที่จะทนงตัวว่าชนะ เวลาอยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง

ฉะนั้นจึงขอให้ทั้งสองท่านเข้ามา คือไม่เผชิญหน้าแต่ต้องหันหน้าเข้าหากัน และสองท่านนี้เท่ากับเป็นผู้แทนของฝ่ายต่าง ๆ คือไม่ใช่สองฝ่าย คือฝ่ายต่าง ๆ ที่เผชิญหน้ากัน ให้ช่วยกันแก้ปัญหาปัจจุบันนี้คือความรุนแรงที่เกิดขึ้น แล้วก็เมื่อเขียนว่าปัญหานี้ได้แล้วจะมาพูดกันปรึกษากัน ว่าจะทำอย่างไรสำหรับให้ประเทศไทยได้มีการสร้างพัฒนาขึ้นมาได้ กลับมาคืนดีโดยดี อันนี้เป็นเหตุผลที่เรียกท่านทั้งสองมา และก็เชื่อว่าทั้งสองท่านก็เข้าใจว่าเป็นผู้ที่ได้สร้างประเทศจากสิ่งปรักหักพัง แล้วก็จะได้ผลในส่วนตัวมาก ว่าได้ทำดี

แก้ไขอย่างไรก็แล้วแต่ที่จะปรึกษากัน ก็มีข้อสังเกตดังนี้

ท่านประธานองคมนตรี ท่านองคมนตรีเปรม ก็เป็นผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้ที่พร้อมที่จะให้คำแนะนำ ปรึกษาหารือกันด้วยความเป็นกลาง ด้วยความรักชาติ เพื่อสร้างสรรคประเทศให้เข้าสู่ทางของความวัฒนา ขอฝากให้ช่วยกันสร้างชาติ

พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี

พลตรี จำลอง ศรีเมือง

“ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ผมกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าฯ เมื่อเวลาประมาณ 21.30 น. ดั่งที่ปรากฏต่อสายตาท่านผู้ชมโทรทัศน์ไปเมื่อสักครู่นี้

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า ให้เราทั้ง 2 คน เป็นตัวแทนของทุก ๆ ฝ่ายที่เผชิญหน้ากัน โดยหันหน้าเข้าหากันในการช่วยที่บ้านเมืองเกิดความสงบสุข แล้วไปแก้ปัญหากันในรัฐสภา เพื่อจะได้ร่วมกันสร้างชาติและพัฒนาประเทศต่อไป หลังจากที่ผมและพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้กราบถวายบังคมลาออกมาแล้วด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทย ต่อผม และต่อ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ก็ได้มาปรึกษาหารือกัน โดยมี ฯพณฯ ประธานองคมนตรี นายสัญญา ธรรมศักดิ์ และ ฯพณฯ องคมนตรีและรัฐบุรุษ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ก็ได้มาทำความตกลงกันว่า ทางกระผมและรัฐบาล ตลอดจน

เจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง พร้อมทั้งให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนชาวไทย

“ในประการแรก จะอนุญาตให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง กลับบ้านได้ทันทีตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป ส่วนผู้ที่มาร่วมชุมนุมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทางรัฐบาลก็จะได้พิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ต่อไป เมื่อได้ตกลงกันและประกาศให้ทราบดังนี้แล้ว หากยังมีผู้ฝ่าฝืนก่อความไม่สงบขึ้นอีก ทางเจ้าหน้าที่ก็จำเป็นต้องดำเนินการทางกฎหมายโดยเด็ดขาด เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนและบ้านเมืองให้จงได้

“ส่วนการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ผมยินดีให้การแก้ไขโดยเร็ว ซึ่งวันนี้ผมก็ได้มีหนังสือถึงประธานรัฐสภา ให้มีหนังสือถึงสมาชิกสภาฯ ประชุมในเรื่องนี้ ในวันจันทร์ที่ 25 พฤษภาคมนี้แล้ว ส่วนพล.ต.จำลอง ศรีเมือง นั้น ก็ได้ตกลงว่ายินดีจะช่วยระงับปัญหาความไม่สงบในปัจจุบันอย่างเต็มที่ ขอเชิญพล.ต.จำลองครับ”

“ทานพี่น้องประชาชนครับ สถานการณ์ต่างๆ ได้คลี่คลายลง เป็นเพราะพระบารมีปกเกล้าฯ ผมขอเรียนพี่น้องประชาชนว่า ทางรัฐบาลกำลังจะแก้ไขปัญหานี้ และเรากำลังจะประสานกับหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เหตุการณ์เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว

“ในขั้นตอนนี้ นายกรัฐมนตรีก็ได้ประกาศไปแล้ว ก่อนว่า ท่านพร้อมที่จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเร็ว เป็นไปตามประสงค์ของพี่น้องประชาชน ดังนั้นในระยะนี้ ผมขอเรียนพี่น้องประชาชนว่า กรุณาอย่าได้ให้การสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่กำลังก่อความวุ่นวายอยู่ในขณะนี้ เพื่อให้สถานการณ์ต่างๆ นั้นเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ถ้าพี่น้องประชาชนได้ร่วมมือกันและไม่คนละมือ เหตุการณ์ต่างๆ ก็คงจะเรียบร้อยโดยเร็ว และได้โปรดกรุณาติดตามการแก้ไขปัญหานี้อีกาสต่อไปครับ”

ประวัติผู้วิจัย

นางสาว มุกตาวรรณ ศักดิ์บุญ เกิดเมื่อวันที่ 30 ส.ค 2509 สำเร็จ
การศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากคณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2530 ปัจจุบัน เป็นผู้สื่อข่าว
ข่าว หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น

